



Małgorzata Boćko  
Alicja Grzybowska  
Magdalena Oleksy-Zborowska

EDUKACJA ZINTEGROWANA

**PORADNIK DLA NAUCZYCIELA**  
klasy drugiej szkoły podstawowej



AUTORKI

**Małgorzata Boćko, Alicja Grzybowska, Magdalena Oleksy-Zborowska**

REDAKTOR PROWADZĄCA

**Renata Faron-Radzka**

REDAKCJA MERYTORYCZNA

**Agnieszka Górecka**

REDAKCJA JĘZYKOWA

**Agnieszka Gzylewska**

PROJEKT I OPRACOWANIE GRAFICZNE

**Katarzyna Mickiewicz**

(z wykorzystaniem motywu z okładki *Naszej szkoły*,  
zaprojektowanej przez Katarzynę Trzeszczkowską)

OPRACOWANIE GRAFICZNE I SKŁAD

**Paweł Jaros**

RYSUNKI

**Elżbieta Śmietanka-Combik**

**Andrzej Gosik** (pszczoła, mrówka – w karcie pracy nr 62)

WYDAWCA

**Ośrodek Rozwoju Edukacji**

Al. Ujazdowskie 28, 00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00, fax: 22 345 37 70

[www.ore.edu.pl](http://www.ore.edu.pl)

Wydanie I

Warszawa 2015

ISBN 978-83-64915-36-9 (całość)

ISBN 978-83-65450-29-6 (część 3)

Trzecia część poradnika jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji

**Creative Commons – Uznanie Autorstwa 3.0 Polska**

z wyjątkiem wiersza Marcina Brykczyńskiego *Jak się masz... w szpitalu?*

Warunki korzystania z wiersza na stronie [www.naszaskola.men.gov.pl](http://www.naszaskola.men.gov.pl)

## W szpitalu

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- rozmawia na temat sytuacji wywołujących u niego lęk oraz o sposobach radzenia sobie w trudnych sytuacjach;
- słucha uważnie opowiadania *W szpitalu* Roksanę Jędrzejewskiej-Wróbel;
- przedstawia szpital za pomocą symbolu rysunkowego;
- wyszukuje w tekście informacje dotyczące szpitalnych zwyczajów;
- zastanawia się, jak można urozmaicić czas dzieciom przebywającym w szpitalu;
- poszukuje informacji o pracownikach szpitala;
- układa dialog pacjenta z lekarzem;
- potrafi wezwać pomoc;
- poznaje prawa małego pacjenta.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- słuchamy opowiadania *W szpitalu*;
- rysujemy symbol szpitala;
- znajdujemy w tekście fragmenty dotyczące zaskakujących sytuacji w szpitalu;
- wymieniamy, co ułatwiłoby dzieciom pobyt w szpitalu;
- układamy i przedstawiamy rozmowę lekarza z pacjentem;
- ćwiczymy rozmowę telefoniczną z dyspozytorem jednostki ratownictwa;
- poznajemy prawa dziecka przebywającego w szpitalu.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### CZEGO UNIKAM

Uczniowie siadają w kręgu. Nauczyciel przedstawia dzieciom pacynkę i zapowiada, że będzie ona opowiadać im swoją krótką historię, np. o wizycie u dentysty lub u lekarza pediatry. Prowadzący animuje pacynkę, która „mówi” o swoich obawach związanych z tą wizytą, o swoich uczuciach. Na koniec pacynka „zadaje” dzieciom pytanie: Czemu wy unikacie, dlatego że tego nie lubicie albo dlatego że się tego boicie? Dziecko, które zgłasza się do odpowiedzi, nauczyciel podaje pacynkę. To dziecko, a potem inni chętni uczniowie mogą wyrazić swoje uczucia, udzielając głosu lalce. Gdy chętni dzieci się wypowiedzą, wszyscy wspólnie próbują znaleźć przyczyny lęków oraz pomysły na ich zmniejszenie.

**Przykłady:** Boję się szczepień. W czasie szczepienia odwracam głowę i szczyję się drugą ręką w udo. Boję się burzy. Zastów okna, włącz głośno muzykę i tańcz.

#### PRACA Z TEKSTEM W SZPITALU (podręcznik, s. 4–7)

Dzieci dobierają się w pary. Nauczyciel przygotowuje listę kilkunastu wyrazów – słów kluczy. Czyta je uczniom, zanim zapoznają się z tekstem zamieszczonym w podręczniku, aby wzbudzić ich zainteresowanie opowiadaniem. Dzieci w parach losują przygotowane wyrazy. Na ich podstawie próbują odgadnąć tematykę opowiadania.

**Przykładowe wyrazy:** szpital, skierowanie, pałac Królowej Śniegu, motyle, wenflon, przemasz lekarzy, czarodziejska biblioteka, papierowe kwiaty, salowy, kolorowe koperty.

Roksana Jędrzejewska-Wróbel

## W szpitalu

Wszystko wydarzyło się bardzo szybko. Za szybko. Zanim Maja zdążyła się zorientować, pani doktor już wypisywała skierowanie.

– Jak to DO SZPITALA? – zdenerwowała się Maja. – Przecież nic mi nie jest, tylko trochę mnie boli, kiedy... – Okropny kaszel nie pozwolił jej dokończyć.

– Niestety to mi wygląda na zapalenie płuc. Obustronne. – Pani doktor pokiwała głową, pakując lekarską torbę. – Szpital jest konieczny. I to jak najszybciej.



– A ja? Ja też pojedę? – dopytywała Ola z drugiego łóżka.

– Na szczęście nie. U ciebie, Olu, jest już poprawa – uśmiechnęła się pani doktor.

Maja poczuła się zdradzona. Nie tylko wysyłają ją do szpitala, ale jeszcze ma tam być bez Oli. Czy ta pani doktor nie wie, że bliźniaki wszystko robią razem?

– To niesprawiedliwe, ja nie chcę do żadnego szpitala! – powtarzała godzinę później w izbie przyjęć.

Siedziała, a właściwie leżała owinięta kocem, z głową na kolanach taty.

– Kochanie, szpital wcale nie jest taki straszny, zobaczysz. – Tata poglaskał Maję po włosach.

– Akurat! Przecież widzę. I wcale mi się nie podoba – powiedziała Maja.

4 W SZPITALU



SPIS TREŚCI

Kątem oka obserwowała przechodzące pośpiesznie białe postacie. Do tego to dziwne zimne światło i lodowato zielone ściany.

„Jak w pałacu Królowej Śniegu” – pomyślała i poczuła dreszcze. Na szczęście właśnie wtedy przyszła pani pielęgniarka i zawiozła ich windą na pierwsze piętro. Oddział dziecięcy w niezłym nie przypominał lodowego pałacu. Ze ścian uśmiechały się do Mai kolorowe motyle, a z dyżurki wychodziła właśnie sympatyczna pani doktor. A potem Maja dostała łóżko koło okna. Nie pamięta, co było dalej, bo kiedy przebrała się w piżamę, poczuła się bardzo zmęczona.

– Będziesz tu cały czas? – zapytała tatę i... zasnęła.

Kiedy się obudziła, za oknem było już ciemno, ale tata ciągle siedział na krześle i trzymał ją za rękę. Ale zaraz! Na tej ręce coś było! Plastikowy samolocik, przyklejony plastrem i połączony rurką ze stojakiem, na którym wisiał worek. Z worka kapka do rurki płyn – kap, kap...

– Co mi się stało?! – Przestraszona Maja szarpnęła ręką.

– Spokojnie, kochanie, to tylko wenflon. – Tata podniósł głowę znad książki. – Kiedy spałaś, pani pielęgniarka założyła ci igłę do podawania leków.

– Igłę? Wbiła mi igłę i ja nic nie czułam? – zdziwiła się Maja i było to pierwsze szpitalne zdziwienie.

Drugie pojawiło się, kiedy okazało się, że na łóżku obok leży Hania, trochę młodsza od Mai. Razem wyglądały się po kolacji, kiedy mama albo tata Mai wracali do domu. Dzięki temu Hani nie było smutno, bo jej rodzice mieszkali daleko i mogli ją odwiedzać tylko w soboty.

Trzeci raz Maja zdziwiła się, kiedy się dowiedziała, że w szpitalu pobudka jest o 6.00 rano. Wszyscy muszą wtedy mierzyć temperaturę i czasami oddawać krew do badania.

5

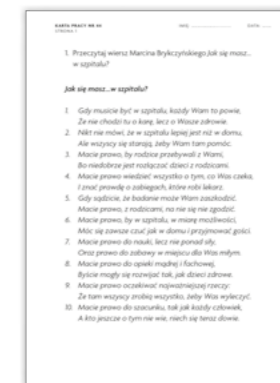
### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 4–7

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 44



#### LITERATURA:

Pacewicz A., Pacewicz P., Czetwertyńska G., Puciłowska M., Sterna D., Konarzewska M., Jaworski K., (2014), *Czytamy i odkrywamy*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.

gotowanych przez nauczyciela starają się wskazać właściwy. Razem z nauczycielem zastanawiają się, gdzie może znajdować się apteczka szkolna. Odszukują ją, analizują jej zawartość, a na koniec zapisują do zeszytów elementy jej wyposażenia.

#### JAK WEZWAĆ POMOC?

Dzieci przypominają sobie numery telefonów alarmowych. Zastanawiają się, jakie informacje należy przekazać operatorowi podczas wzywania pomocy. Robią notatki w zeszytach. Nauczyciel zapisuje na tablicy sugestie uczniów. Dzieci wysłuchują nagrania lub czytanej przez nauczyciela rozmowy telefonicznej przedstawiającej wzywanie pomocy, po czym uzupełniają brakujące elementy w swoich wcześniejszych zapisach. Próbują uzasadnić każdą przekazywaną informację, np.:

- „Przedstawiam się, aby...”
- „Informuję o miejscu wypadku po to, żeby...”
- „Opisuję wypadek, aby...”

#### CZY DZIECI – PACJENCI SZPITALA MAJĄ SWOJE PRAWA?

Nauczyciel poleca przeczytanie wiersza *Jak się masz... w szpitalu?* Marcina Brykczyńskiego (**karta pracy nr 44**) oraz wykonanie polecenia na podstawie tego utworu.

#### CO ZROBIĆ, ABY DNI W SZPITALU MIJAŁY SZYBCIEJ?

Każdy uczeń zastanawia się, co można zrobić, aby urozmaicić dzieciom pobyt w szpitalu. Swoje pomysły uczniowie rysują na kartkach. Potem prezentują swoje prace innym dzieciom.

**Przykłady:** Można zorganizować przedstawienie teatralne dla dzieci w szpitalu, projekcję filmów itp.

#### CZY W SZPITALU SĄ TYLKO PACJENCI I LEKARZE?

Uczniowie w grupach tworzą listę wszystkich pracowników szpitala. W przypadku lekarzy wypisują znane im specjalizacje. Nauczyciel dla ułatwienia przygotowuje karteczki z nazwami osób pracujących w szpitalu oraz nazwami pracowników innych instytucji. Dzieci wybierają pracowników szpitala i wspólnie wyjaśniają, czym zajmują się te osoby.

#### WYWIAD LEKARSKI

Dzieci pracują w parach. Przygotowują dialog pacjenta z lekarzem, uwzględniając specjalizację lekarza. Nauczyciel sugeruje, że lekarz może być ortopedą, okulistą, dentystą itp. Wcześniej uczniowie wspólnie zastanawiają się, o czym trzeba poinformować lekarza. Dzieci mogą zapisać, a potem odczytać dialog lub zaprezentować go, odgrywając scenkę.

#### CO KRYJE APTECZKA SZKOLNA

Uczniowie przypominają sobie, jak wygląda znak informujący o pomocy medycznej. Spośród wielu znaków BHP przy-

## Jak dbać o zdrowie?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- poszukuje kreatywnych rozwiązań, tworzy nowe definicje;
- tworzy listę czynników i sytuacji wpływających na zdrowie, łączy przyczynę ze skutkiem;
- planuje kolejne czynności podczas pracy metodą projektu;
- umiejętnie wyszukuje potrzebne informacje, dokonuje ich selekcji;
- realizuje zadania projektu, współdziałając w grupie;
- odkrywa związek między podejmowanymi decyzjami a własnym zdrowiem;
- proponuje ćwiczenia do porannej gimnastyki, prezentuje je innym uczniom.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- zastanawiamy się, czym jest zdrowie, tworzymy własne definicje;
- tworzymy listę czynników wpływających na nasze zdrowie;
- dzielimy się przemyśleniami na temat zdrowia;
- pracujemy metodą projektu;
- proponujemy poranne ćwiczenia, prezentujemy je w klasie, zwracamy uwagę na dokładne wykonanie ćwiczeń.

### Jak dbać o zdrowie?

Mai długo nie było w szkole. Leżała w szpitalu. Napisaliśmy do niej listy, żeby nie było jej smutno i żeby wiedziała, co się u nas dzieje. Ola informowała nas, jak się czuje jej siostra, ale kiedy Maja wróciła do szkoły, poprosiliśmy ją, żeby o wszystkim sama nam opowiedziała. Rozmawialiśmy z nią o lekarzach, chorobach i zdrowiu.

– Może teraz wspólnie zastanowimy się, jak dbać o zdrowie? – zaproponowała pani. – Co was najbardziej interesuje? Mieliliśmy dużo pytań. Zapisywaliśmy je na kartkach i zawieszaliśmy na tablicy. Potem zastanawialiśmy się, gdzie poszukamy na nie odpowiedzi.

– Wiecie, że mamy sąsiada, który jest lekarzem pediatrą? – zapytała Jola. – Mogłabym go do nas zaprosić.

– A moja mama jest dietetyczką – pochwaliła się Żaneta. – Wie wszystko o zdrowym jedzeniu.

– Możemy też zaprosić mojego kuzyna, który jest ratownikiem medycznym – dodał Bartek.

– To mamy już kilku ekspertów, którzy mogą nam pomóc zdobyć informacje, jak dbać o zdrowie – oznajmiła pani. Potem ustaliliśmy plan pracy, podzieliliśmy się na grupy i przystąpiliśmy do działania.

1. Postarajcie się wyjaśnić, dlaczego zdrowie jest ważne dla człowieka.
2. Czego chcieliby się dowiedzieć dzieci z klasy 2a? Jakie inne pytania można zadać ekspertom i ekspertom zajmującym się zdrowiem?
3. Ustalcie wspólnie, co możecie jeszcze zrobić, żeby znaleźć odpowiedzi na wasze pytania.
4. Podajcie propozycje, w jaki sposób zaprezentujecie efekty waszej pracy.

8 JAK DBAĆ O ZDROWIE?
9

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### TYSIĄC DEFINICJI SŁOWA „ZDROWIE”

Uczniowie tworzą nowe, niecodzienne definicje słowa „zdrowie”. Ćwiczenie to powinno trwać na tyle długo, aby wyczerpać wszystkie oczywiste propozycje i pozwolić uczniom na kreatywne poszukiwanie coraz bardziej zaskakujących i niezwykłych rozwiązań.

#### UCZYMY SIĘ – UCZYMY INNYCH

Dzieci zastanawiają się, jakie czynniki mają wpływ na zdrowie (np. uprawianie sportu, zdrowe odżywianie, higiena, odpoczynek, radość). Po ustaleniu wspólnej listy nauczyciel dzieli klasę na tyle zespołów, ile czynników zostało wymienionych. Każdy zespół otrzymuje zagadnienie do przedstawienia (w postaci tekstu, rysunku, schematu) na dużym kartonie, np.: „Sport a zdrowie”, „Co to znaczy zdrowe odżywianie?”, „Co to znaczy żyć higienicznie?”. Po upływie określonego czasu członkowie każdej z grup prezentują swoje prace na forum klasy.

#### JAK DOWIEDZIEĆ SIĘ CZEGOŚ O ZDROWIU?

(podręcznik, s. 8–9)

Uczniowie słuchają tekstu *Jak dbać o zdrowie?* czytanego przez nauczyciela. Następnie w grupach wymieniają osoby, od których klasa 2 a postanowiła zdobyć informacje dotyczące zdrowia. Na koniec dzieci uważnie czytają pytania zapisane na ilustracji w podręczniku.

#### POSZUKUJEMY ODPOWIEDZI NA PYTANIE: JAK DBAĆ O ZDROWIE METODĄ PROJEKTU?

Nauczyciel przypomina, na czym polega praca metodą projektu. Zachęca dzieci do odwołania się do doświadczeń związanych z pracą tą metodą na wcześniejszych lekcjach (poradnik, część 2, s. 36–37).

#### Planujemy pracę

Uczniowie formułują szczegółowe cele projektu. Listę problemów tworzą na podstawie pytania: Czego chcemy się dowiedzieć na temat zdrowia? Każde dziecko zapisuje swoją propozycję na karteczkę. Potem uczniowie tworzą grupy, dobierając się zgodnie z podobieństwem zagadnień. Jest to określenie celów szczegółowych poprzez podział na konkretne zadania.

**Przykłady zagadnień:** Czy to prawda, że niektóre zwierzęta pomagają w procesie leczenia? Gdzie znaleźć witaminy? Dlaczego serce raz przyspiesza, a raz zwalnia?

Dzieci po określeniu tematu, którym będą się zajmować, opracowują w grupach harmonogram projektu. Powinien on zawierać spis wszystkich działań, terminy ich realizacji (projekt trwa dłużej niż jeden dzień) oraz listę osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań. Dzieci zastanawiają się również, w jaki sposób będą gromadzić informacje dotyczące każdego z zagadnień. Ustalają zasady prezentacji zebranych informacji i sposób udzielania informacji zwrotnej (forma oceny efektów pracy).

#### Realizujemy zadania

Uczniowie opracowują poszczególne problemy, poszukują informacji w różnych źródłach, analizują je, konfrontują różne punkty widzenia, podejmują dyskusje w obrębie grupy. Nauczyciel obserwuje pracę poszczególnych zespołów, pomaga dzieciom realizować zadania projektu. Jeśli uczniowie zgłaszają kłopoty, prowadzący radzi, podpowiada, konsultuje. Następnie uczniowie opracowują wyniki swojej pracy i przygotowują plan prezentacji wyników projektu.

#### Prezentujemy wyniki

Dzieci prezentują wyniki realizacji poszczególnych części projektu. Mogą to być rysunki z komentarzem, plakaty, film nagrany telefonem komórkowym, nagranie dźwiękowe (np. wywiad), książeczka, poradnik, ulotka, inscenizacja, prezentacja multimedialna.

#### Ewaluacja – podsumowanie działań i wyciągnięcie wniosków z każdego etapu pracy nad projektem

Uczniowie oceniają wyniki swojej pracy, rozmawiają o wkładzie pracy, zaangażowaniu każdego dziecka. Nauczyciel omawia działania całej grupy oraz każdego ucznia indywidualnie. Zwraca uwagę na zaangażowanie, wysiłek, sposób rozwiązywania problemów i wnioskowania, umiejętność doboru źródeł informacji i korzystania z nich, organizację prezentacji.

Zajęcia realizowane metodą projektu mogą stanowić pod-

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 8–9

#### PORADNIK:

Część 2, s. 36–37

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: **ZDROWIE...? ILUSTRACJE PRZEDSTAWIAJĄCE RÓŻNE CZYNNIKI I SYTUACJE ZDROWIE I HIGIENA. PREZENTACJA MULTIMEDIALNA**

#### LITERATURA:

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Impuls.

#### SCENARIUSZE:

„Jak badamy pogodę?”. Praca metodą projektu

stawę działań w dłuższym okresie. Mogą też być realizowane jako aktywność dodatkowa dla uczniów szczególnie zainteresowanych tematem.

#### SPORT TO ZDROWIE

Uczniowie kolejno proponują ćwiczenia – elementy porannej gimnastyki. Pozostałe dzieci naśladują pomysłodawczynię/pomysłodawcę, a nauczyciel czuwa nad prawidłowym wykonaniem ćwiczeń, udziela rad i wskazówek.

- Ćwiczenia oddechowe, np. z unoszeniem rąk przy wdechu, skłonem przy wydechu.
- Ćwiczenia rozciągające, np. aktywne ziewanie z rozciąganiem się w górę, na boki, skłony głowy w przód, tył, na bok, przyciąganie kolan do klatki piersiowej w leżeniu, koci grzbiet, skłony w przód w staniu, skrętoskłony.
- Ćwiczenia nóg, np. marsz w miejscu, wznoszenie się na palce i pięty, przysiady, wymachy nóg w przód, w tył, na boki.
- Ćwiczenia mięśni brzucha, np. przenoszenie ugiętych nóg na prawą i lewą stronę w leżeniu na plecach, brzuszki z ugiętymi nogami.
- Ćwiczenia mięśni grzbietu, np. przetaczanie się z leżenia tyłem do leżenia przodem, podnoszenie tułowia w leżeniu przodem, nożyce w leżeniu na brzuchu.

## Gdzie zwierzęta mają salony kosmetyczne?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- tworzy zagadkę dotyczącą wybranego zwierzęcia i prezentuje ją w klasie;
- odpowiada na pytania;
- czyta ze zrozumieniem tekst *Jak zwierzęta dbają o czystość?*, wyszukuje w nim informacje dotyczące zabiegów higienicznych zwierząt;
- prowadzi celowe obserwacje zwierząt, analizuje ich zachowania, wiąże przyczynę ze skutkiem;
- poszukuje w różnych źródłach informacji o sposobach utrzymania czystości przez zwierzęta;
- przygotowuje się do przeprowadzenia wywiadu;
- zgodnie współpracuje podczas realizacji zadań w grupie.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- wymyślamy zagadki, wcielając się w wybrane zwierzę;
- czytamy ze zrozumieniem czytankę *Jak zwierzęta dbają o czystość?*; wyszukujemy w tekście ważne informacje;
- obserwujemy zwierzęta podczas ich zabiegów higienicznych;
- szukamy w różnych źródłach informacji o sposobach zachowania czystości przez zwierzęta;
- wspólnie wymyślamy pytania do wywiadu.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### ZABAWA „JAKIM JESTEM ZWIERZĘCIEM?”

Dzieci losują przygotowane wcześniej przez nauczyciela karteczki z nazwami zwierząt. Nie pokazują ich koleżankom i kolegom. Po chwili zastanowienia uczniowie po kolei starają się naśladować ruchy danego zwierzęcia. Zadaniem pozostałych dzieci jest odgadnięcie jego nazwy.

#### GDYBYM BYŁA/BYŁ ZWIERZĘCIEM...

Uczniowie zastanawiają się, jakim zwierzęciem chcieliby być. Nauczyciel zapisuje na tablicy kryteria, według których uczniowie stworzą zagadkę dla innych koleżanek i kolegów: wygląd zwierzęcia, miejsce życia, zachowanie, ulubione czynności, pożywienie. Następnie dzieci układają i zapisują zagadkę dotyczącą wybranego zwierzęcia. Po czym następuje prezentacja zagadek i próba odgadnięcia, jakim zwierzęciem chciałby być dany uczeń.

**Przykład zagadki:** Jestem małym zwierzątkiem. Nigdy nie spaceruję, tylko przebiegam tak szybko, jak tylko potrafię. Boję się innych zwierząt i ludzi. Zimą najlepiej czuję się w spichlerzach i stodołach. Lubię ziarna zbóż i słonecznika.

#### PRAWDA CZY FAŁSZ, CZYLI PRZYGOTOWANIE DO CZYTANIA ZE ZROZUMIENIEM (podręcznik, s. 10–11)

Aby wzbudzić w uczniach ciekawość tekstem z podręcznika i przygotować ich do zrozumienia go, nauczyciel przygotowuje pytania lub stwierdzenia związane z czytanką (przykładowe stwierdzenia znajdują się w **karcie pracy nr 45**).

Adam Wajrak

## Jak zwierzęta dbają o czystość?

Bycie czystochem jest bardzo ważne w świecie zwierząt. Ptaki, takie jak: kruki, kawki, wrony i wróble, uwielbiają się kąpać w wodzie, szczególnie w upalne dni. Po kąpielu starannie wyczesują dziobem wszystkie piórka. Następnie natłuszczają je specjalną substancją, która znajduje się w gruczołach kuprowym w okolicach ogona.



**Kąpiele w piasku**  
Ptaki lubią też suche kąpiele piaskowe. Kąpią się w piasku, wzbijając tumany kurzu. W ten sposób pozbywają się pasożytów. Podobnie postępują żubry, które uwielbiają się tarzać. Wzbijają naprawdę duże tumany kurzu. Żubry potrafią też inaczej oczyścić sierść: ocierają się o drzewa i tarzają się w wykrotach, czyli dołkach po przewróconych drzewach.



**Ptasie usługi**  
Gdy żubry nie mogą się pozbyć natrętnych owadów, które lażą w ich sierści, idą na łąkę. Tam oczyszczaniem sierści żubrów zajmują się szpaki, które chętnie wyjadają owady. Koniom podobną „usługę” często oferują pliszki, a nosorożcom i bawołom mieszkającym na afrykańskich sawannach – ptaki zwane bąkojadami.



**Blotna maseczka**  
Wilki i lisy wyczesują swoją sierść zębami, podobnie jak psy, a rysie wylizują się jak domowe koty. Dzikie natomiast tarzają się w błocie. Po pewnym czasie taka błotna skorupka wysycha i odpada wraz z brudem i pasożytami. Niedźwiedzie uwielbiają stawać na dwóch łapach i plecami wycierać się o drzewa, z których wycieka żywica. Zawarte w niej substancje odstraszały też tarzać się w śniegu, co czasami wygląda jak szalona zabawa.



1. Opowiedzcie na podstawie tekstu, co robią zwierzęta, aby być czyste. Poszukajcie podobnych informacji o innych zwierzętach.
2. Jeśli macie zwierzęta, zaobserwujcie, jak dbają o czystość. Opowiedzcie o tym w klasie.
3. Znajdźcie w tekście nowe dla was wyrazy. Dowiedzcie się, co znaczą. Możecie skorzystać ze słowników lub internetu.

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 10–11

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 45

nr	Opis zadania/temat	Wskazówki	Opis zadania/temat
1.	Przebieg choroby	Przebieg choroby	Przebieg choroby
2.	Przebieg choroby	Przebieg choroby	Przebieg choroby
3.	Przebieg choroby	Przebieg choroby	Przebieg choroby
4.	Przebieg choroby	Przebieg choroby	Przebieg choroby
5.	Przebieg choroby	Przebieg choroby	Przebieg choroby
6.	Przebieg choroby	Przebieg choroby	Przebieg choroby
7.	Przebieg choroby	Przebieg choroby	Przebieg choroby
8.	Przebieg choroby	Przebieg choroby	Przebieg choroby
9.	Przebieg choroby	Przebieg choroby	Przebieg choroby
10.	Przebieg choroby	Przebieg choroby	Przebieg choroby

#### LITERATURA:

Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.  
Pacewicz A., Pacewicz P., Czetwertyńska G., Puciłowska M., Sterna D., Konarzewska M., Jaworski K., (2014), *Czytamy i odkrywamy*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Uczniowie zapoznają się z nimi, zanim przystąpią do czytania. Formułują odpowiedzi na podstawie dotychczasowych doświadczeń (czyli nawiązują do wiedzy już posiadanej) oraz odwołują się do przewidywań, intuicji. Następnie uczniowie zapoznają się z tekstem *Jak zwierzęta dbają o czystość?* Adama Wajraka.

Po przeczytaniu czytanki uczniowie ponownie sięgają do **karty pracy nr 45**. Porównują swoje przewidywania z informacjami zawartymi w tekście. Jeśli istnieją rozbieżności, korygują swoją dotychczasową wiedzę.

#### OBSERWUJEMY W TERENIE, POSZUKUJEMY W KSIĄŻKACH

Jeśli jest to możliwe, nauczyciel organizuje wycieczkę do ogrodu zoologicznego, gospodarstwa wiejskiego, parku. Uczniowie obserwują tam zabiegi higieniczne zwierząt. Robią zdjęcia, sporządzają notatki. Można też porozmawiać z właścicielami psów, kotów, zapytać, w jaki sposób zwierzęta dbają o czystość i czy właściciel musi pomagać w jej utrzymaniu.

Jeżeli w szkole któraś z klas hoduje jakieś zwierzęta, warto zachęcić uczniów, żeby porozmawiali ze swoimi koleżankami i kolegami o tym, jak należy dbać o czystość danego zwierzęcia.

Uczniowie poszukują w dostępnych źródłach (zgrupowanych w szkole i w internecie) informacji na temat utrzymania ciała w czystości przez wybrane zwierzęta. Efekty swojej pracy dzieci przedstawiają w formie rysunku i opisu.

#### JAK PRZYGOTOWAĆ SIĘ DO WYWIADU, CZYLI OD CZEGO ZACZAĆ?

Uczniowie w grupach zastanawiają się nad propozycjami zagadnień, które wymagają omówienia i przygotowania, aby właściwie przeprowadzić wywiad na temat zwierząt. Z pomocą nauczyciela tworzą obszary, które wymagają przemyślenia, i starają się znaleźć najlepsze rozwiązania.

#### Przykłady zagadnień:

- Czego dokładnie chcemy się dowiedzieć?
- Z kim chcielibyśmy przeprowadzić wywiad?
- W jaki sposób zarejestrujemy wypowiedzi rozmówcy?

#### JAK PRZEPROWADZIĆ WYWIAD, ŻEBY KAŻDY BYŁ ZADOWOLONY, CZYLI „PAKUNEK”

Nauczyciel zapisuje na tablicy pionowo słowo „pakunek”. Nakłania dzieci do rozszyfrowania zapisu, podpowiadając i udzielając wskazówek. Gdy dzieci odgadną, jakich słów dotyczą poszczególne litery szyfru, starają się rozszerzyć i skomentować kolejne myśli – hasła.

- **P** jak pytania. Pytania układaj w taki sposób, aby dowiedzieć się jak najwięcej od rozmówcy, unikaj pytań, na które można odpowiedzieć „tak”, „nie”. Zadawaj po jednym pytaniu, a nie wiele naraz.
- **A** jak atmosfera. Przywitaj się, podaj cel rozmowy i wyjaśnij, dlaczego jest ona ważna, zapytaj o możliwość nagrywania wywiadu.
- **K** jak kontakt wzrokowy. Patrz rozmówcy w oczy, wykazuj

zainteresowanie odpowiedziami, których udziela na twoje pytania.

- **U** jak uważne słuchanie. Słuchaj uważnie i nawiązuj do odpowiedzi swojego rozmówcy.
- **N** jak nie przerywaj.
- **E** jak elastyczność. Daj szansę rozmówcy na swobodne wypowiedzenie się, nie trzymaj się sztywno ustalonych pytań.
- **K** jak koniec. Podziękuj za rozmowę.

Uczniowie w grupach przygotowują pytania, które chcieliby zadać podczas wywiadu.

#### ZWIERZĘCE SALONY

Nauczyciel przymocowuje w różnych miejscach klasy kartoniki z zapisanymi nazwami „zwierzęcych salonów”: „Kąpiel błotna”, „Kąpiel sucha”, „Wyczesywanie”, „Ptasie usługi”, „Kąpiel wodna”. W każdym z salonów nauczyciel umieszcza przedmioty związane z usługami, które oferuje dany salon: miskę z gliną, miskę z piaskiem i ukrytymi w nim kamyczkami, miskę z wodą, korę drzewa, mech, szyszki, szczotkę z włosiem. Dzieci podzielone na grupy kolejno przybywają do poszczególnych salonów i w symboliczny sposób poddają się zwierzęcym zabiegom kosmetycznym, np. w salonie „Ptasie usługi” nauczyciel lub chętne dziecko opuszkami palców dotyka pleców osób przybywających do salonu.



## Czy tylko węże zrzucają skórę?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- rozwija zakres słownictwa i struktur składniowych, szukając trafnych porównań;
- szanuje innych ludzi, dostrzega ich różnorodność i wynikającą z niej niepowtarzalność;
- czyta informacje z podręcznika i korzysta z nich;
- prowadzi rozmowę w grupie, zastanawia się, jakie właściwości ma skóra;
- poszukuje w dostępnych źródłach informacji dotyczących wybranych właściwości skóry;
- wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych, łączy powiedzenia z właściwym opisem.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- zgadujemy, co jest ukryte w tajemniczej torbie;
- poszukujemy porównań określających naszą skórę;
- samodzielnie wyznaczamy sobie cele, które chcemy osiągnąć podczas zajęć;
- zauważamy niepowtarzalność każdego człowieka, szanujemy wszystkich bez względu na wygląd zewnętrzny;
- poszukujemy informacji na temat właściwości skóry;
- prowadzimy zabawy badawcze, sprawdzamy niektóre właściwości naszej skóry;
- sprawdzamy, jak wyglądają nasze linie papilarne;
- poznajemy nowe powiedzenia związane ze skórą.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### ZGADNIJ, CO TO

Nauczyciel umieszcza różne przedmioty w nieprzezroczystej torbie. Uczniowie kolejno wkładają ręce do torby, wybierają jeden przedmiot, dotykają go i próbują odgadnąć jego nazwę. Po czym wyciągają przedmiot i weryfikują swoje przypuszczenia.

#### MOJA SKÓRA JEST JAK...

Uczniowie kończą zdanie rozpoczęte przez nauczyciela: Moja skóra jest jak... Aby ułatwić dzieciom szukanie porównań, nauczyciel rozpoczyna zabawę, np.: Moja skóra jest jak dobrze skrojony garnitur. Pasuje na mnie doskonale.

#### CO CHCĘ POZNAĆ, CO CHCĘ SPRAWDZIĆ?

Nauczyciel informuje uczniów, jaka będzie tematyka zajęć. Dzieci w parach rozmawiają, czego chciałyby się dowiedzieć na temat skóry. Na podstawie tych oczekiwań wspólnie tworzą cele lekcji.

Szkoła powinna przyzwyczajać uczniów do wyznaczania sobie celów uczenia się. Oczywiście nie jest to łatwe i zdarza się, że cele nauczyciela nie są zbieżne z celami uczniów, niemniej warto nakłaniać dzieci do odpowiedzi na pytania: Czego chcesz się nauczyć? (w nawiązaniu do tematu lekcji) i Jak wykorzystasz zdobytą wiedzę? Gdy dziecko jest autorem celów, stają się one autentycznie jego celami. Dążenie do osiągnięcia celów jest zdecydowanie większe niż

## Do czego potrzebna jest skóra?

1. Dobierzcie się w pary i zastanówcie się, co odczuwamy dzięki temu, że nasze ciało pokryte jest skórą. Możecie przeprowadzić doświadczenie, dotykając na przykład: miękkiej maskotki, ciepłej wody w szklance, grzebienia, kostek lodu.



W naszej skórze znajdują się receptory, czyli niewidoczne gołym okiem „czujniki”, dzięki którym odczuwamy dotyk, ból i temperaturę.

2. Porozmawiajcie o tym, co dzieje się ze skórą, gdy jest nam zimno, a co – gdy jest nam gorąco. Dowiedzcie się, dlaczego skóra reaguje na zmiany temperatury.



#### CHCIECIE WIEDZIEĆ WIĘCEJ?

W naszej skórze występują substancje zwane melaninami. Chronią skórę przed szkodliwym działaniem promieni słonecznych. Pod wpływem słońca ilość melanin się zwiększa. Nasza skóra opala się, czyli na jakiś czas zmienia barwę na ciemniejszą.

3. Dowiedzcie się, w jaki sposób należy chronić skórę przed działaniem promieni słonecznych.

14 DO CZEGO POTRZEBNA JEST SKÓRA?



4. Przygotujcie tacki z kaszą manną, piaskiem i mąką. Pobawcie się w pisanie liter palcami, tworzenie obrazków, odbijanie dłoni. Po zabawie podajcie sobie ręce. Co zauważyliście na swoich dłoniach?



- Jakie wnioski można wyciągnąć z tego doświadczenia?

Wirusów i bakterii nie widać gołym okiem. Jeśli nie umyjemy rąk, zwłaszcza przed posiłkiem, to na przykład wirusy lub bakterie mogą dostać się do naszego organizmu wraz z jedzeniem.

5. W jaki sposób należy dbać o skórę?
6. Co należy robić, gdy się skaleczymy? Dlaczego ważne jest, aby przemyć skórę?
7. Obejrzyjcie pod lupą skórę w różnych częściach ręki.
8. Porozmawiajcie w grupach i przygotujcie odpowiedzi na pytanie zawarte w tytule.



#### DLA CIEKAWYCH

Najcieńsza skóra u człowieka znajduje się na powiekach, a najgrubsza na piętach.

15

### SPIS TREŚCI

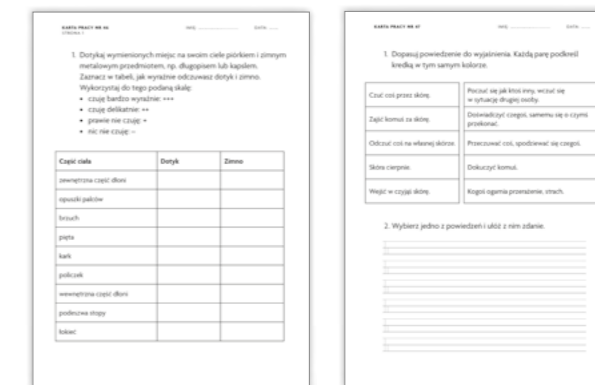
### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 14–15

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 46, karta pracy nr 47



#### LITERATURA:

Harmin M., (2013), *Duch klasy. Jak motywować uczniów do nauki?*, Warszawa: CEO, Civitas.

Sterna D., (2014), *Uczę (się) w szkole*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.

wówczas, gdy ich autorem jest nauczyciel. Uczniom łatwiej jest realizować cele, gdy zajmują się tym, co naprawdę ich interesuje. Dlatego warto dać dzieciom możliwość wyboru zagadnień, które wzbudzają ich ciekawość.

#### WYJĄTKOWOŚĆ I NIEPOWTARZALNOŚĆ

- W czym jesteśmy różni?
- Co zyskujemy dzięki różnorodności?

Uczniowie wskazują cechy odróżniające ich od innych ludzi (np. z innych krajów). Biorą pod uwagę jedynie cechy zewnętrzne. Wskazują różnice w sylwetce, budowie ciała, kolorze oczu, włosów, skóry. Zastanawiają się, czy różnice w samym wyglądzie (np. wzrost, długość nóg, sylwetka) dysponują ich do określonych aktywności.

#### OD CZEGO ZALEŻY KOLOR SKÓRY? (podręcznik, s. 14–15)

Dzieci uważnie obserwują różnice w wyglądzie i kolorze skóry koleżanek i kolegów. Na pewno zauważą, że niektórzy uczniowie mają jaśniejszą karnację, inni ciemniejszą. Czytają informacje dotyczące obecności melaniny w skórze człowieka (podręcznik, s. 14). Oglądają przygotowane przez nauczyciela zdjęcia ludzi o różnym kolorze skóry. Na podstawie przeczytanych informacji dzieci wnioskuje, dlaczego ludzie zamieszkujący różne obszary Ziemi, o różnym nasłonecznieniu, mają różne odcienie skóry. Nauczyciel mówi o możliwościach adaptacji skóry do różnych warunków.

#### CO POTRAFI SKÓRA?

Uczniowie w grupach zastanawiają się nad właściwościami skóry. Zapisują swoje propozycje na kartkach (np.: szalenie osłania ciało, potrafi się rozciągać, odzwierciedla nasze samopoczucie, chłodzi nas i grzeje, chroni przed urazami, jest narządem zmysłu i odczuwa doznania z otoczenia – ból, dotyk, ciepło, zimno, ma zdolność odnawiania się). Po wykonaniu zadania przedstawiciele kolejnych zespołów odczytują kolejno po jednym przykładzie.

#### JAK SKÓRA REAGUJE NA ZMIANĘ TEMPERATURY?

Dzieci na podstawie własnych doświadczeń rozmawiają w parach o tym, jak skóra reaguje na niskie i wysokie temperatury.

- W jakich sytuacjach się pocimy?
- Co to jest gęsia skórka?
- Jakie miejsca na ciele marzną najszybciej?

#### ZABAWY BADAWCZE

- **Czy nasza skóra w każdym miejscu ma taką samą grubość?** Dzieci dotykają swojej skóry. Nauczyciel prosi, aby ściągnęły buty i skarpety, żeby mogły sprawdzić również grubość skóry na stopach.
- **Czy skórę można wymienić?** Uczniowie pocierają skórę dość twardą gąbką nad czarną kartką, a następnie oglądają pod lupą złuszczone fragmenty naskórka. Na tej podstawie wnioskuje, że nasza skóra złuszcza się i odnawia. Martwe

komórki naskórka odpadają, a powstają nowe. Nauczyciel może wspomnieć o tym, że lekarze przeprowadzają operacje przeszczepu skóry.

- **Czy każdą częścią ciała odczuwamy tak samo?** Uczniowie, korzystając z piórek i np. zimnych, metalowych kapsli, badają wrażliwość wybranych miejsc ciała na delikatny dotyk i zimno. Na tej podstawie dzieci robią mapę punktów wrażliwych i mniej wrażliwych na swoim ciele (**karta pracy nr 46**).

#### LINIE PAPILARNE

Uczniowie pokrywają opuszkę wybranego palca węglem (lub pyłem z grafitu ołówka). Przyklejają do niej fragment bezbarwnej taśmy klejącej, a następnie nakleją taśmę na białą kartkę. Za pomocą lupy analizują i porównują linie papilarne odbite na taśmie. Samodzielnie wnioskuje, że linie papilarne są niepowtarzalne.

Potem nauczyciel przeprowadza burzę mózgu na temat: Kto wykorzystuje wiedzę na temat wyjątkowości odcisków palców?

#### ĆWICZENIA FRAZEOLÓGICZNE

Uczniowie zastanawiają się nad znaczeniem powiedzeń związanych ze skórą. Łączą je z właściwym wyjaśnieniem (**karta pracy nr 47**).

## Jak dbamy o zęby?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- odczytuje informacje z prostego rysunku i schematu;
- wyszukuje w tekście potrzebne informacje;
- tworzy kilkudzaniowy list lekarza dentysty do dzieci;
- pisze poprawnie, czytelnie i estetycznie;
- wie, czym zajmuje się lekarz dentysta;
- prowadzi proste doświadczenie przyrodnicze według instrukcji;
- potrafi poprawnie myć zęby;
- bierze udział w zabawie parateatralnej;
- wie, dlaczego konieczne jest kontrolowanie stanu zdrowia i stosowanie się do zaleceń lekarza.

### AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- odczytujemy informacje podane za pomocą rysunków i schematów z podpisami;
- wyszukujemy w tekście potrzebne informacje;
- układamy i starannie oraz poprawnie zapisujemy list dentystów do dzieci;
- opowiadamy o pracy lekarza dentysty;
- wykonujemy doświadczenie według instrukcji;
- wiemy, jak należy myć zęby;
- układamy i prezentujemy scenki na temat zdrowia;
- rozmawiamy o tym, dlaczego warto dbać o zdrowie i słuchać lekarza.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### DOMINO

Uczniowie otrzymują po jednej kartce A4. Dzielią swoje kartki na pół wzdłuż krótszego boku. Na powstałych w ten sposób dwóch kartkach dzieci zapisują po jednym hasle – skojarzeniu do tematu „Zdrowe zęby”. Następnie przyklepiają kartki – taśmą dwustronną lub spinaczem – do swoich rękawów (po jednej kartce do każdego rękawa) i krążą po klasie w poszukiwaniu osób, które mają takie same (lub bardzo podobne) hasła. Dzieci dobierają się w taki sposób, że podają sobie ręce, do których przyklepione są te same hasła – jak w grze domino. Uczestnicy starają się utworzyć jeden jak najdłuższy ciąg. Jeśli hasła i skojarzenia poszczególnych graczy będą od siebie zbyt odległe, można zaproponować im tworzenie par lub „rozgałęzionego domina”, gdzie uczniowie będą dobierać się w grupy.

Po skończeniu zabawy uczniowie dzielą się swoimi spostrzeżeniami i pomysłami na to, co to znaczy dbać o zdrowie zębów.

#### WYCZYTAĆ WIADOMOŚĆ, GDY NIC NIE JEST NAPISANE (podręcznik, s. 16–17)

Dzieci przyglądają się ilustracjom oraz rysunkowi schematycznemu w podręczniku i starają się powiedzieć jak najwięcej na temat prawidłowej techniki mycia zębów oraz budowy zęba (przyglądają się wyłącznie rysunkom, nie czytają uzupełniających je informacji). Dzielią się swoimi spostrzeżeniami. Następnie cicho, w skupieniu, czytają tekst

## Jak dbamy o zęby?

Dzieci mają 20 zębów mlecznych. Zaczynają je tracić od około szóstego roku życia. Potem zaczynają im wyrastać 32 zęby stałe.



Korona zębów pokryta jest szkliwem chroniącym zęby przed zniszczeniem. Po jedzeniu i piciu na zębach pozostają resztki, na których gromadzą się bakterie. Bakterie wydzielają kwasy, a te mogą zniszczyć szkliwo i ułatwić bakteriom dostanie się do wnętrza zęba.

1. Skorupki jaj, podobnie jak szkliwo zębów, zbudowane są głównie z wapnia. Sprawdźcie, jak kwasy działają na skorupki jaj. Wykorzystajcie do tego na przykład ocet, który jest kwasem.

**Przygotujcie:** 3 jajka, 3 szklanki, pastę do zębów z fluorem, ocet.



Pierwsze jajko umieścić w szklance z octem.

Drugie jajko posmarujcie częściowo pastą.

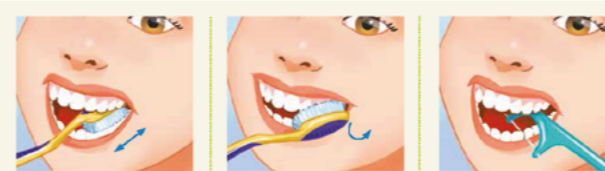
Całą skorupkę trzeciego jajka posmarujcie pastą do zębów i włóżcie do szklanki z octem.

Obserwujcie, co się dzieje z każdym jajkiem. Następnego dnia ostrożnie wyjmijcie jajka ze szklanek i sprawdźcie, czy coś się zmieniło.



### Kilka rad, jak mieć zdrowe zęby

1. Bardzo ważne jest regularne mycie zębów przynajmniej 2 razy dziennie od 2 do 3 minut – po śniadaniu i przed snem.
2. Na szczoteczkę nakładamy około 2 cm pasty z fluorem. Szczoteczka powinna mieć wygodną rączkę i miękkie włosie. Co 2–3 miesiące należy wymienić ją na nową.



Mycie zaczynamy od powierzchni żujących zębów, czyli miejsc, którymi gryziemy i żujemy. Wykonujemy tam krótkie ruchy szorujące, do przodu i do tyłu.

Potem dokładnie myjemy boki zębów z przodu i z tyłu – ruchami wymiatającymi od strony dziąseł.

Miejsca między zębami, do których nie dociera włosie szczoteczki, czyścimy nicią dentystyczną. Można też użyć płynu do płukania jamy ustnej.

3. Ważne jest, żeby nie jeść między posiłkami, zwłaszcza przekąsek, które oblepiają zęby.
  4. Po jedzeniu kwaśnych pokarmów należy przepłukać buzię wodą i nie myć zębów przez pół godziny.
  5. Należy regularnie chodzić na wizyty kontrolne do lekarza dentysty i koniecznie leczyć zęby.
2. Jak możemy zapobiegać chorobom zębów? Co jeszcze, oprócz mycia zębów, pomaga utrzymać je w zdrowiu?



### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 16–17

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 48



#### ZASOBY:

SCHOLARIS: **TABLICA JAK DBAĆ O ZĘBY?**  
**TABLICA BUDOWA ZĘBA**

nej w podręczniku. Zapisują datę i godzinę rozpoczęcia eksperymentu, swoje czynności, obserwacje na temat wyglądu jajek tak, żeby następnego dnia móc wyciągnąć wnioski z doświadczenia.

#### W komnacie oczekujących

Uczniowie przechodzą do kolejnego miejsca w „Królestwie dentysty” – do komnaty oczekujących. Dzieci w kilkusobowych zespołach przygotowują, a potem odgrywają scenki, które mogą wydarzyć się w poczekalni u dentysty. Dzieci zastanawiają się, co i w jaki sposób można powiedzieć osobie, która boi się wizyty w gabinecie stomatologicznym, aby zachęcić ją do częstych i regularnych kontroli. W swoich scenkach uczniowie starają się podać co najmniej jeden argument wyjaśniający, dlaczego konieczne jest badanie stanu zdrowia oraz stosowanie się do zaleceń lekarza.

#### Jak otworzyć bramę do wyjścia?

Dzieci, aby opuścić „Królestwo dentysty”, mają za zadanie zaprezentować i/lub opowiedzieć, jak należy myć zęby, żeby były zdrowe.

#### NASZA GRA PLANSZOWA

Uczniowie wspólnie układają grę planszową, w której gracze będą mogli sprawdzić poziom swojej wiedzy i umiejętności w zakresie dbania o zdrowie zębów. W kilkusobowych zespołach, korzystając ze wspólnie wypracowanych pomysłów, dzieci tworzą plansze, polecenia i zasady gry. W zależności od możliwości lokalowych uczniowie mogą przygotować dużą grę do przyklejenia na podłodze, w której gracze będą jednocześnie żywymi pionkami (można przygotować kilkanaście pól w kształcie zębów i wykleić z nich na podłodze trasę do przejścia, na części z pól uczniowie mogą zapisać pytania i/lub polecenia do wykonania albo umieścić numery – odnośniki do zapisanych na osobnej kartce pytań i poleceń).

#### CO SŁYCHAĆ W KRÓLESTWIE DENTYSTY?

Dzieci rozmawiają na temat swoich doświadczeń związanych z leczeniem zębów i kontaktami z lekarzem dentystą. Warto podpowiedzieć uczniom, żeby wzięli pod uwagę to, czym zajmuje się lekarz dentysta (leczeniem i profilaktyką) oraz zwrócić ich uwagę, że stan zdrowia jamy ustnej wpływa na kondycję całego organizmu.

#### Komnata eksperymentów (podręcznik, s. 16)

Uczniowie w „Królestwie dentysty” urządzają komnatę eksperymentów i doświadczeń przyrodniczych. W wybranym miejscu klasy dzieci w kilkusobowych zespołach przygotowują i wykonują doświadczenie według instrukcji poda-



## Co robić, gdy sny nie chcą być kolorowe?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- słucha uważnie wiersza czytanego przez nauczyciela;
- próbuje czytać utwór z uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych;
- przedstawia za pomocą koloru swój nastrój oraz nastrój wiersza;
- uczestniczy w zabawie parateatralnej;
- wykonuje plakat na temat znaczenia snu i wypoczynku dla zdrowia;
- rozmawia o tym, na co ludzie mają realny wpływ i jak można pomagać innym „oswajać strach”.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- słuchamy uważnie wiersza;
- czytamy utwór, uwzględniając znaki interpunkcyjne;
- przedstawiamy za pomocą kolorów swój nastrój oraz nastrój wiersza;
- prezentujemy miną i gestem różne emocje i nastroje;
- rozmawiamy o tym, co chcielibyśmy zobaczyć w swoich snach;
- współpracujemy przy wykonaniu plakatu;
- rozmawiamy o tym, czy sny mają coś wspólnego z tym, co dzieje się naprawdę.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### KOLORY UCZUĆ (podręcznik, s. 18–19)

Nauczyciel rozkłada w różnych miejscach sali, na podłodze, 10–12 kolorowych kół (np. do origami – o średnicy 10 cm). Powinny mieć kolory jasne, pastelowe – odcienie żółtego, czerwonego, niebieskiego, zielonego. Pomiędzy nimi prowadzący rozkłada 3–4 koła czarne, 3–4 szare, 3–4 fioletowe. Następnie poleca dzieciom, aby stanęły w pobliżu kół, których kolor w tym momencie najbardziej odzwierciedla ich nastrój. W kolejnym poleceniu nauczyciel prosi, aby dzieci stanęły obok kół, które najlepiej oddałyby nastrój płaczącego dziecka.

Następnie nauczyciel wyjaśnia uczniom, że za chwilę przeczyta wiersz *Dziwny sen* Natalii Usenko, którego nastrój będzie się zmieniał. Prosi, żeby dzieci przemieszczały się w trakcie słuchania wiersza odpowiednio do opisywanego w nim nastroju. Na koniec uczniowie kolejno uzasadniają wybór koloru kół.

#### CZYTANIE I NAŚLADOWANIE

Uczniowie siedzą w kręgu lub w wygodnej pozycji w dowolnym miejscu klasy. W miarę możliwości warto zaplanować to ćwiczenie w sali, gdzie jest dostęp do dużego lustra albo lusterek tak, aby uczniowie mogli obserwować swoją mimikę i mowę ciała. Nauczyciel ponownie czyta wiersz *Dziwny sen* Natalii Usenko (podręcznik, s. 18–19). Dzieci słuchają w skupieniu. Następnie nauczyciel prosi uczniów, aby spróbowali przeczytać wiersz w podobny sposób – z uwzględ-

Natalia Usenko  
**Dziwny sen**

Miałam dziś sen.  
Niesamowity!  
Byłam na łące, z moim bratem,  
i wszędzie latał rój motyli,  
bo to się chyba działo latem?  
A te motyle mi siadały  
na czole, włosach, na sukience.  
I coś śpiewały!  
I tańczyły...  
I chciały, by je brać na ręce!

SPIS TREŚCI

A potem przyszedł straszny człowiek.  
Ogromny!  
Szary był jak skała.  
I spalił trawę... Zgasił słońce...  
I ja się go okropnie bałam!  
Motyle zamknął w czarnej klatce –  
płakały tam jak małe dzieci.  
Powiedział, że im złamie skrzydła  
i żaden nigdzie nie polec!

Chciałam coś krzyknąć  
i nie mogłam!  
I wtedy coś mnie obudziło...  
Na parapecie siedział motyl.  
Na jasnym niebie słońce lśniło.



18 **DZIWNY SEN**

19

nieniem interpunkcji i intonacji. Warto, by nauczyciel czytał krótkie fragmenty wiersza, wyraźnie intonując i ilustrując treść gestem i mimiką. Potem uczniowie kolejno powtarzają za nauczycielem fragmenty utworu, przyglądając się swoim minom i gestom w lustrzanym odbiciu. Na koniec uczestnicy ćwiczenia dzielą się swoimi spostrzeżeniami, mówią, w jaki sposób udało im się modulacją głosu zinterpretować treść wiersza i uwzględnić znaki interpunkcyjne.

#### JAK TO WIDZISZ?

Dzieci rozmawiają na temat wiersza, opowiadają, jakie skojarzenia i emocje budzą w nich tekst i ilustracja, oraz jak oprócz słowa, obrazu, koloru można oddać nastrój utworu literackiego (za pomocą ruchu, dźwięku, stroju itp.). Warto zachęcić uczniów, aby w czasie omawiania ilustracji spróbowali posługiwać się takimi pojęciami, jak: nastrój ilustracji, nastrój wiersza, kolorystyka ilustracji.

#### JAKIE ZNAMY EMOCJE?

Nauczyciel przygotowuje koła origami w różnych kolorach. Uczniowie w kilkusobowych zespołach rozmawiają o tym, jakie znają emocje. Wybierają kolory właściwe dla zaproponowanych przez siebie emocji i próbują je przedstawić graficznie (jako buźki). Potem zespoły prezentują swoje pomysły innym grupom i wrzucają wszystkie koła do jednego pojemnika. Na koniec każdy zespół losuje po kilka kół i przed-

stawia narysowane na nich emocje w zabawie parateatralnej za pomocą mimiki i gestu.

#### MUZYCZNE NASTROJE

Uczniowie tworzą sześć zespołów, a nauczyciel dzieli wiersz na sześć części, po czym przydziela po jednej części każdej grupie. Zadaniem zespołów jest dobranie lub stworzenie ilustracji muzycznej do wiersza. Gdy uczniowie są gotowi, nauczyciel czyta wiersz, a poszczególne zespoły wykonują lub włączają muzykę ilustrującą dany fragment.

#### SNY NA ZDROWIE

Dzieci dzielą się swoimi pomysłami na to, jaki jest związek snu i wypoczynku ze zdrowiem. Warto zwrócić uwagę, że organizm człowieka jest całością – nasze emocje i myśli mogą wpływać na nasze zdrowie fizyczne i odwrotnie. Na podstawie wniosków z rozmowy uczniowie w kilkusobowych zespołach wykonują plakaty przedstawiające znaczenie snu i wypoczynku dla zdrowia.

#### KAPELUSZ Z PYTANIAMI

Uczniowie ustalają, kto jest głównym bohaterem wiersza oraz jakie inne postaci w nim występują. Dzieci wspólnie zastanawiają się, jakie emocje i uczucia mogły towarzyszyć bohaterom wiersza. Potem uczniowie zapisują na kartkach pytania związane z treścią utworu i wrzucają je do kapelusza lub worka. Na koniec nauczyciel losuje po

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

*Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 18–19*

#### LITERATURA:

Von Oech R., (2009), *Kreatywność: możesz być bardziej twórczy!*, Łódź: Galaktyka.  
Nęcka E., Orzechowski J., Stabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.

## Czy warto jeść marchewki?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- wyszukuje w tekście potrzebne informacje;
- czyta opowiadanie z podziałem na role;
- układa w porządku chronologicznym wydarzenia z opowiadania, określa czas, miejsce akcji i wymienia bohaterów opowiadania;
- rozmawia na temat znaczenia odżywiania i sportu dla zdrowia i kondycji fizycznej;
- pisze czytelnie i estetycznie;
- współpracuje z rówieśnikami przy wymyślaniu i wykonaniu mapy zdrowego jedzenia;
- opisuje i prezentuje prawidłową postawę w czasie siedzenia.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- szukamy w tekście potrzebnych informacji;
- czytamy z podziałem na role tekst opowiadania;
- układamy chronologicznie wydarzenia z opowiadania;
- rozmawiamy o tym, jakie znaczenie dla zdrowia i sprawności mają jedzenie i ćwiczenia fizyczne;
- zapisujemy wnioski z naszej rozmowy czytelnie i estetycznie;
- wspólnie układamy mapę zdrowego jedzenia;
- pokazujemy, jak należy siedzieć przy stole, by dbać o postawę.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### SZUKANIE NA CZAS

Każdy z uczniów przygotowuje krótki, mniej więcej czterozdaniowy tekst lub fragment tekstu z gazety (może być wydrukowany ze strony internetowej) i wypisuje z niego kilka dowolnie wybranych wyrazów. Następnie dzieci dobierają się w pary i zamieniają się swoimi kartkami. Teraz uczniowie mają w określonym czasie (np. w ciągu minuty) znaleźć w tekście wyrazy wskazane przez rówieśników. Po zakończeniu ćwiczenia warto zaproponować dzieciom rozmowę o tym, co ułatwiało, a co utrudniało im znalezienie wskazanych wyrazów w tekście oraz czy potrafiłyby opowiedzieć, o czym był tekst, jedynie po pobieżnym przejrzeniu go.

#### ROLE DO PRZECZYTANIA (podręcznik, s. 20–21)

Troje wybranych dzieci czyta głośno tekst opowiadania *Rolki* Roksanę Jędrzejewskiej-Wróbel według przydzielonych im ról (narrator, Gabrysia, Sławek). Po przeczytaniu tekstu dzieci dzielą się swoimi doświadczeniami związanymi z dbaniem o kondycję, uprawianiem sportu i sposobami spędzania wolnego czasu z rodziną. Uczniowie starają się też znaleźć odpowiedź na pytanie, jaką rolę w opowiadaniu pełnił narrator, skąd tak wiele wiadomo o tym, co myślał i czuł Sławek, co się z nim działo itp.

Roksana Jędrzejewska-Wróbel

## Rolki

Sławek nie lubił lekcji WF-u, ale najbardziej nie cierpiał gry w dwa ognie. Wtedy kapitanowie wybierali sobie drużyny, a Sławek wiedział, że jego nikt do drużyny nie chce. Okropnie było tak stać i wiedzieć, że dopiero kiedy nie będzie już nikogo innego do wybrania, ktoś powie: „No dobra, to Sławek do nas”. Gdyby był taki jak Gabrysia, to co innego. Ale Sławek nie był szybki ani zwinny. Prawie nigdy nie udało mu się złapać piłki, za to łatwo było w niego trafić. Więc wcale się nie dziwił kolegom, że nie chcą wybierać go do drużyny.

Ale co on, Sławek, mógł na to poradzić? Zawsze, od kiedy tylko pamiętał, był gruby, tak jak jego tata. Tylko że tata wcale się tym nie przejmował. A Sławek tak. Więc po lekcjach jak zwykle poszedł do sklepu kupić sobie na pocieszenie batonik. Przy kasie spotkał Gabrysię. Miała w koszyku jabłko i wodę, a na ramieniu rolki. Sławek też miał rolki. Tylko że jego leżały na dnie szafy. Wrzucił je tam po tym, jak jakiś chłopak śmiał się z niego, że strasznie sapie podczas jazdy. Ten chłopak był chudy jak patyk i nie miał pojęcia, jakie to męczące ćwiczyć, kiedy się jest grubszym.

Od tego czasu Sławek stracił ochotę na rolki. Jednak kiedy zobaczył Gabrysię, przypomniał sobie, że jazda na rolkach bardzo mu się podobała. A potem pomyślał o czymś jeszcze i szybko cofnął się od kasy. Do domu wrócił bez batonika, za to z kilogramem jabłek.

– Idziemy na rolki! – powiedział do taty leżącego na kanapie przed telewizorem z torbą chipsów.

SPIS TREŚCI



Tata protestował, ale nie za bardzo. Może już dawno miał ochotę ruszyć się z kanapy, ale nie miał motywacji? Kiedy wstał, zrobili razem ze Sławkiem plan rolkowych treningów oraz plan zdrowego odżywiania dla całej rodziny. Czasami nie było łatwo zrezygnować z grania na komputerze albo z ciastka. Ale wtedy wspierali się nawzajem – Sławek tatę albo tata Sławka. I było warto, bo za każdym razem, kiedy wracali z rolek, czuli się fantastycznie. I z każdym dniem coraz mniej się męczyli!

Ale największy sukces przyszedł po dwóch miesiącach, kiedy Gabrysia wybrała Sławka do swojej drużyny. Nie dlatego, że nie było już nikogo innego do wybrania, tylko dlatego, że chciała.

– Widziałam cię wczoraj na rolkach. Zazdroszczę ci. Też chciałam jeździć z tatą, ale nie udało mi się go namówić – powiedziała.

– Może dlatego, że twój tata nie jest gruby? – roześmiał się Sławek i bardzo się zdziwił. Po raz pierwszy powiedział przy kolegach słowo „gruby”. I po raz pierwszy tylko on się z tego śmiał.

20 ROLKI

21

#### CO, KTO, KIEDY I GDZIE

Uczniowie wspólnie z nauczycielem znajdują w tekście odpowiedź na pytania:

- Co działo się w opowiadaniu? O jakich wydarzeniach opowiada tekst?
- Jacy bohaterowie występują w opowiadaniu i czego się o nich dowiedzieliśmy?
- Kiedy i gdzie działy się wydarzenia opisane w tekście?

Następnie dzieci wspólnie wymieniają najważniejsze ich zdaniem wydarzenia przedstawione w opowiadaniu. Nauczyciel zapisuje nazwę każdego wydarzenia na osobnej kartce. Uczniowie wspólnie układają kartki w kolejności chronologicznej, a potem przepisują ich treść do zeszytów.

#### MAPA ZDROWEGO JEDZENIA

Nauczyciel przedstawia dzieciom ilustrację układu pokarmowego i układu ruchu człowieka. Zapoznaje uczniów z głównymi organami, które je tworzą (warto wymienić co najmniej dwa). Przybliża dzieciom funkcjonowanie tych układów, mówi o ich znaczeniu dla zdrowia. Następnie dzieci wspólnie starają się znaleźć odpowiedź na pytanie: Jak człowiek może na co dzień dbać o swoje zdrowie i co robić, by te układy funkcjonowały poprawnie? Swoje pomysły (np. ruch, odpowiednie żywienie) uczniowie rysują na karteczkach i przyczepiają do odpowiednich ilustracji układu pokarmowego i układu ruchu.

#### BĄDŹ CZUJNY I BIEGNIJ!

Uczniowie stoją na środku sali gimnastycznej lub boiska/łęki/korytarza. Nauczyciel wymienia nazwy różnych narządów wewnętrznych i części ciała człowieka (np. żołądek, zęby, uszy, przetyk, płuca). Dzieci oceniają, czy dany narząd jest bezpośrednio związany z odżywianiem (jedzeniem), czy nie. Jeśli tak, uczniowie biegną/skaczą na jednej nodze, przemieszczają się na czworakach w prawą stronę, jeżeli nie – w lewą.

#### WYKORZYSTUJ NOWĄ WIEDZĘ NA CO DZIEŃ

Dzieci wspólnie z nauczycielem sprawdzają i zastanawiają się, w jaki sposób urządzenie ich klasy i ich plan dnia sprzyja dbaniu o zdrowie, w jaki sposób uczniowie siedzą w ławkach, kiedy i w jakich warunkach jedzą drugie śniadanie, czy korzystają z aktywności ruchowej w czasie przerw, czy mają dostęp do czystej wody do picia. Rozmawiają o tym, co można jeszcze poprawić. Nauczyciel może zaproponować uczniom opracowanie wspólnego menu na drugie śniadanie składającego się ze zdrowych produktów oraz wymyślenie krótkich gier i zabaw ruchowych sprzyjających zdrowiu – np. w poniedziałki osoby, mające na sobie coś w kolorze zielonym, prezentują innym dwa ćwiczenia, które potem wszyscy wspólnie wykonują.

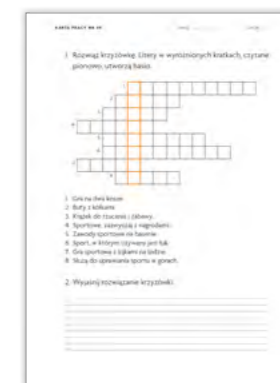
### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 20–21

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 49



#### ZASOBY:

SCHOLARIS: [SPORT TO ZDROWIE! – GRA PAMIĘCIOWA](#)

#### LITERATURA:

Apanasewicz J., Barszczowska E. i inni, (2015), *Edukacja wczesnoszkolna. Scenariusze lekcji z komputerem, tabletem i nie tylko*, Wrocław: Presscom.

## Po jakiej piramidzie można wspinać się do zdrowia?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- słucha uważnie wypowiedzi rówieśników;
- odczytuje informacje z piramidy zdrowego żywienia;
- umieszcza nazwy produktów spożywczych we właściwych miejscach piramidy zdrowego żywienia;
- poznaje nazwy witamin, produkty, w których się znajdują, oraz znaczenie witamin dla zdrowia;
- wykonuje plakat oraz reklamę zachęcającą do racjonalnego odżywiania;
- szuka informacji o dietetyczkach i dietetykach;
- planuje i rysuje dzienny jadłospis.

### AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- uważnie słuchamy się nawzajem;
- poznajemy piramidę zdrowego żywienia, rozmawiamy o tym, co może oznaczać to, że produkty spożywcze są ułożone w piramidę;
- zapisujemy we właściwych miejscach piramidy nazwy produktów spożywczych;
- tworzymy plakat zachęcający do zdrowego trybu życia;
- szukamy informacji o tym, czym zajmują się dietetyczki i dietetycy;
- rozróżniamy pokarmy zawierające różne witaminy.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### PIRAMIDA SKOJARZEŃ (podręcznik, s. 22)

Uczniowie są podzieleni na kilkusobowe zespoły, których członkowie rysują na dużych kartonach kształt trójkąta. Karton powinien być tak duży, aby każdy z uczniów miał do niego swobodny dostęp. Każde dziecko wpisuje na kartonie, w polu wyznaczonym przez kontury trójkąta, te produkty spożywcze, potrawy i składniki, które uważa za służące zdrowiu.

Warto przypomnieć dzieciom, że należy zwracać się do siebie grzecznie, gdy ze sobą współpracują i rozmawiają. Następnie dzieci poza konturem trójkąta wpisują nazwy tych produktów spożywczych, które ich zdaniem szkodzą zdrowiu.

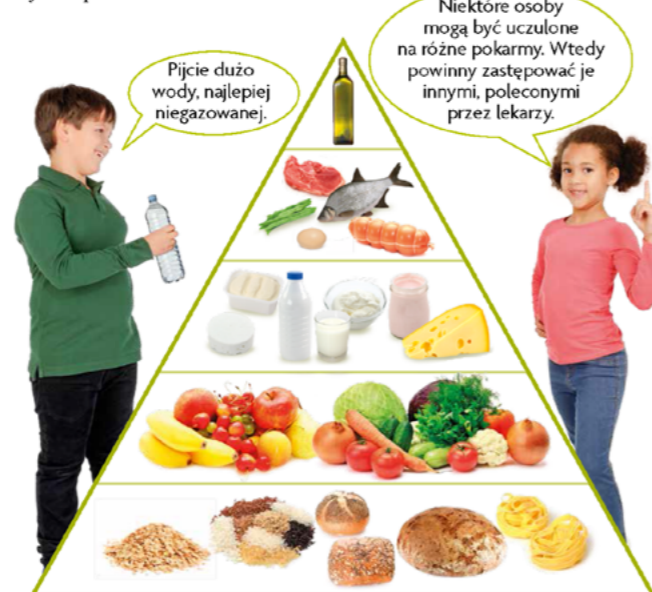
Dzieci rozmawiają o tym, jakie produkty spożywcze uznają za zdrowe, a jakie nie, porównują swoje zdania na ten temat. Sprawdzają, jakie produkty spożywcze znajdują się na ilustracji przedstawiającej piramidę w podręczniku i porównują je ze swoimi propozycjami.

#### Przykłady pytań, jakie nauczyciel może zadać podczas rozmowy na temat piramidy zdrowego żywienia:

- Czy produkty na samym dole piramidy są najmniej ważne?
- Jakie nazwy można nadać grupom/rodzinom produktów, które znajdują się na piramidzie?
- Czy warto jeść produkty tylko z jednego poziomu piramidy? Uzasadnijcie odpowiedź.

## Co jeść, żeby być zdrowym?

Porozmawiajcie o tym, co powinniśmy jeść, żeby dobrze się czuć i zachować jak najlepsze zdrowie. Może wam w tym pomóc piramida zdrowia. Naukowcy opracowali ją po to, żeby łatwo było zapamiętać, jakie grupy produktów powinny się znaleźć w codziennym jadłospisie.



U podstawy piramidy znajdują się te produkty, które warto jeść do każdego posiłku.

22 CO JEŚĆ, ŻEBY BYĆ ZDROWYM?



## Witaminy

W wielu produktach, które jemy, znajdują się bardzo ważne dla nas składniki – są to witaminy. Pomagają one zachować zdrowie, walczyć z chorobami, wpływają na to, że dobrze się rozwijamy. Dużo witamin mają między innymi owoce i warzywa.



Nasz organizm potrzebuje różnych witamin, a także innych ważnych składników. Dostarczamy mu ich wraz z pożywieniem, dlatego nasze posiłki powinny być urozmaicone.

Najmniej wartościowe są produkty, które zawierają dużo cukru, tłuszczu albo soli, dlatego nie powinniśmy jeść ich za często.

1. Przygotujcie w grupach propozycje jadłospisu na pierwsze i drugie śniadanie, obiad, podwieczorek i kolację. Uwzględnijcie produkty z piramidy.
2. Poszukajcie informacji, w jakich produktach znajduje się najwięcej witamin: A, C, D, E oraz witamin z grupy B.
3. Dowiedzcie się, czym zajmują się dietetyczki i dietetycy.
4. Wykonajcie plakaty zachęcające do zdrowego jedzenia. Zapiszcie na nich hasła, które łatwo zapamiętać.

23

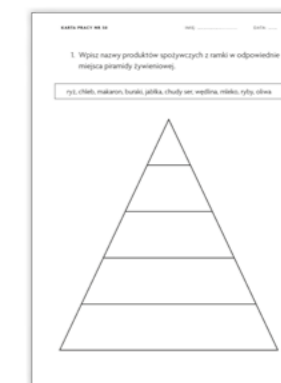
### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 22–23

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 50



#### ZASOBY:

SCHOLARIS: [PIRAMIDA ŻYWIENIA](#)

#### LITERATURA:

Wohrl R., Mayer W., (2008), *Wspaniałe gry i zabawy dla dzieci i młodzieży*, Kielce: Jedność.  
 Karaszewski S., (2013), *Wiersze. Witaminowe abecadło; Lokomotywa 2. Czytam i piszę*, część 4, Gdańsk: GWO.

#### ZAPISZ TO, CO JUŻ WIESZ

Uczniowie czytelnie i estetycznie zapisują nazwy produktów na **karcie pracy nr 50**. Następnie w parach na podstawie informacji z podręcznika sprawdzają poprawność swoich zapisów.

#### WAŻNA SPRAWA – WITAMINY (podręcznik, s. 23)

Dzieci losują karteczki w czterech kolorach. W ten sposób powstają cztery grupy. Na swoich karteczkach-wizytówkach uczniowie zapisują litery: A, B, C lub D. Litery wskazuje im nauczyciel. Grupy otrzymują od nauczyciela kartę z zapisanymi wiadomościami na temat swojej witaminy oraz wiersz Stanisława Karaszewskiego *Witaminowe abecadło*. Każdy zespół czyta informacje zapisane na otrzymanej karcie, a następnie przygotowuje reklamę swojej witaminy – w formie graficznej, wierszyka, piosenki lub hasła reklamowego.

#### WITAMINY, DO DZIAŁA!

Dzieci biegają po sali w rytm muzyki, trzymając swoje karteczki-wizytówki z nazwami witamin. Nauczyciel ma w ręku ilustracje różnych podstawowych produktów żywnościowych. Kiedy muzyka cichnie, prowadzący prezentuje wybraną ilustrację. Wówczas dzieci mają zdecydować, która z witamin znajduje się w danym produkcie. Jeśli uznają, że to ta, którą właśnie reprezentują, unoszą swoje kartki.

#### NIECH WSZYSCY WIEDZĄ, ŻE...

Uczniowie wspólnie tworzą plakat zachęcający do zdrowego, racjonalnego odżywiania. Na plakacie powinno się znaleźć hasło promujące zdrowe jedzenie oraz informacja o tym, jakie produkty i w jakich ilościach warto jeść (można to przedstawić w postaci rysunku, piktogramu lub symbolu). Uczniowie mogą wykonać projekt plakatu w prostym programie graficznym, korzystając z jego zasobów oraz z wykonanych przez siebie zdjęć różnych potraw i produktów spożywczych.

#### W BIBLIOTECE Z FISZKAMI

Dzieci rozmawiają o tym, z jakich rodzajów książek i innych źródeł można czerpać informacje (np. ze słowników, lektur szkolnych, czasopism, internetu, rozmowy z bibliotekarką/bibliotekarzem). Potem mają za zadanie wytypować (poprzez głosowanie) trzy źródła, które ich zdaniem będą najbardziej pomocne w wyjaśnieniu, kim są dietetycy i czym się zajmują oraz czym są witaminy i jaki mają wpływ na funkcjonowanie organizmu człowieka. Następnie w bibliotece szkolnej lub w pracowni komputerowej, z pomocą nauczyciela, szukają potrzebnych im informacji. Uczniowie rozmawiają na temat zebranych informacji, starają się ustalić własną definicję pojęć: dietetyczka, dietetyk, dieta, witaminy. Na koniec ustalają, które źródło informacji, ich zdaniem, było najlepsze.

#### DZIŚ TO ZJEM

Uczniowie pracują w parach. Wykorzystując zgromadzone informacje, planują i rysują lub zapisują dzienny jadłospis, składający się z pięciu zdrowych posiłków.

#### PYTANIA NA PATYKU

Nauczyciel zapisuje imiona uczniów na patyczkach po lodach (lub na podobnych przedmiotach) – każde imię na osobnym patyczku. Następnie zadaje pytanie dotyczące tematu i przebiegu zajęć i losuje jeden z patyczków, wskazując w ten sposób ucznia, który ma odpowiedzieć na pytanie.

#### Przykłady pytań:

- Jak często warto jeść produkty, których symbole znajdują się na dole/górze piramidy?
- Do czego potrzebne są nam witaminy? Jaką rolę odgrywają witaminy A, D, E, witaminy z grupy B itd.?
- Czym zajmują się dietetyczka i dietetyk?
- Który sposób szukania informacji jest twoim zdaniem najskuteczniejszy?



## Jaki? Jaka? Jakie?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- bierze udział w zabawie „Co mam na myśli?”;
- układa krótki opis przedmiotu, zapisując jego cechy;
- rozpoznaje przymiotniki, podaje co najmniej trzy cechy dobrej koleżanki/uczennicy, dobrego kolegi/ucznia;
- posługuje się rekwizytem w zabawie parateatralnej;
- wymienia kilka gatunków zwierząt i roślin żyjących w lesie;
- tworzy kolaż przedstawiający las;
- wie, co to znaczy, że człowiek jest częścią przyrody;
- wykonuje w prostym programie do programowania rysunek domku, korzystając z zasobów aplikacji;
- wykonuje przewroty w przód z pozycji kucznej.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- odgadujemy zagadki w grze „Co mam na myśli?”;
- układamy i zapisujemy zdanie opisujące jakiś przedmiot;
- rozmawiamy o tym, jakimi cechami charakteryzuje się dobra uczennica i koleżanka, dobry uczeń i kolega;
- układamy i prezentujemy scenki;
- wykonujemy kolaż przedstawiający las;
- rozmawiamy o tym, co to znaczy być częścią przyrody;
- wykonujemy w komputerze rysunek domku;
- wykonujemy prawidłowy przewrót w przód z pozycji kucznej.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### CO MAM NA MYŚLI?

Uczniowie siedzą w kole. Jedno z dzieci wybiera sobie przedmiot znajdujący się w klasie. Nie wyjawia innym jego nazwy, zapisuje ją na kartce. Następnie uczniowie zadają pytania rozpoczynające się od słów: Jaki? Jaka? Jakie? Dzieci pytają o różne cechy przedmiotów znajdujących się w klasie tak, aby zgadnąć, który został wybrany.

#### Przykłady pytań:

- Jaki jest kolor tego przedmiotu?
- Jaka jest jego waga?
- Jaki jest kształt tego przedmiotu?
- Jaka jest długość tego przedmiotu?

Po tym, jak dzieci odgadną nazwę przedmiotu, kolejny uczeń wybiera sobie nazwę zwierzęcia. Pozostali uczniowie zadają pytania, aby odgadnąć, jakie zwierzę zostało wybrane przez koleżankę lub kolegę. Następny uczeń wybiera sobie nazwę rośliny lub osoby. Zabawę powtarzamy kilkakrotnie.

#### JAKI JEST, JAKA JEST, JAKIE JEST...?

Każdy z uczniów wybiera sobie jeden z przedmiotów opisywanych w zabawie „Co mam na myśli?” lub dowolny inny, a następnie układa i zapisuje jego krótki opis. Zdanie musi zawierać co najmniej trzy cechy tego przedmiotu. Potem uczniowie dobierają się w trzyosobowe zespoły i sprawdzają nawzajem swoje zapisy, zwracając uwagę na to, czy zdanie jest zapisane poprawnie, czy zapisane są co najmniej

1. Jakie produkty opisują krasnoludki? Jakimi słowami możecie opisać pozostałe produkty?

Złoty, słodki, gęsty, pachnący.

Czerwone, soczyste, kwaśne, smaczne.

Zielona, krucha, liściasta, zdrowa.

2. Co może być w torbie, której krasnoludki jeszcze nie rozpakowały? Wymyślcie zagadki i zadajcie je sobie w parach.

3. Co widać za oknem domku krasnoludków? Opiszcie przynajmniej jednym słowem:

Jaki jest dom? Jaka jest chmura? Jakie jest słońce?  
 Jaki jest plot? Jaka jest trawa? Jakie jest niebo?

4. Jak wyobrażacie sobie kota, który ukrył się w koszu? Namalujcie go, a potem opiszcie.

5. Do którego z pokazanych przedmiotów pasują takie określenia?

Jaki? prostokątny kolorowy interesujący  
 Jaka? rzeźbiona wisząca drewniana  
 Jakie? okrągłe duże błyszczące

6. Przeczytajcie, jak wygląda Bombalin, a potem opiszcie Maurycego. Skorzystajcie z wyrazów w ramce.

Krasnoludek Bombalin jest niski i gruby. Ma rozczochrane włosy, długą brodę i krótkie wąsy. Nosi jasny kubraczek i szerokie spodnie.

Krasnoludek Maurycey jest  i .  
 Ma  włosy,  brodę i  wąsy.  
 Nosi  kubraczek i  spodnie.

ciemny • wysoki  
 szczupły • białe  
 długie • wąskie  
 krótką

7. Wymyślcie imię dla trzeciego krasnoludka. Opiszcie go. Wykorzystajcie jak najwięcej wyrazów określających jego wygląd.

**ZWRÓĆCIE UWAGĘ**  
 O wyrazy, które określają cechy osób, zwierząt, roślin i rzeczy, pytamy: jaki? jaka? jakie?

24 ZAULEK SŁÓWEK – JAKI? JAKA? JAKIE?
25

trzy cechy przedmiotu, czy zapis jest czytelny i estetyczny. Jeśli zostanie znaleziony błąd, dzieci wspólnie szukają sposobu, jak go poprawić, a następnie zapisują zdanie we właściwy sposób.

#### GDZIE JEST IDEALNY UCZEŃ?

Dzieci rozmawiają o tym, co to znaczy być idealnym uczniem, co to znaczy, że coś jest idealne, czy są rzeczy/przedmioty idealne dla wszystkich. Dzieci wymieniają się spostrzeżeniami na temat tego, czy ktoś może być idealny, na temat potrzeby różnorodności i tego, jak wiele cech ludzi i przedmiotów może się uzupełniać. Na podstawie rozmowy każdy z uczniów zastanawia się, jakie są cechy dobrej koleżanki/uczennicy, dobrego kolegi/ucznia, a potem prezentuje swoje zdanie w rozmowie. Następnie uczniowie w kiluosobowych zespołach wymyślają i prezentują pozostałym dzieciom scenkę przedstawiającą sytuację, w której można dostrzec cechy dobrej koleżanki/dobrego kolegi. Warto zachęcić uczniów, aby wykorzystali w swoich scenkach rekwizyty, również symbolicznie.

#### JAKI JEST ŚWIAT KRASNOLUDKÓW? (podręcznik, s. 24)

Uczniowie w parach przyglądają się ilustracji w podręczniku, czytają tekst i starają się ułożyć kilka zagadek na temat produktów, które kupiły krasnoludki. Następnie dzieci zadają sobie ułożone zagadki.

W kolejnej części ćwiczenia dzieci opisują elementy ilustra-

cji, odpowiadając na pytania z polecenia 3. Podają określenia tak długo, aż wyczerpią pomysły na opisanie danego obiektu.

#### PROJEKTUJEMY

Uczniowie w parach, przy wsparciu nauczyciela, projektują za pomocą prostego narzędzia do programowania dla dzieci domek krasnoludków i w miarę możliwości jego otoczenie (np. drogę), korzystając z gotowych elementów aplikacji. Następnie prezentują koleżankom i kolegom efekty swojej pracy, opisują swoje domki oraz odpowiadają na pytania: Jaki jest? Jaka jest?

#### CO WIDZĄ KRASNOLUDKI UKRYTE W LEŚNYM MCHU?

Uczniowie pracują w parach. Każda dwójka przygotowuje dialog dwóch krasnoludków, a następnie przedstawia go pozostałym dzieciom. W swoich scenkach dzieci-krasnoludki opisują rośliny i zwierzęta, które widzą, siedząc w leśnym mchu.

#### NASZ KOLAŻ

Dzieci wspólnie wykonują kolaż przedstawiający las. Umieszczają w swoich pracach zwierzęta, rośliny, krasnoludki i ludzi. Warto zwrócić uwagę na to, że kolaż łączy w sobie wiele elementów: napisy, obrazki roślin i zwierząt wykonywane różnymi technikami, elementy rzeczywiste (rośliny, zwierzęta) i wymyślone (krasnoludki). Po wykonaniu

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 24–25

#### ZASOBY:

#### PRZYKŁADOWE PROSTE PROGRAMY DO PROGRAMOWANIA

#### LITERATURA:

Krzyżewska J., (1998), *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej*, część I, Suwałki: AU Omega.  
 Stasica J., (2004), *160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III*. Język polski, Kraków: Impuls.

## Co ryba ma wspólnego ze zdrowiem, czyli o związkach frazeologicznych

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- słucha uważnie nauczyciela, reaguje na polecenia, zapisuje informacje;
- wskazuje cechy wspólne różnych obiektów;
- wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych;
- przygotowuje i przeprowadza sondę na temat śmiechu;
- korzysta z dostępnych kształtów w edytorze grafiki, tworzy zabawny rysunek;
- bawi się, wykonując sztuczki cyrkowe.

### AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- słuchamy nauczyciela i dostosowujemy swoje zachowanie do poleceń wydawanych przez niego podczas zabawy;
- staramy się znaleźć cechy wspólne różnych obiektów;
- wyjaśniamy znaczenie śmiesznych powiedzeń związanych ze zdrowiem;
- przygotowujemy i przeprowadzamy sondę wśród uczniów i analizujemy jej wyniki;
- zastanawiamy się, kiedy nie należy się śmiać;
- tworzymy zabawny rysunek w edytorze grafiki;
- bawimy się piłeczkami, próbujemy nimi żonglować.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### BAWMY SIĘ

Dzieci tańczą przy muzyce. Po chwili nauczyciel wyłącza akompaniament, a uczniowie zatrzymują się. Prowadzący unosi do góry kartkę z zapisaną liczbą.

- Jeśli jest to liczba 1 – uczniowie bawią się indywidualnie. Nauczyciel podaje polecenia, wpływa na zmianę aktywności dzieci. Mówi np.: Jesteś bardzo zmęczonym człowiekiem. Ognisty wiatr porwie twój rozłożony parasol. Dzieci wcielają się w swoje role zgodnie z opisem nauczyciela.
- Jeśli nauczyciel pokaże liczbę 2 – dzieci tworzą pary. Nauczyciel może podać następujące polecenia: Jedno dziecko pozostaje sobą, a drugie staje się jego lustrzanym odbiciem. Dziecko wyprowadza na spacer „rozbrykanego pieska”.
- Jeśli nauczyciel pokaże liczbę 3 – uczniowie tworzą trzyosobowe grupy. **Przykładowe polecenie:** Jedna osoba jest zepsutym samochodem, a pozostałe próbują zepchnąć go na pobocze.

#### ABSTARKYJNE SKOJARZENIA

Uczniowie wycinają ze zgromadzonych w klasie gazet rysunki (zdjęcia) zwierząt, roślin, przedmiotów, ludzi, zjawisk. Wszystkie wycinki układają na podłodze rysunkiem do dołu. Jeden z uczniów losuje dwa obrazki. Stara się wskazać jak najwięcej elementów łączących rysunki, odpowiadając np. na pytanie: Co mają wspólnego ze sobą sowa i górnik?

Agnieszka Frączek  
**Śmiech to zdrowie**

Raz pewna sowa, niemłoda chyba,  
rzekła: – Znow będę **zdrowa jak ryba**.  
Mądrości bowiem mam w głowie mrowie,  
wśród nich i taką, że **śmiech to zdrowie**.

I sowa owa od tego czasu  
śmiała się głośno z całego lasu –  
i ze zwierzątek, i z drzew, i z krzaków,  
i z mchu, i z grzybów, i z innych ptaków...  
Aż kiedyś prawie ze śmiechu pękła!

Wtedy się owa sowa przelekła.  
– **Nie wyszło mi to chyba na zdrowie...** –  
rzekła, tarmosząc pióra na głowie.  
– Muszę przemyśleć sprawę na nowo,  
bo **co za dużo, to niezdrowo**.

SPIS TREŚCI



**Śmiech to zdrowie**  
– śmiech dobrze wpływa na zdrowie, pomaga pozbyć się smutku, strachu i złości.



**Być zdrowym jak ryba**  
– mieć bardzo dobre zdrowie.



**Co za dużo, to niezdrowo**  
– to, czego jest zbyt dużo, może być dla nas niekorzystne.



**Coś wyszło (lub nie wyszło) komuś na zdrowie**  
– coś okazało się dla kogoś dobre (lub niedobre).

1. Dlaczego sowa musiała na nowo przemyśleć swoje postanowienie?
2. Czy do każdej śmiesznej sytuacji pasuje wyrażenie „śmiech to zdrowie”?
3. Zastanówcie się, co mogą znaczyć powiedzenia: „Nie śmieję się dziadku z cudzego wypadku” i „Ten się śmieje, kto się śmieje ostatni”.
4. Czy śmiech można zmierzyć? Zaproponujcie, jak to zrobić.

26 ŚMIECH TO ZDROWIE
27

### CO RYBA MA WSPÓLNEGO ZE ZDROWIEM, CZYLI O ZWIĄZKACH FRAZEologicznych (podręcznik, s. 26–27)

Nauczyciel czyta na głos wiersz *Śmiech to zdrowie* Agnieszki Frączek. Dzieci mają zamknięte podręczniki, nie śledzą tekstu. Starają się zapamiętać powiedzenia, w których występuje słowo „zdrowie”. Po wysłuchaniu wiersza uczniowie tworzą kilkuosobowe grupy, w których próbują odtworzyć usłyszane związki frazeologiczne, a następnie je zapisać (jeśli jest potrzeba, nauczyciel czyta wiersz ponownie). Każdy zespół wybiera sobie jedno powiedzenie, które wydaje mu się znane i zrozumiałe. Dzieci tworzą pisemne wyjaśnienie znaczenia wybranego związku frazeologicznego. Na zakończenie prezentują wyniki swojej pracy.

Następnie dzieci otwierają swoje podręczniki. Oglądają ilustracje i wypowiadają się na temat występujących w nich elementów komicznych.

### CZY TRAFIŁAŚ/TRAFIŁEŚ? (podręcznik, s. 26–27)

Dzieci czytają wyjaśnienia związków frazeologicznych zamieszczonych w *podręczniku* (s. 27). Porównują je ze swoimi przypuszczeniami. Oceniają stopień zgodności swoich przewidywań z ich znaczeniem. Oceniają swoją pracę, używając związków frazeologicznych zawierających słowo „trafić”, np.: Trafiłam/trafiłem w dziesiątkę, Trafiłam/trafiłem w samo sedno, Trafiłam/trafiłem jak kulą w plot.

### CO KOMU PRZYCHODZI DO GŁOWY? (podręcznik, s. 27)

Dzieci wymyślają zdania, które mogłyby być wypowiedziane przez postacie przedstawione na ilustracji w podręczniku. Starają się, aby wypowiedzi te miały zabawny charakter. Najzabawniejsze pomysły uczniowie zapisują w zeszytach.

### WOKÓŁ ŚMIECHU – BADANIA SOCJOLOGICZNE

Nauczyciel prosi dzieci o przeprowadzenie wśród uczniów szkoły sondy dotyczącej śmiechu. Uczniowie z pomocą nauczyciela przypominają sobie, co to jest sonda i jakie są zasady jej przeprowadzania (patrz: *Poradnik dla nauczyciela klasy drugiej szkoły podstawowej. Część 1B, s. 34–35*).

Dzieci zastanawiają się, jakie pytania chciałyby zadać swojemu rozmówcy. Potem z koleżanką lub kolegą konsultują swoje pomysły i wybierają najlepsze. Pary łączą się w czwórki. Wspólnie zastanawiają się nad wyborem najważniejszych pytań. Grupy czteruosobowe łączą się w ośmioosobowe. Spośród zgromadzonych pytań wyodrębniają pięć, które według nich są najlepsze.

Dzieci znow tworzą pary. Każda dwójka przepisuje wybrane pytania, po czym przeprowadza sondę z wybranym uczniem (spoza klasy) oraz zapisuje jego odpowiedzi. Po powrocie do klasy uczniowie prezentują wyniki sondy. Próbują dokonać analizy wyników, np.:

- Większość dzieci śmieje się z dowcipów.
- X dzieci (tu uczniowie wpisują wynik sondy) pamięta, kiedy śmiały się, aż bolał je brzuch.

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 26–27

#### PORADNIK:

Część 1B, s. 34–35

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: [PRZYSŁOWIA MĄDROŚCIĄ NARODU](#)

#### LITERATURA:

Kosyra-Cieślak T., (2013), *Praca z uczniem zdolnym na lekcjach języka polskiego i zajęciach pozalekcyjnych*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.

### KIEDY ŚMIECH WCALE NIE JEST ZDROWY

Uczniowie czytają polecenie 3 z *podręcznika* (s. 27). W parach zastanawiają się nad znaczeniem powiedzeń „Nie śmieję się dziadku z cudzego wypadku” oraz „Ten się śmieje, kto się śmieje ostatni”. Dzielią się swoimi przemyśleniami z pozostałymi dziećmi. Podają przykłady zachowań i sytuacji, które można opisać za pomocą tych powiedzeń.

### ZABAWNY RYSUNEK

Uczniowie, korzystając z dostępnych kształtów w edytorze grafiki, tworzą zabawne rysunki. Kopiują je do programu Word i podpisują w śmieszny sposób.

### SZTUCZKI CYRKOWE

- Zabawy piłeczkami, przerzucanie piłeczki z dłoni do dłoni z jednoczesnym podrzutem w górę.
- Żonglowanie dwoma piłeczkami.
- Rzucanie i łapanie piłeczki w parach.
- Ćwiczenia równoważne – przechodzenie po odwróconej ławeczce z wykonaniem jaskółki na środku ławeczki.
- Taniec z szarfami.
- Skoki przez przeszkody.

### Praca domowa

Poproś rodziców, aby opowiedzieli ci jakąś zabawną historię z twojego dzieciństwa.

## Śmiech to zdrowie

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- słucha uważnie opowieści rówieśnika na temat zabawnych historii z jego życia;
- tworzy kilkudzaniową wypowiedź na temat zabawnych historii ze swojego dzieciństwa;
- czyta tekst ze zrozumieniem i wykonuje polecenia nauczyciela;
- słucha opowiadania czytanego przez nauczyciela, wykorzystuje przekazane informacje;
- przewiduje swoje zachowanie, uczucia i opowiada o nich;
- zapisuje swoje przemyślenia w postaci mapy myśli;
- dostrzega zalety uśmiechu;
- wymyśla i zapisuje sposoby na dobry nastrój;
- wykonuje przewrót w przód z pozycji kucznej.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- opowiadamy zabawne historie z naszego dzieciństwa;
- przewidujemy treść opowiadania na podstawie rysunków;
- słuchamy opowiadania i opisujemy ilustrację;
- opowiadamy o uczuciach, wcielając się w role bohaterów opowiadania;
- tworzymy mapy myśli;
- rozmawiamy o roli uśmiechu w naszym życiu;
- tworzymy poradnik dobrego nastroju;
- wykonujemy przewroty w przód.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### OPWIEM CI MOJĄ HISTORIĘ

Uczniowie w parach opowiadają sobie zabawne historie z wczesnego dzieciństwa, o których usłyszeli od rodziców (praca domowa zadana na poprzednich zajęciach). Mają na to po dwie minuty. Jedna osoba opowiada, druga uważnie słucha, nie przerywa, nie zadaje pytań. Po upływie wyznaczonego czasu następuje zmiana ról. Chętni uczniowie mogą opowiedzieć zabawne wydarzenie także całej klasie.

#### ZADANIA ZAMKNIĘTE W PUDEŁKU

Nauczyciel zapisuje na małych karteczkach zadania o zabawnym charakterze, np.:

- Pokaż, jak zachowuje się szympan.
- Wymyśl pięć powodów, dla których warto jeść cytrynę.
- Podaj pięć przykładów na zastosowanie szczoteczki do zębów.

Prowadzący składa wszystkie karteczki tak jak losy, wkłada je do pudełka i włącza muzykę. Uczniowie siadają w kręgu i przekazują sobie pudełko w rytm melodii (lub dźwięków bębna, tamburyna itp.). Gdy muzyka ucichnie, osoba, w której dłoniach zatrzymało się pudełko, losuje karteczkę, czyta głośno zadanie i wykonuje zapisane na niej polecenie.

#### PRZEWIDUJEMY, SŁUCHAMY I SPRAWDZAMY

(podręcznik, s. 28–29)

Uczniowie oglądają ilustracje zamieszczone w podręczniku. Na ich podstawie oraz tytułu czytanki starają się odgadnąć

Natalia Usenko

## Śmiech to zdrowie

Patryk wpadł do domu zły jak osa i cisnął plecakiem.

– Ktoś tu ma zły dzień! – powiedział dziadek. Pola pogłaskała brata po rękawie.  
– Okropny! – Patryk prawie płakał.  
– Nie, nie powiem! Będziecie się śmiać!  
– Jeśli to coś przykrego, będziemy ci współczuć. – Dziadek poklepał go po plecach. – A jeżeli było śmiesznie, pośmiejemy się razem. Zgoda?

– No dobrze... Wczoraj odrabiałem lekcje i poszedłem do kuchni zrobić sobie kanapkę, bo strasznie burczało mi w brzuchu. A kiedy wróciłem, zeszytu już nie było! Szukałem przez cały wieczór i nie! Więc poszedłem do szkoły bez zeszytu.

I bez pracy domowej.

– Taki żółty zeszyt? – upewnił się dziadek. – Z pingwinami? Znalazłem go dziś w lodówce! Pewnie go tam położyłeś, kiedy robiłeś kanapkę.

Patryk jęknął.

– Daj spokój, nie ma co rozpaczzać – pocieszył go dziadek. – Śmieszne rzeczy każdemu się zdarzają. Kiedyś poszliśmy z siostrą do parku oglądać kijanki. Przykucnęliśmy nad wodą, a tu nagle TRZASK! I Halince pękły całe spodnie z tyłu!



– I co? – przeraził się Patryk.  
– Zdjęła sweter, zawiązała w pasie, że niby tak jej gorąco, i pobiegliśmy do domu... Tak się śmialiśmy, że aż nam lzy leciały!  
– A ja poszłam do przedszkola w spodniach od piżamy! – zachichotała Pola. – Bo byłam zaspana i włożyłam na nie sukienkę, a mama nie zauważyła. Ale się dzieci śmiały!  
– Nie było ci przykro? – zdziwił się Patryk.  
– Nie, bo ja też się śmiałam. I mama, i pani Ela. A potem wszystkim to opowiadaliśmy!



– A wasza mama, jak była mała, poszła po zakupy – zaczął dziadek.  
– Nasz blok był nowutki, dopiero zbudowany, dokoła rozkopy. A ona postanowiła sobie skrócić drogę. Weszła na górkę, ziemia pękła, a pod spodem było błoto. Wessało jej nogę w sandałku, a wyciągnęła już bosą... I tak wróciła, w jednym bucie!

Patryk śmiał się, aż go policzki rozboleły.  
– Widzisz? – Dziadek otarł oczy chusteczką. – Śmiech to zdrowie!  
– Fakt! – przyznał Patryk. – Ale nie mów mamie, dobrze? Ja opowiem – to moja historia!

1. Co spowodowało, że Patrykowi wrócił dobry nastrój i uśmiech?
2. Porozmawiajcie o tym, dlaczego warto się śmiać.
3. Co by było, gdyby ludzie nie potrafili się śmiać?
4. Zaobserwujcie, co się dzieje, gdy się śmiejemy. Opowiedzcie o tym.

28 ŚMIECH TO ZDROWIE



29

treść opowiadania. Następnie nauczyciel czyta głośno tekst *Śmiech to zdrowie* Natalii Usenko. Po zapoznaniu się z tekstem uczniowie analizują jeszcze raz ilustracje, opisują je, korzystając z uzyskanych informacji. Następnie rysują brakującą ilustrację w zeszytach i podpisują ją.

Nauczyciel proponuje uczniom, aby spróbowali wejść w role bohaterów opowiadania. Prosi, aby dzieci wyobraziły sobie siebie w podobnych sytuacjach i opowiedziały, jakie emocje i zachowania mogłyby im towarzyszyć. Zabawę rozpoczyna nauczyciel, opowiadając o swoich emocjach, np.: Gdybym straciła but w błocie, byłoby mi bardzo przykro. Zezłościłabym się. Staralabym się go wydobyć z błota, aby nie wracać do domu w jednym bucie. Bałabym się, że inni będą się śmiać ze mnie.

#### MIASTO SMUTKU I RADOŚCI

Uczniowie przypominają sobie, w jaki sposób tworzy się mapy myśli. Wspólnie ustalają kryteria sukcesu (porównaj: *Poradnik dla nauczyciela klasy drugiej szkoły podstawowej. Część 1A, s. 50–51*).

- Na środku arkusza zapisują zagadnienie do przemyślenia (mogą przedstawić je w postaci obrazu).
- Od niego rysują grube linie (takie jak konary drzewa). Na końcu grubych linii zapisują swoje najważniejsze skojarzenia, główne myśli. Rysują tyle grubych linii, ile mają ważnych skojarzeń (np. zachowania ludzi, zwierząt, wygląd budynków, ogrodów, język).

- Od grubych linii (główne myśli, najistotniejsze informacje) rysują cieńsze linie, na których zapisują swoje bardziej szczegółowe myśli (informacje).
- Unikam pisania zdań. Swoje myśli przedstawiam w postaci słów kluczowych (mogę je zapisać drukowanymi literami), hasła, zdjęć, rysunków, symboli.

Nauczyciel przygotowuje kartki z zapisanymi wyrazami będącymi synonimami różnych stanów.

- Grupa 1: śmiech, chichot, wesołość, radość.
- Grupa 2: smutek, żal, przygnębienie, rozpacz.
- Grupa 3: płacz, lament, szloch, łkanie.
- Grupa 4: dowcip, żart, kawał, psikus.
- Grupa 5: komik, klaun, błazen, prześmiewca.

Uczniowie losują kartki i tworzą czteroosobowe grupy. W swoich zespołach tworzą mapy myśli. W czytelny sposób przedstawiają przemyślenia, skojarzenia i swój stosunek do zaproponowanych przez nauczyciela zagadnień. Na zakończenie uczniowie prezentują swoje prace. Porównują myśli związane ze smutkiem i z radością, kolorystykę wykorzystaną do wykonania mapy myśli, rysunki, zdjęcia.

#### DLACZEGO WARTO SIĘ ŚMIAĆ?

Uczniowie w parach rozmawiają o zaletach śmiechu – tworzą listę korzyści, które przynosi śmiech. Pary łączą się w czwórki. Dzieci w czwórkach analizują swoje przemyśle-

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 28–29

#### PORADNIK:

Część 1A, s. 50–51

nia, poszerzają listę o pomysły innej pary. Potem czwórki łączą się w ósemki i w takich grupach dzieci rozmawiają o wymyślonych przez siebie zaletach śmiechu. Przedstawiciele grup prezentują wyniki swojej pracy przed całą klasą, każdą zaletę popierają odpowiednim komentarzem.

#### Przykłady:

- Gdy często się śmiejemy, mamy wielu przyjaciół.
- Dzieci wolą towarzystwo wesołków niż smutasów.
- Śmiech powoduje, że nasza twarz jest piękniejsza.

#### JAK BYĆ WESOŁYM, GDY PADA DESZCZ – SPOSOBY NA DOBRY NASTRÓJ

Uczniowie w czteroosobowych zespołach tworzą poradnik dobrego nastroju. Zastanawiają się, w jaki sposób mogą wpływać na swój nastrój. Wymyślają zabawny tytuł. Zapisują swoje rady i je ilustrują. Po zakończeniu zadania prezentują swoje prace na forum klasy.

#### Przykłady:

- Każdy dzień rozpoczynaj, uśmiechając się do siebie w lustrze.
- Załóż zeszyt najzabawniejszych dowcipów.
- Prowadź dziennik śmiesznych sytuacji, które ci się przydarzyły, Możesz go zatytułować „Mój dziennik humoru”.

#### ĆWICZENIA RUCHOWE

Przewroty w przód z pozycji kucznej.

## Zasada fair play wychodzi na zdrowie

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- tworzy wyrazy z przypadkowego zestawu liter;
- znajduje wyrazy zawierające określone sylaby;
- przygotowuje dla koleżanki lub kolegi trasę dotarcia do celu w formie instrukcji słownej oraz kodu;
- słucha uważnie instrukcji słownej;
- czyta instrukcję gry, wykorzystuje informacje dotyczące jej przebiegu;
- układa zdania związane ze zdrowiem;
- przestrzega zasad fair play podczas wspólnej gry;
- wymyśla różne zdania, stosując właściwą intonację;
- bierze udział w zabawach kształtujących szybkość i refleks.

### AKTYWNOŚCI UCZNIĄ:

- układamy wyrazy z liter i sylab;
- przygotowujemy dla koleżanek i kolegów zadania związane z odczytywaniem planu;
- czytamy instrukcję gry zamieszczonej w podręczniku;
- przestrzegamy zasad fair play podczas gry;
- wymyślamy własną grę;
- wymyślamy zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące, stosujemy właściwą intonację;
- ćwiczymy szybkość i refleks.

SPIS TREŚCI

**1.** Zagrajcie w parach zgodnie z podanymi zasadami. Przygotujcie: 2 kostki i 2 pionki. Ustalcie czas gry, na przykład 10 minut.

- Na zmianę rzucajcie dwiema kostkami i dodawajcie liczbę oczek na kostkach. Suma wskaże wam, na którym polu stanąć.
- Waszym zadaniem jest teraz ułożenie zdania związanego ze zdrowiem i ilustracją, na której stoi pionek.

- Za ułożenie zdania otrzymujecie 5 punktów. Jeśli nie uda wam się wymyślić zdania, dostajecie 0 punktów.
- Wygrywa osoba, która w ciągu 10 minut zdobędzie najwięcej punktów.

**2.** Wymyślcie w grupach własne zasady gry. Wyjaśnijcie je koleżankom i kolegom, a potem zagrajcie w waszą wersję gry.

30
GRA
31

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### NA ROZGRZEWKĘ

##### Targ liter

Każde dziecko otrzymuje zestaw kilku liter (wśród nich muszą znaleźć się samogłoski). Z otrzymanych liter dzieci samodzielnie mają ułożyć dowolny wyraz. Jeśli brakuje im litery, aby powstał wyraz, muszą o nią poprosić koleżankę lub kolegę bądź wymienić się z nimi.

##### Gra w sylaby

Nauczyciel przygotowuje zestaw różnych sylab. Dzieli klasę na zespoły. Ich przedstawiciele losują kolejno sylaby. Zadaniem każdej grupy jest wymyślenie i zapisanie wyrazu zawierającego wylosowaną sylabę. Za prawidłową odpowiedź grupa otrzymuje 1 punkt. Następna osoba z zespołu losuje kolejną sylabę. Grę można powtarzać wielokrotnie. Wygrywa zespół, który zgromadził największą liczbę punktów.

##### GPS NA MIARĘ DZIECKA (podręcznik, s. 30–31)

Uczniowie analizują rysunki zamieszczone w podręczniku. Przygotowują dla koleżanki lub kolegi opis sposobu dotarcia z pierwszego budynku do wybranego miejsca. Ćwiczenie to może polegać na ustnym udzielaniu wskazówek (np. Przesuń się o dwa pola w prawo, idź w do przodu – przesuń się o trzy pola...). Uczniowie mogą też narysować plan trasy, używając strzałek (-> ->, ↘ ↘, ...). Następnie dzieci poruszają się po planszy pionkami według instrukcji. Autor planu czuwa nad poprawnym sposobem dotarcia do celu.

#### GRĘ CZAS ZACZAĆ (podręcznik, s. 30–31)

Uczniowie czytają zasady gry zapisane w podręczniku. Dobierają się w pary, przygotowują kostki, kartki i ołówki. Rzucają dwiema kostkami, obliczają sumę wylosowanych oczek i przesuwną się pionkiem do przodu. Układają zdania związane ze zdrowiem i treścią obrazka znajdującego się na polu, na którym stanęli. Przydzielają sobie punkty za wykonanie zadania. Po dotarciu do mety dzieci obliczają sumę uzyskanych punktów.

#### NASZA GRA

Dzieci samodzielnie planują stworzenie własnej gry związanej ze zdrowiem. Zastanawiają się nad jej formą i przebiegiem (wykorzystują metodę burzy mózgów). Nauczyciel może pomóc dzieciom w poszukiwaniach pomysłów.

- Może to być gra podobna do gry zamieszczonej w podręczniku, również bazująca na rysunkach. Dzieci układają zdania związane z rysunkiem, na którym się zatrzymają (np. co wpływa na moje zdrowie: wizyta u lekarza, mycie zębów, zdrowe jedzenie, odpoczynek, poranna gimnastyka, basen, odpowiedni ubiór na określone pory roku, unikanie przebywania na słońcu).
- Gra w rozmiarze XXL. Uczniowie w grupach przygotowują grę. Na chodniku rysują koła, w które wpisują kolejne litery alfabetu. Rzucają kostką, po czym skaczą, przemieszczając się na właściwe pola zgodnie z wyrzuconą liczbą oczek.

Wymyślają wyraz (lub zdanie), rozpoczynając od litery, na której się zatrzymali, np.: A jak apteka lub: Apteka to miejsce, gdzie mama kupuje lekarstwa; B jak brokuly lub: Brokuly są bardzo zdrowe, bo zawierają dużo witamin i składników mineralnych.

Niektóre koła mogą pozostać puste. Kiedy dzieci staną na takim polu, wykonują dodatkowe polecenia zapisane na kartach, np.: Przeskocz 3 pola do przodu. Cofnij się na start. Wykonaj 10 przysiadów. Pola te mogą być oznaczone w różny sposób (np. narysowane innym kolorem, mogą mieć inny kształt itd.).

#### JAKIE TAJEMNICE KRYJĄ ULOTKI INFORMACYJNE DOTYCZĄCE LEKÓW?

Uczniowie oglądają zgromadzone w klasie ulotki różnych leków. Analizują zawarte w nich informacje. Porównują je i wnioskuje, jakie informacje powtarzają się na ulotkach i czego one dotyczą. Na tej podstawie dzieci próbują wymyślić treść ulotki na temat np. czekolady, masła, wody.

#### Przykład: czekolada

- Działanie: poprawia samopoczucie, dodaje energii.
- Wskazania do stosowania: wysokie zapotrzebowanie na energię.
- Przeciwwskazania: uczulenie.
- Ostrzeżenia specjalne: umyć ręce przed spożyciem, chronić przed roztopieniem.

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 30–31

#### LITERATURA:

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Impuls.

Kosyra-Cieślak T., (2013), *Praca z uczniem zdolnym na lekcjach języka polskiego i zajęciach pozalekcyjnych*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.

- Prowadzenie pojazdów: nie wpływa na prowadzenie pojazdów.
- Dawkowanie: 1 kostka dziennie.
- Przedawkowanie: otyłość, problemy żołądkowe.
- Przechowywanie: przechowywać w suchym miejscu.
- Skład: kakao, tłuszcz, cukier, mleko, dodatki: rodzyнки, orzechy.

#### ZABAWY KSZTAŁTUJĄCE SZYBKOŚĆ I REFLEKS

##### Połów

Dwoje dzieci trzyma się za ręce, tworząc „rybacką sieć”. Pozostałe dzieci stoją na drugim końcu sali. Na sygnał nauczyciela przebiegają na przeciwną stronę. Starają się ominąć „rybacką sieć”. Złapani uczniowie dołączają do „rybaków”, tworząc coraz większą sieć.

##### Cegielki do muru

Dzieci stoją po jednej stronie boiska. Na środku boiska stoi murarz, który będzie łapać „cegiełki”, aby zbudować swój mur. Na hasło nauczyciela dzieci przebiegają na drugą stronę boiska, uważając, żeby nie wpaść w ręce murarza. Złapani dzieci tworzą mur, ograniczając w ten sposób przestrzeń, przez którą można przebiegać.

## Co nam wyrośnie?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- zadaje pytania rówieśnikom, aby uzyskać potrzebne informacje;
- przyporządkowuje nasiona do rośliny;
- rozwiązuje zadania przyrodnicze;
- poszukuje w dostępnych źródłach informacji o wybranych roślinach;
- gromadzi słownictwo związane z pracami w ogrodzie, poprawnie zapisuje wyrazy, dbając o estetykę zapisu i poprawność ortograficzną;
- zna warunki wzrostu roślin;
- zakłada własną uprawę roślin;
- prowadzi kartę obserwacji wzrostu rośliny;
- słucha uważnie historii opowiedzianej przez nauczyciela, odpowiednio reaguje ruchem.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- zgadujemy, jaką reprezentujemy roślinę;
- rozwiązujemy różne zadania przyrodnicze;
- wymieniamy warunki rozwoju rośliny;
- gromadzimy słownictwo związane z pracami w ogrodzie i bierzemy udział w zabawie;
- sadzimy czosnek i siejemy nasiona innych roślin;
- zakładamy dziennik obserwacji wzrostu naszych roślin;
- bierzemy udział w zabawie ruchowej.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### JAKĄ JESTEM ROŚLINĄ?

Nauczyciel przypina dzieciom do ubrań (na plecach) kartki z nazwami różnych roślin. Uczniowie chodzą po klasie i zadają koleżankom i kolegom pytania, które umożliwią im odgadnięcie nazwy rośliny, które dane dziecko ma zapisane na swojej kartce. Pytania muszą być sformułowane w taki sposób, aby odpowiedź na nie brzmiała „tak” lub „nie”.

#### SKĄD POCHODZĄ TE NASIONA?

Uczniowie tworzą grupy. Każdy zespół ma przygotowane na stoliku różne nasiona oraz kartki z nazwami roślin, z których pochodzą. Zadanie dzieci polega na przyporządkowaniu roślin do nasion.

#### CZTERY KĄTY

Dzieci stoją na środku sali. Nauczyciel nazywa każdy kąt klasy: „ziola”, „warzywa”, „owoce krajowe”, „owoce egzotyczne”. Dzieci same wybierają miejsce, w którym będą pracować. Nauczyciel rozdaje grupom odpowiednie strony z **karty pracy nr 51**. Uczniowie wykonują zadanie przydzielone ich zespołowi. Po zakończeniu pracy przedstawiciele grup prezentują jej efekty na forum klasy.


#### GRA – TENIS

Nauczyciel dzieli klasę na grupy, które stają naprzeciwko siebie (np. w sali gimnastycznej). Każdy zespół gromadzi słownictwo związane z pracami w ogrodzie. Pierwsza grupa


### Co nam wyrośnie?




- Założcie własną uprawę – zasadźcie czosnek.
 



- Przypomnijcie sobie, od czego zależy rozwój rośliny. Obserwujcie, jakie zmiany zachodzą w waszej uprawie. Zapisujcie swoje obserwacje.
- Czy korzenie rośliny zawsze rosną w dół? Zasadźcie czosnek, tak jak pokazano na zdjęciu obok. Obserwujcie, co się z nim będzie działo.
 



Czosnek pospolity jest popularną, aromatyczną rośliną. Jego jadalną częścią są małe cebulki, zwane ząbkami. Tworzą one większą cebulę, czyli główkę. Czosnek ma ostry smak. Dodaje się go do potraw w małych ilościach. Bardzo smaczne są liście czosnku przypominające szczypiorek. Można dodawać je do sałatek. Czosnek zapobiega przeziębieniom. Pomaga leczyć choroby wywołane przez bakterie i wirusy.



**Składniki odżywcze zawarte w rzodkiewce przeciwdziałają łamaniu się paznokci i wypadaniu włosów.**

- Założcie własną uprawę – zasiejcie wybrane nasiona, na przykład rzodkiewki lub rzeżuchy. Skorzystajcie z informacji i oznaczeń na opakowaniach nasion.
 


- Zaprojektujcie własną kartę obserwacji lub skorzystajcie ze wzoru. Notujcie, co robicie i jakie obserwujecie zmiany.
 

**KARTA OBSERWACJI**

Dzienniczek uprawy rzodkiewek

Data	Co robimy?	Obserwacje
20 marca	Doniczkę napełniamy ziemią. Stawiamy na podłodze. Siejemy nasiona rzodkiewki co 5 cm na głębokości 1 cm. Podlewamy. Ustawiamy w słonecznym miejscu.	
21 marca		
- Dowiedźcie się, jaka jest różnica między sadzeniem a sianiem.



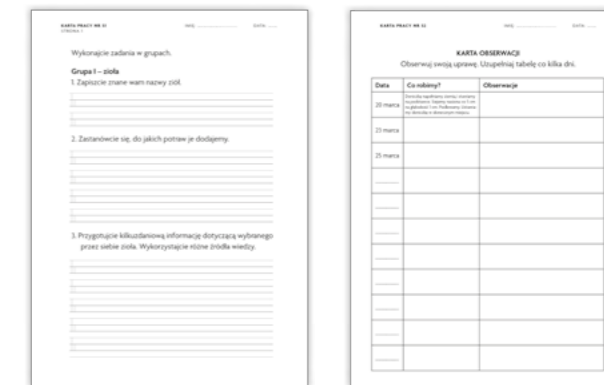
### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 32–33

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 51, karta pracy nr 52



#### ZASOBY:

SCHOLARIS: **JADALNE CZĘŚCI WARZYW ROŚLINY LECZNICZE**

#### LITERATURA:

Kopik A., Zatorska M., (2010), *Wielorakie podróże – edukacja dla dziecka*, Kielce: Europejska Agencja Rozwoju.

prezentuje swój pomysł i podaje kozłem piłkę do drużyny przeciwnej. Drużyna przeciwna wykonuje takie samo zadanie. Zabawa trwa do wyczerpania zgromadzonych słów. Następnie uczniowie zapisują swoje propozycje na kartkach. Nauczyciel dba o to, aby zostały zapisane nazwy rzeczy potrzebnych do prac ogrodowych. Dzieci przypinają sobie kartki do ubrań.

**Przykłady wyrazów:** łopata, grabie, konewka, doniczka, kosiarka, sadzonka, motyka, wąż ogrodowy, nasiona, trawa, sekator, rękawice ogrodowe, taczki, ogrodniczki, gumowce, ziemia, motyka, podkaszarka, nożyce do trawy. Nauczyciel wciela się w rolę ogrodnika. Informuje dzieci o tym, co zamierza zrobić w swoim ogrodzie. Wszyscy uczniowie, którzy mają kartki z wyrazami mogący stanowić odpowiedź na pytanie, podbiegają do nauczyciela.

Przykłady wypowiedzi nauczyciela:

- Będę sadził drzewo. Co jest mi potrzebne? (łopata, wąż ogrodowy, ziemia, sadzonka, rękawice, gumowce).
- Chcę zasiać ziola, aby mieć je w zasięgu ręki. Co muszę przygotować? (doniczkę, ziemię, nasiona, konewkę).
- Będę robił wiosenne porządki w ogrodzie. Co muszę przygotować? (taczki, sekator, grabie, motykę, ogrodniczki, gumowce, rękawice).
- Będę kosił trawę. Co jest mi potrzebne? (kosiarka, podkaszarka, kombinezon ogrodniczy, gumowce, nożyce do trawy).

#### OD CZEGO ZALEŻY ROZWÓJ ROŚLINY?

Uczniowie w grupach przypominają sobie, jakie warunki są niezbędne do wzrostu roślin. Wskazują na konieczność ukorzenienia w glebie (ziemia), podlewania (woda), dostępu do światła (słońce) i powietrza.

#### ZAKŁADAMY UPRAWĘ CZOSNKU (podręcznik, s. 32)

Uczniowie sadzą czosnek. Korzystają z instrukcji zamieszczonej w podręczniku. Przez kolejne dni obserwują wzrost rośliny.

#### ZAKŁADAMY WŁASNĄ UPRAWĘ – SADZIMY I SIEJEMY (podręcznik, s. 32–33)

Dzieci w grupach analizują instrukcje zamieszczone na opakowaniach nasion przyniesionych do szkoły. Zwracają uwagę na czas siewu, sposób wysiewania, miejsce oraz na czas zbioru. Każdy zespół opisuje pozostałym koleżankom i kolegom sposób siewu wybranej rośliny.

Wśród wszystkich nasion uczniowie wybierają te, które sieje się w marcu. W grupach zakładają własne uprawy, przestrzegając instrukcji siewu zamieszczonej na opakowaniu. Prowadzone obserwacje zapisują w **karcie pracy nr 52**.

Korzystając z wiedzy zdobytej na zajęciach, dzieci starają się określić różnicę między sianiem a sadzeniem.

#### OPOWIEŚĆ RUCHOWA

Nauczyciel rozpoczyna opowieść o niezwykłej roślinie.

Dzieci odtwarzają treść opowiadanych przez nauczyciela fragmentów za pomocą dowolnego ruchu. Fabuła opowieści powinna być bajkowa, aby dzieci mogły rozwijać wyobraźnię. Musi być skonstruowana w taki sposób, aby dawać uczniom możliwość wyrażenia treści ruchem, gestami, mimiką, rytmicznym poruszaniem się. Podczas interpretacji opowieści każde dziecko powinno mieć swobodę ruchu, dlatego najlepiej pracować tą metodą w sali gimnastycznej.

#### Przykład opowieści:

Frania obudziły promienie słońca, które oświetliły jego twarz. Przetarł oczy i leniwie przeciągnął się w łóżku. Nagle przypomniał sobie o urodzinach mamy. Zerwał się z łóżka na równe nogi, z impetem otworzył okno, zrobił kilka przysiadów i szybko się ubrał. Pobiegł do łazienki, aby się umyć. Po 15 minutach był już na targu, gdzie kupował kwiaty dla mamy. Sprzedawczyni wyglądała niezwykle. Przyglądał się jej bacznie, gdy układała wiązanek. Nagle wspięła się na palce i sięgnęła na najwyższą półkę. Był tam dziwny pojemniczek. Wyciągnęła z niego małe ziarenko, wręczyła Frankowi i kazała zasiać nasionko przed oknem. Po powrocie do domu chłopiec uważnie obejrzał nasiono. Nie było w nim nic szczególnego. Chociaż... Franek znowu uważnie mu się przyjrzał. Było w nim jednak coś, co odróżniało je od innych nasion. „Ciekawe co z niego wyrośnie” – pomyślał. Co tchu pobiegł do ogrodu...

Chętni uczniowie mogą przejąć rolę nauczyciela i kontynuować opowieść.

## „Gazeta Przyjazna” – 20, 21 marca

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- wie, jakie są zależności między zjawiskami przyrodniczymi a porą roku;
- zna wpływ światła słonecznego na cykliczność życia na Ziemi;
- analizuje budowę listu, wskazuje jego elementy;
- słucha informacji dotyczących zwyczajów związanych z witaniem wiosny w różnych zakątkach świata;
- tworzy kartę do albumu o wiosnie za pomocą programu graficznego;
- układa i zapisuje pytania dotyczące kleszczy;
- bawi się piłką: podaje ją, odbiera, kozłuje, prowadzi i rzuca do kosza.

### AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- wyjaśniamy zależność między porą roku a zmianami zachodzącymi w przyrodzie;
- piszemy artykuł o wiosnie;
- wyróżniamy charakterystyczne elementy budowy listu;
- słuchamy informacji, jak wita się wiosnę w różnych zakątkach świata;
- tworzymy prezentację o zwyczajach związanych z witaniem wiosny;
- układamy i zapisujemy pytania dotyczące kleszczy;
- bierzemy udział w zabawach z piłkami.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### LISTA ATRYBUTÓW

Uczniowie kolejno podają cechy wiosny, według schematu: Wiosna jest... (np. zielona, upragniona, zaskakująca, magiczna, olśniewająca).

Lista atrybutów jest techniką twórczego myślenia. Zmusza uczestnika ćwiczenia do odejścia od stereotypowego myślenia, spostrzegania obiektów oraz do poszukiwania nowych, niebanalnych określeń. Technika ta uczy abstrahowania, zmusza do wyodrębniania coraz to nowych atrybutów. Na początku ćwiczenia zwykle podawane są atrybuty oczywiste i zwyczajne. Im dalej, tym lista atrybutów staje się bardziej niezwykła i nieoczekiwana.

Wskazując atrybuty, można wykorzystać następujące obszary dotyczące obiektu:

- cechy fizyczne obiektu;
- funkcje obiektu;
- reakcje emocjonalne, jakie obiekt w nas wywołuje;
- zachowanie się obiektu w sytuacjach typowych i nietypowych;
- tkwiące w obiekcie możliwości rozwoju lub degeneracji;
- zależność obiektu od kontekstu i jego wpływ na ten kontekst;
- odporność obiektu na zakłócenia.

**SPIS TREŚCI**

OGŁASZAMY KONKURS na ciekawe informacje o wiosnie w różnych zakątkach świata.

**KĄCIK REPORTERÓW**

Babcia Leny często wyjeżdża służbowo do Japonii. Ostatnio była u nas w klasie i opowiadała, jak w Japonii wita się wiosnę. Obchodzi się tam Święto Kwitnącej Wiśni, które przypada w marcu lub w kwietniu. Tego dnia Japończycy spotykają się w parkach, podziwiają piękne kwiaty wiśni, organizują pikniki i się bawią. Zabawy trwają do późnej nocy przy świetle papierowych lampionów.

**LISTY DO I OD CZYTELNIKÓW**

Od: Leśniczy  
Wysłano: 18-03-2016  
Do: Klasa 2 a  
Temat: Wiosna

Zdjęcie z Doliny Chocholowskiej w Tatrach

**Drogie Dzieci!**

Czy zauważyliście, jak szybko przyszła do nas wiosna? Chyba najbardziej widać to w lesie. Słychać coraz więcej ptaków. Znajomy leśnik mówił, że widział już ślady niedźwiedzia na resztkach śniegu i hałę pełną krokusów. Zapraszam Was na kolejną wycieczkę do lasu i serdecznie pozdrawiam.  
Leśniczy

**Szanowny Panie!**

Bardzo dziękujemy za e-mail. My też szukamy oznak wiosny. Mammy nawet tablicę, na której zapisujemy to, co zauważymy. Na przykład:

1. Powróciły pierwsze bociany.
2. Zakwitły przebiśniegi.
3. Na drzewach widać już pąki.

Z radością przyjęliśmy Pana zaproszenie. Bardzo chętnie zobaczymy las wiosną. Pozdrawiamy.  
Klasa 2 a

**Z OSTATNIEJ CHWILI**

Napływają do nas sygnały o budzących się kleszczach. Mogą one roznieść groźne choroby, dlatego należy się przed nimi chronić. Na wycieczki najlepiej wkładać czapkę oraz ubrania dobrze osłaniające ciało.

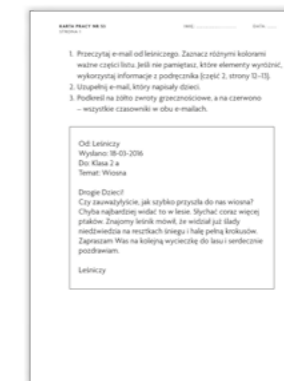
### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 34–35

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 53



#### ZASOBY:

SCHOLARIS: ZWIASTUNY WIOSNY – ANIMACJA Z ZADANIAMI

#### LITERATURA:

Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.

#### CO NOWEGO W „GAZECIE PRZYJAZNEJ” (podręcznik, s. 34)

Uczniowie zapoznają się z korespondencją między leśniczym a uczniami klasy 2 a. Analizują budowę e-maili. Porównują zapisy z listami zamieszczonymi w części 2 podręcznika na s. 12 i 13. Następnie na **karcie pracy nr 53** zaznaczają różnymi kolorami poszczególne elementy listu (dzieci mogą wykorzystać podpowiedzi zamieszczone w części 2 podręcznika na s. 13).

Uczniowie wyszukują w listach fakty związane z nadejściem wiosny podane przez leśniczego i uczniów.

#### REPORTERZY, DO PRACY!

Zadaniem uczniów jest napisanie krótkiego artykułu do „Gazety Przyjaznej”. Temat artykułu powinien dotyczyć zmian w przyrodzie wczesną wiosną. Dzieci tworzą czteroosobowe grupy. Na początku członkowie zespołów pracują nad przygotowaniem materiału. Uczniowie decydują, które zagadnienia są dla nich ważne i warte opisanie, ustalają kryteria sukcesu, np.:

- W swoim artykule uwzględnimy fakty związane z nadejściem wiosny.
- Zadbamy o to, aby przekaz był interesujący oraz poprawny pod względem gramatycznym i ortograficznym.
- Uwzględnimy następujące informacje:
  - długość dnia i nocy;
  - zmiany w pogodzie;
  - zmiany w świecie roślin;

- zachowania zwierząt;
- zachowania ludzi (praca w ogrodzie, ubiór, nastrój).

- Weźmiemy pod uwagę pomysły każdego członka grupy, zadbamy o to, aby każdy był aktywny.

#### JAK WIOSNĘ WITAJĄ LATIKA, KUMIKO, YAO I MARYSIA?

Nauczyciel zapoznaje uczniów z informacjami na temat tradycji związanych z witaniem wiosny w różnych miejscach na Ziemi. Nauczyciel może zaproponować wiadomości dotyczące powitania wiosny w Indiach, Japonii, Chinach, Polsce.

#### WIOSENNE SYGNAŁY

Uczniowie tworzą na komputerze w programie graficznym Paint karty do albumu o wiosnie. Najpierw wybierają kolor i korzystają z opcji „Narzędzia”, wypełniają tło. Potem kopią wybraną przez siebie wiosenną obraz z wyszukiwarki zdjęć i wklejają na wcześniej przygotowane tło. Następnie dzieci wybierają z przybornika narzędzie „Tekst” i w utworzone pole wpisują komentarz do zdjęcia. Jeśli jest to możliwe, uczniowie drukują swoje obrazy, tworząc wspólny album. Jeśli nie, zapisują prace i umieszczają w swoich folderach.

#### PRAWDA I MITY O KLESZCZACH

Dzieci w grupach gromadzą pytania dotyczące kleszczy, na które chciałyby uzyskać odpowiedź, np.:

- Kiedy kleszcze są najbardziej aktywne?
  - Gdzie żyją?
  - Jak uchronić się przed ugryzieniem kleszcza?
  - Które miejsca na naszym ciele kleszcze wybierają najczęściej?
  - Co zrobić, gdy znajdziemy kleszcza na swoim ciele?
- Pytania te mogą być wykorzystane w czasie rozmowy z zaproszonym gościem (np. higienistką szkolną, nauczycielem przyrody, rodzicem – specjalistą) lub jako zagadnienia do samodzielnego poszukiwania informacji przez dzieci.

#### ZDANIA PODSUMOWUJĄCE

Uczniowie zastanawiają się nad wiadomościami i umiejętnościami zdobytymi w czasie zajęć. Podsumowując zajęcia, wykorzystują metodę zdań niedokończonych, np.:

- „Dzisiaj dowiedziałam się/dowiedziałem się...”
- „Najbardziej pomogła mi/pomógł mi ..., gdy...”
- „Chcę dowiedzieć się więcej o...”
- „Chętnie sprawdzę...”
- „Zaskoczyło mnie, że...”

#### CZAS NA ZABAWĘ

Uczniowie bawią się piłką: ćwiczą podania, odbiory, kozłowanie, prowadzenie i rzuty do kosza.

## Jak Krzysztof przygotował grządki? Wyrazy z „rz” po spółgłoskach

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- tworzy zdania z wyrazami z „rz”;
- pisząc, dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną;
- rozwija wyobraźnię poprzez szukanie analogii, metaforyzowanie;
- czyta ze zrozumieniem tekst w podręczniku;
- prezentuje za pomocą ruchu czynności wykonywane przez ogrodnika, analizuje zapisy wyrazów z „rz” po spółgłoskach, stara się znaleźć regułę ortograficzną;
- uczy się na pamięć wierszyka ortograficznego.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- gromadzimy wyrazy z „rz”, układamy z nimi zdania;
- szukamy podobieństw między dwoma różnymi obiektami;
- prezentujemy czynności ogrodnika za pomocą ruchu;
- analizujemy zapisy wyrazów z „rz”, staramy się odkryć regułę ortograficzną;
- szukamy wyrazów, w których występuje „rz” po niektórych spółgłoskach;
- uczymy się na pamięć rymowanki dotyczącej zasad pisowni „rz” po niektórych spółgłoskach.

1. Przeczytajcie tekst. Niektóre litery zostały w nim wyróżnione kolorem niebieskim. Zastanówcie się, jaki ma to związek z pisownią wyrazów z rz.

Ogrodnik Krzysztof postanowił przygotować grządki. Przekopał ziemię, zagrabiał i wyrównał. Po pracy wrzucił łopatę i grabie do taczki. Rozejrzał się wokół. Zobaczył kwitnące drzewa owocowe, zielone listki brzozy i małego chrząszcza. Pomyślał, że lubi patrzeć, jak przyroda budzi się do życia.

2. Odszukajcie wyrazy ukryte w słowach:

trzyma przypomina przeszkoda przepiórka przysmak trzepaczka

3. Ułóżcie i zapiszcie zdania z poniższymi wyrazami.

<b>P</b> przyroda sprzedawca przebiśniegi	<b>B</b> brzoza brzęczy olbrzymi
--	---

4. Przepiszcie wyrazy na osobnych karteczkach. Ułóżcie je w kolejności alfabetycznej.

<b>T</b> trzmieł jastrząb patrzy	<b>D</b> drzewo modrzew Andrzej
---	--

5. Zilustrujcie podane wyrazy. Podpiszcie je.

<b>K</b> krzak skrzynka skrzydła	<b>G</b> grzebień grzyby Grzesiek
---	--

6. Zaproponujcie dalszy ciąg tekstu.

<b>J</b> Zosia usłyszała głošny wrzask. Spojrzała za siebie i...	<b>W</b>
---	----------

7. Przeczytajcie wyraźnie zdanie. Czy było to łatwe? Przepiszcie zdanie do zeszytu. Sprawdźcie w parach, czy napisaliście poprawnie.

**CH** W Szczepieszynie chrząszcz brzęczy w trzcinie.

**ZWRÓĆCIE UWAGĘ**  
Rz piszemy między innymi po spółgłoskach: p, b, t, d, k, g, j, w, ch.

36 ZAULEK SŁÓWEK – WYRAZY Z RZ PO SPÓŁGŁOSKACH 37

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### ZDANIA NA CZAS

Nauczyciel przygotowuje kartoniki z wyrazami zawierającymi „rz”. Uczniowie dzielą się na kilkusobowe zespoły. Grupy ustawiają się na jednym końcu sali gimnastycznej (lub na korytarzu). Naprzeciwko nich znajdują się stoliki, na których leżą kartki z zapisanymi wyrazami. Na sygnał nauczyciela pierwsze dziecko z każdej grupy podbiega do stolika, wybiera jeden spośród zgromadzonych wyrazów, czyta go, analizuje zapis, odkłada i wraca do swojej grupy. Informuje koleżanki i kolegów, jaki wyraz był zapisany na kartce. Dzieci układają zdanie z tym wyrazem. Nauczyciel czuwa nad prawidłowym zapisem. Gdy zdanie jest gotowe, kolejne dziecko z grupy biegnie do stolika. Stara się zapamiętać pisownię wybranego przez siebie wyrazu z „rz”, biegnie do swojego zespołu. Grupa układa kolejne zdanie w taki sposób, aby łączyło się logicznie z poprzednim. Każda grupa ma za zadanie ułożyć określoną przez nauczyciela liczbę zdań (np. 6–8), musi więc wykorzystać 6–8 wyrazów spośród np. 15 zgromadzonych. Na koniec uczniowie czytają swoje zdania, nauczyciel czuwa nad poprawnością zapisu.

#### ODKRYWCY ZASAD ORTOGRAFICZNYCH

Dzieci pracują w grupach. Każdy zespół otrzymuje kopertę z zapisanymi wyrazami (ok. 40) z „rz” po spółgłosce. Zadaniem dzieci jest pogrupowanie wyrazów według jakiejś zasady. Po pewnym czasie nauczyciel do dziecięcych zestawów dokłada kartoniki z literami „g”, „b”, „d”, „j”, „k”, „p”, „t”;

„w”, „ch”. Uczniowie tworzą więc zbiory wyrazów, w których „rz” występuje po „p”, „b”, „t”, „d”, „k”, „g”, „j”, „w”, „ch”. Dzieci próbują wyciągnąć wnioski dotyczące pisowni niektórych wyrazów z „rz”. Starają się znaleźć inne wyrazy, które mogłyby być przykładem zasady pisowni „rz” po niektórych spółgłoskach. Zapisują je na oddzielnych kartkach i dokładają do wcześniej utworzonych zbiorów. Uczniowie próbują ułożyć krótki wierszyk lub zdania, w których wyrazy zaczynają się od głosek zamieszczonych na kartonikach, np.: To jest kotlet, powiedział bardzo waleczny chomik, dodając grzecznie: przepraszam! Zdania układane przez uczniów nie muszą zawierać wszystkich wyrazów z wymienionymi spółgłoskami.

#### INNE, A JEDNAK PODOBNE

Uczniowie wykorzystują zgromadzone wcześniej wyrazy. Wybrany uczeń wybiera dowolne dwa wyrazy, kładzie je przed grupą.

Zadaniem dzieci jest znalezienie analogii między wybranymi wyrazami według schematu: A jest jak B, bo...

**Przykład:** chrzan, drzewo, brzoza, przysmak.

- Przysmak jest jak drzewo, bo daje schronienie zmęczonym podróżnym.
- Chrzan jest jak brzoza, bo oba pokryte są białą powłoką. Zabawę powtarzamy kilkakrotnie.

#### OPOWIEŚĆ RUCHOWA (podręcznik, s. 36)

Dzieci czytają tekst zamieszczony w podręczniku. Najpierw wspólnie ustalają, które wyrazy są nazwami czynności, a następnie dwóch uczniów, po wcześniejszym uzgodnieniu, pokazuje ruchem wybraną czynność, którą wykonuje ogrodnik. Pozostali uczniowie odgadują, co to za czynność. Zabawę powtarzamy kilka razy.

#### JAK TO WSZYSTKO ZAPAMIĘTAĆ?

Uczniowie podzieleni są na osiem grup. Zespoły wymyślają krótką rymowankę ułatwiającą zapamiętanie pisowni „rz” po spółgłoskach, np.: My to dobrze wiemy, że „rz” po g, b, d, j piszemy.

Każdą z rymowanek dzieci muszą przedstawić „śpiewająco”, wykorzystując różne style muzyczne (np. pop, rap, muzykę ludową, operę, reggae, heavy metal). Aby ułatwić dzieciom zapamiętanie spółgłosek, po których piszemy „rz”, nauczyciel prezentuje wierszyk, zwracając uwagę na rytm.

To ortograficzna jest zasada,  
że „rz” po niektórych spółgłoskach pisać wypada.

Po „w”, „k”, „d”, „b”, „ch”, „p”, „t”, „j”, „g”.

Zapamiętaj je!

Lecz są wyjątki! – klasa zawoła.

To kształt, pszenica, bukszan i pszczoła.

Grubszy i chudszy, mniejszy i większy.

O tych wyjątkach pamiętać należy.

Małgorzata Boćko

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 36–37

#### PORADNIK:

Część 1A, s. 38–39, 54–55

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: KARTA PRACY UTRWALAJĄCA PISOWNIĘ WYRAZÓW Z „RZ” I „Ż”

#### LITERATURA:

De Bono E., (2010), Dziecko w szkole kreatywnego myślenia, Gliwice: Helion.

Uczniowie czytają wiersz dwukrotnie, wystukując rytm za pomocą instrumentów perkusyjnych. Sprawdzają zgodność treści z informacjami omówionymi na lekcji. Rozmawiają o wyjątkach od poznanej zasady. Starają się znaleźć inne przykłady (stopień wyższy i najwyższy niektórych przymiotników).

#### SPRAWDŹMY

Dzieci siadają w kole. Każde z nich ma przygotowaną kartkę oraz pióro. Nauczyciel zapisuje na tablicy wybrane spółgłoski. Dzieci starają się znaleźć przykład wyrazu, w którym po wskazanej spółgłosce występuje „rz”. Zapisują go, kartkę oddają dziecku siedzącemu po prawej stronie, które sprawdza poprawność zapisu i przejmuje kartkę. Ćwiczenie trwa tak długo, aż kartki wrócą do autora pierwszego wpisu.

#### Praca domowa

Wyszukaj i wytnij z gazet 10 wyrazów, w których występuje „rz” po spółgłoskach. Ułóż i zapisz zdania z tymi wyrazami.

**Uwaga:** Uczniowie dodatkowo zakładają hodowlę fasolki, aby roślina była dobrze rozwinięta na zajęcia „Jak zbudowana jest roślina?” (karta pracy nr 59).

## Jak wprowadzić świąteczną atmosferę do każdego domu?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- słucha uważnie wypowiedzi na temat tradycji wykonywania ozdób wielkanocnych;
- poznaje tradycyjne ozdoby wielkanocnego stołu;
- układa i zapisuje tekst życzeń wielkanocnych;
- czyta „poplątany” tekst, poprawia go i wyszukuje słowa związane ze świętami wielkanocnymi;
- wyszukuje informacje o zwyczajach świątecznych w różnych regionach naszego kraju;
- układa zdania rozkazujące;
- pokonuje przeszkody w czasie zajęć ruchowych.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- słuchamy uważnie osób opowiadających o zwyczajach wykonywania ozdób świątecznych;
- układamy i zapisujemy tekst życzeń wielkanocnych;
- czytamy „poplątany” tekst, poprawiamy go i wyszukujemy słowa związane ze świętami wielkanocnymi;
- poznajemy zwyczaje i tradycje świąteczne w naszym regionie i w naszych rodzinach;
- piszemy instrukcję wykonania ozdoby świątecznej;
- układamy zdania rozkazujące;
- pokonujemy przeszkody w zabawach ruchowych.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### IDA ŚWIĘTA

Nauczyciel poleca wykonanie rozsypanki sylabowej:

za	ka	noc	zbli	się	Wiel
----	----	-----	------	-----	------

Na podstawie ułożonego zdania uczniowie rozmawiają o zbliżających się świętach i sposobach obchodzenia świąt wielkanocnych w ich rodzinach. Dzieli się pomysłami na temat tego, dlaczego ludzie świętują pewne wydarzenia oraz jakie znaczenie ma wspólne, rodzinne świętowanie w gronie bliskich osób. Na koniec zastanawiają się, co przygotowują na święta dorośli, a co mogą przygotować dzieci.

#### COŚ JEST NIE TAK...

Uczniowie tworzą cztery zespoły. Otrzymują przygotowane przez nauczyciela kartki w kształcie koszyczka z zapisanym tekstem:

Już niedługo będą ferie. Będą jajka, świeczki, kurczaczki, palemki i smaczne truskawki. W trawie będą skakać zające. Rodzice posprzątaj dom i ubiorą się w kostiumy kąpielowe. Pójdziemy na basen i zabierzemy ze sobą baranka, klapki, okulary i koszyczek. Musimy najpierw przygotować kalosze i pisanki oraz upiec wspaniałe zamki i mazurki. Musimy pamiętać też o tym, żeby wystać kwiaty i życzenia urodzinowe do swoich bliskich. Po basenie koniecznie musimy zjeść świąteczne śniadanie. A następnego dnia znów pójdziemy na basen i będzie śmigus-dyngus. Wpadniemy do wody i oblejemy wodą wszystkich ratowników.

Dzieci wspólnie zastanawiają się, które elementy tekstu są niewłaściwe. Pracując w grupach, próbują go poprawić – usuwają bądź dopisują brakujące wyrazy. Poprawiony, logiczny tekst dzieci zapisują w zeszytach.

#### ŚWIĄTECZNE PALEMKI SKOJARZEŃ

Dzieci w dalszym ciągu pracują w zespołach. Wybierają z poprawionego tekstu wyrazy, które tematycznie wiążą się ze świętami (np. jajka, zające, baranek, koszyczek, porządk, pisanki). Każdy zespół w określonym czasie wyszukuje właściwe słowa, następnie uczniowie zapisują je na różnokolorowych karteczkach w kształcie podłużnego listka i nakleja je na przygotowane przez nauczyciela kartki przyklejone do patyczków. Robią to w taki sposób, żeby karteczki utworzyły palemkę. Na koniec uczniowie wspólnie omawiają wybrane wyrazy-skojarzenia.

#### MAM TAKI POMYSŁ...

Uczniowie wymieniają się pomysłami na ciekawe techniki wykonania ozdób świątecznych, podają, w jaki sposób w gronie bliskich im osób robi się dekoracje świąteczne oraz co one symbolizują. Wyznaczeni uczniowie zapisują na tablicy pomysły koleżanek i kolegów.

#### ROKAZUJEMY

Dzieci stają w kole. Nauczyciel rzuca piłkę do wybranego dziecka i mówi dowolny czasownik. Zadaniem dzieci jest

podanie formy rozkazującej czasownika (tak, jakby chcieli rozkazać komuś, że ma to wykonać).

#### NAJPIERW PROJEKT I INSTRUKCJA

Uczniowie tworzą projekt (rysunek) ozdoby świątecznej z surowców wtórnych, następnie w punktach piszą instrukcję jej wykonania. Zwracają uwagę na formułowanie krótkich, zrozumiałych zdań rozkazujących. Dzieci w rozmowie dzielą się swoim zdaniem na temat tego, dlaczego takie wykorzystywanie odpadów jest istotne i czemu ono służy.

#### WIELKANOC W NASZYM REGIONIE I W NASZYCH DOMACH

Nauczyciel zapoznaje dzieci z tradycjami świątecznymi regionu, w którym mieszkają. Dzieci opowiadają o tradycjach, które kulturowane są w ich domach.

#### PRACOWITE ŚWIĘTA

Uczniowie w kilkusobowych grupach przygotowują i przedstawiają scenki, w których prezentują czynności wykonywane przed świętami. Pozostałe dzieci odgadują, jakie to czynności. Na tej podstawie uczniowie układają zdania wyrażające prośbę, np. jeśli scenka dotyczy trzepania dywanów, zdanie będzie brzmiało: Proszę, wytrzep dywan.

#### NIE TYLKO SKOJARZENIA

Uczniowie w parach próbują ułożyć jak najwięcej wyrazów



### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 38–39

z liter, które wchodzą w skład słowa „Wielkanoc”.

#### LUDZIE LISTY PISZĄ...

Nauczyciel rozmawia z dziećmi na temat sposobów świętowania osób, które w okresie świąt przebywają poza miejscem swojego zamieszkania, daleko od swoich rodzin. Uczniowie wspólnie zastanawiają się, jak można stworzyć namiastkę świątecznej atmosfery. Wspólnie z nauczycielem dzieci układają życzenia świąteczne i zapisują je na własnoręcznie wykonanych kartkach świątecznych.

#### A JAK TO JEST U INNYCH?

Uczniowie wspólnie z nauczycielem zaznaczają na mapie Polski, Europy i świata miejsca, o których chcą się dowiedzieć, w jaki sposób świętuje się tam Wielkanoc. Chętni uczniowie, którzy mają rodzinę czy znajomych poza granicami kraju, mogą zaznaczyć miejsce ich zamieszkania i dowiedzieć się, czy święta wielkanocne są tam obchodzone i w jaki sposób. Dzieci mogą wyszukiwać informacje w szkole lub w domu w ramach pracy domowej.

#### ZABAWY Z JAJKIEM, ZAJĄCZKIEM I KURCZAKIEM

- Pokonywanie przeszkód z jajkiem na łyżce drewnianej.
- Pokonywanie toru przeszkód w workach (zajęcze skoki).
- Pokonywanie przeszkód ze „skorupką” (gazeta) na głowie.

## Czy pisanki pochodzą z Wyspy Wielkanocnej?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- bierze aktywny udział w zabawie „Wyścig z alfabetem”;
- zapisuje ze słuchu zaszyfrowany tekst;
- dzieli wyrazy na sylaby, zdania na wyrazy i wyodrębnia zdania w tekście;
- rozmawia na temat polskich tradycji i zwyczajów wielkanocnych;
- pisze artykuły do „Gazety Przyjaznej”;
- układa rebusy i zagadki świąteczne;
- układa życzenia świąteczne;
- zapisuje instrukcję wykonania ekokraszanki;
- wykonuje rysunek wyspy za pomocą edytora grafiki.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- bawimy się w wyścig z alfabetem;
- układamy i zapisujemy artykuł na temat Wielkanocy w Polsce;
- zapisujemy zaszyfrowany tekst;
- układamy wyrazowe zagadki i zadania dla czytelników „Gazety Przyjaznej”;
- układamy życzenia świąteczne;
- przygotowujemy ekokraszanki;
- wykonujemy rysunek wyspy w wybranym edytorze grafiki.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### WYŚCIG Z ALFABETEM

Każdy z uczniów wycina z kartki z bloku owalny kształt (podobny do jajka), a potem zapisuje na powstałej kartce dowolną literę alfabetu. Następnie uczniowie nawzajem przyczepiają sobie (np. taśmą klejącą) kartki do pleców w taki sposób, aby żadne dziecko nie wiedziało, jaką literę ma przypiętą. Uczniowie krążą po klasie, zadają sobie pytania, aby dowiedzieć się, jaką literę „noszą”. Gracze mają za zadanie pytać nie o samą literę, ale o przedmiot lub osobę, których nazwa rozpoczyna się od danej litery, np.:

- „Czy jestem trawą?”;
- „Czy jestem koszykiem?”;
- „Czy jestem jajkiem?”.

Osoba pytana sprawdza, jaką literę ma na plecach pytający i odpowiada „tak” lub „nie”. Za każdym razem jednej osobie można zadać tylko jedno pytanie. Jeśli dziecko nie odgadnie, jaką literę ma na plecach, podchodzi do kolejnego ucznia. Wygrywają osoby, które odgadną swoje litery, zdejmą kartki z pleców i przyczepią je w wyznaczonym miejscu na tablicy przed upływem czasu wyznaczonego przez nauczyciela.

#### WIRTUALNA PODRÓŻ NA WYSPĘ WIELKANOCNĄ

(podręcznik, s. 40–41)

Nauczyciel przygotowuje krótką informację na temat Wyspy Wielkanocnej, pokazuje dzieciom jej położenie na mapie świata, mówi, jaka pogoda tam panuje, jakie zwierzęta



**Gazeta Przyjazna**  
Czasopismo klasy 2 Numer 11

Tak ozdabia się jajka w różnych regionach Polski.



**Z księgi przysłów**  
Gdy Wielki Piątek ponury,  
Wielkanoc będzie bez chmury.

*Radości w sercu, pogody ducha,  
smacznego jajka i mokrego dyngusa  
z okazji Wielkanocy  
życzy Redakcja.*

**CZY PISANKA I KRASZANKA TO TO SAMO?**  
Pisanki są „popisane”, czyli w różny sposób ozdobione, a kraszanki są poфарbowane na jeden kolor i nie mają żadnych wzorów.

40 GAZETA PRZYJAZNA – WIELKANOC

o rośliny można tam spotkać, jakie ciekawe czy niespotykane obiekty można tam zobaczyć. Prowadzący zapoznaje dzieci z pochodzeniem nazwy wyspy oraz z pojęciem „wyspa”. Potem zadaje dzieciom żartobliwe pytanie: Czy to z Wyspy Wielkanocnej przybył do nas zwyczaj robienia pisanek i kraszank? Następnie uczniowie dzielą się wiadomościami na temat malowania jajek oraz różnicy pomiędzy pisanką a kraszanką. Mogą korzystać z informacji zawartych w podręczniku.

#### WIELKANOC W NASZYM KRAJU

Uczniowie wspólnie z nauczycielem zastanawiają się nad tym, co chcieliby opowiedzieć mieszkańcom Wyspy Wielkanocnej o obchodzeniu świąt wielkanocnych w Polsce, jak nauczyliby ich odróżniać pisanki od kraszanki oraz jaką ozdobę wielkanocną, typową dla polskiej kultury, daliby im w prezencie.

#### NASZA EKO-KRASZANKA

Dzieci razem z nauczycielem piszą instrukcję wykonania ekokraszanki. Zapisują, które naturalne barwniki można włożyć do gotującej się wody, aby zabarwić jajko na odpowiedni kolor, np.: sok z jagód – kolor fioletowy, łupiny cebuli – kolor rudobrazowy, szczypiorek, świeża, zielona trawa – kolor zielony, sok z buraka – kolor różowy. Jeśli jest taka możliwość, uczniowie wspólnie z nauczycielem wykonują kraszanki.

**SPIS TREŚCI**

**SZUKAMY CIEKAWYCH DEKORACJI ŚWIĄTECZNYCH**



Ogromna pisanka ozdobiona tradycyjnymi wzorami kaszubskimi w Wejherowie.

**Jak zrobić...**  
pisankę z roślinnym wzorem



Na jajko naklejamy listki pietruszki. Potem wkładamy jajko do cienkiej skarpetki i ściśle zawiązujemy. Gotujemy je w wybranym barwniku. Gdy wystygnie, zdejmujemy skarpetkę.

**CIEKAWOSTKA**  
Na Oceanie Spokojnym leży Wyspa Wielkanocna. Nazwa związana jest z odkryciem wyspy. Holenderscy żeglarze dotarli do jej brzegu prawie 300 lat temu, dokładnie w Niedzielę Wielkanocną. Wyspa znana jest z posągów przedstawiających olbrzymie kamienne postacie.



41

#### REPORTERZY DONOSZĄ – WIELKANOC W POLSCE

Na podstawie wspólnie zebranych informacji uczniowie przygotowują „reportaż” na temat Wielkanocy w Polsce. Reportaż wraz ze zdjęciami lub ilustracjami zostanie przesłany do redakcji „Gazety Przyjaznej”. Wybrani dziennikarze z pomocą nauczyciela zapisują tekst na komputerze. Inni uczniowie wykonują ilustracje i opisy potraw, kolejni fotografują świąteczne ozdoby lub układają świąteczne rebusy i zagadki.

#### PRZEKAZUJEMY WIADOMOŚĆ NA ODLEGŁĄ WYSPĘ

Uczniowie dobierają się w pary. Dzieci z każdej dwójki stają po przeciwnych stronach klasy, boiska szkolnego lub innego dużego pomieszczenia. Uczniowie z jednej grupy są nadawcami wiadomości na odległą wyspę, dzieci z drugiej grupy – odbiorcami, którzy będą zapisywać wiadomość ze słuchu. Nadawcy otrzymują przygotowane przez nauczyciela kartki z zapisanym tekstem, np.: Symbolem świąt wielkanocnych w Polsce są ozdabianie jajka. Pisanki mają wzory. Kraszanki są poфарbowane na jeden kolor i nie mają żadnych wzorów.

Zadaniem nadawców jest przekazanie informacji odbiorcom w zaszyfrowany sposób: poprzez wstawianie przed każdą sylabą cząstki „ka-”. Nadawca dla ułatwienia może zapisywać sobie poszczególne wyrazy, np.: kasymkabokalem. Nadawca biegnie do odbiorcy i przekazuje mu wiadomość. Odbiorca zapisuje kolejne wyrazy ze słuchu, starając się roz-

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 40–41

#### ZASOBY:

Stasica J., (2004), 160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III. Język polski, Kraków: Impuls.

szyfrować słowo i unikać błędów ortograficznych. Potem następuje zamiana ról nadawcy i odbiorcy. Nauczyciel rozdaje kartki z nowym tekstem.

#### SERDECZNE ŻYCZENIA TELEGRAFICZNE

Dzieci rozmawiają na temat znaczenia składania sobie życzeń świątecznych, wysyłania kartek z życzeniami dla podtrzymywania związków i relacji z ludźmi. Wymieniają się pomysłami na to, co i w jaki sposób można zapisać w telegraficznych życzeniach wielkanocnych. Następnie uczniowie dobierają się w pary. Nawzajem „nadają” do siebie telegramy z życzeniami, które zapisali. Czytając lub recytując tekst życzeń, dzielą wyrazy na sylaby.

#### BĄDŹ UWAŻNY

Nauczyciel umieszcza na tablicy ilustrację wielkanocną. Dzieli klasę na kilka zespołów. Uczniowie przyglądają się ilustracji przez 30 sekund i próbują zapamiętać jak najwięcej szczegółów. Następnie zespoły odpowiadają na pytania zapisane na kartkach w kształcie jajka, np.:

- Jakiego koloru są jajka na obrazku?
- Ile jest gałęzi bazi na ilustracji?

#### ZAPROJEKTUJ WŁASNĄ WYSPĘ

Uczniowie wykonują rysunek wyspy za pomocą wybranego edytora grafiki.

## Jak można wyhaftować tradycję?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- czyta tekst i wyszukuje w nim potrzebne informacje;
- poszerza zasób słownictwa;
- opisuje własnymi słowami tradycyjny strój kaszubski i rozmawia o tradycyjnych strojach ludowych;
- identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami;
- wypowiada się na temat różnic między tradycjami wielkanocnymi na wsi i w mieście;
- używa edytora tekstu; nawiguje po stronie internetowej i odtwarza nagrania multimedialne.

### AKTYWNOŚCI UCZNIĄ:

- czytamy cicho, w skupieniu, tekst z podręcznika przez określony czas;
- staramy się jak najszybciej znaleźć w tekście potrzebne informacje;
- poznajemy nowe słowa, rozmawiamy o nich;
- ustalamy wspólnie, jakie kolory mogłyby „opowiedzieć haftem” o naszej klasie;
- opisujemy tradycyjny strój kaszubski i dzielimy się naszym zdaniem na temat strojów ludowych;
- rozmawiamy o podobieństwach i różnicach między tradycjami kulturowymi w naszych rodzinach oraz na wsi i w mieście;
- formułujemy poprawne zdania.

**Wielkanoc na Kaszubach**

W tym roku pojechaliśmy do dziadka na Kaszuby. Dziadek bardzo dba o zachowanie tradycji, dlatego Wielkanoc obchodzi się u niego trochę inaczej niż w naszej miejscowości. Na niedzielne śniadanie podaje się prażnicę, czyli wielką jajecznicę na boczek lub słoninie. Bardzo ciekawy jest śmigus-dyngus! Zamiast oblewać wodą, rano dziadek budzi śpiochów, uderzając ich w nogi gałązkami jałowca. Nazywa się to „dyngowanie”.

Koszyczek wielkanocny ozdabia się płóciennymi serwetkami w kolorowe kwiatki. Dziadek mówił nam z dumą, że babcia sama je haftowała i że są na nich tradycyjne hafty kaszubskie. Opowiedział też jedną z legend związaną z tymi haftami.

Wnuczkaniosła dla babci obiad i poplamila biały fartuszek. Babcia postanowiła temu zaradzić: poszła z fartuszkim na łąkę, obrysowała na nim polne kwiaty i wyhaftowała je różnokolorowymi nićmi.

Każdy kolor w hafcie kaszubskim oznacza coś innego. Chabrowy to piękne kaszubskie jeziora, niebieski – kaszubskie niebo, granatowy to głębia morza. Żółty oznacza słońce i pola porośnięte zbożem, zielony – łąki i lasy, czarny – żyzne gleby, a czerwony – serce pełne miłości do ojczyzny.

**SPIS TREŚCI**

**1** Wianek z papierowych kwiatów.

**2** Niebieska sznurowana kamizelka ze złotym haftem, wiązana na kokardę.

**3** Biała koszula z haftem na rękawach.

**4** Biały fartuszek z haftem.

**5** Niebieska spódnica z dwiema czarnymi tasiemkami.

**6** Białe pończochy.

**7** Czarne buty.

**1** Biała koszula z haftem na rękawach i kołnierzu.

**2** Czarna kamizelka ze srebrnymi guzikami.

**3** Białe spodnie.

**4** Czarne buty.

**dzieci w strojach kaszubskich**

42 **WIELKANOC NA KASZUBACH**

43

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### KOLOROWE SKOJARZENIA

Do zabawy można wykorzystać kolorowe klocki matematyczne lub patyczki. Uczniowie dobierają się w pary. Każde dziecko samodzielnie kończy zdanie rozpoczynające się od: Kiedy byłam/byłem wiosną na łące, to zobaczyłam/zobaczyłem...

Każdej rzeczy wymienionej w opowieści odpowiada kolorowy patyczek (dzieci mówiąc np.: żółte kaczeńce, zieloną trawę, niebieskie niezapominajki, fioletowy bluszczyk, niebieską rzekę, układają kolejno przed sobą żółty, zielony, niebieski, fioletowy i niebieski patyczek). Osoba słuchająca wypowiedzi koleżanki lub kolegi ma potem za zadanie powtórzyć ją, wymieniając wszystkie obiekty w tej samej kolejności. Podpowiedzią są kolorowe patyczki. Następnie dzieci zamieniają się rolami.

Zadanie to ćwiczy pamięć, umiejętność aktywnego słuchania i tworzenia skojarzeniowych map pamięciowych oraz nawiązuje do wątku symbolicznego znaczenia kolorów w hafcie kaszubskim.

#### KORALIKI NA CZAS (podręcznik, s. 42–43)

Do realizacji ćwiczenia warto wykorzystać zegar piaskowy (np. dziesięciminutowy), aby uczniowie mogli łatwo kontrolować czas. Zadaniem dzieci jest przeczytać uważnie w czasie wyznaczonym przez nauczyciela tekst *Wielkanoc na Kaszubach* i znaleźć w nim odpowiedzi na pytania. Nauczyciel zapisuje na tablicy sformułowane przez siebie dwa

pytania dotyczące informacji zawartych w czytance. W zależności od możliwości i umiejętności dzieci nauczyciel może też sformułować pytania dla każdego dziecka, różniąc stopień trudności, np. określając, w którym miejscu czytanego tekstu można znaleźć na nie odpowiedź (dla uczniów czytających wolniej i szybciej). Wskazanie dzieciom zagadnień, na które mają zwrócić uwagę podczas lektury, pomaga im rozwijać umiejętność czytania ze zrozumieniem, celowego kierowania swoją uwagą oraz wyszukiwania i selekcjonowania informacji.

Można zaproponować uczniom, żeby w momencie, gdy znajdą odpowiedzi na pytania do tekstu, nawlekli przygotowane koraliki na sznurek, sygnalizując w ten sposób, że wykonali zadanie. Można też przygotować jeden sznurek dla całej klasy. Dzieci będą do niego podchodzić i nawlekać swoje koraliki.

Po zakończeniu lektury uczniowie rozmawiają na temat tekstu, dzielą się zdobytymi informacjami i odpowiedziami, których udzielili na pytania.

#### SIĘĆ WYDARZEŃ

Dzieci stoją w kręgu. Jeden z uczniów trzyma kłębek wełny, podaje pierwsze wydarzenie opisane w opowiadaniu, np. „Dzieci pojechały do dziadka na Kaszuby”. Następnie uczeń ten rzuca kłębek do wybranej przez siebie osoby, trzymając nić w dłoniach. Dziecko, które złapało kłębek, przytacza kolejne wydarzenie z czytanki i rzuca kłębek do kolejnej oso-

by. Zabawa trwa tak długo, aż zostaną wymienione wszystkie wydarzenia w porządku chronologicznym, a między dziećmi stojącymi w kręgu utworzy się sieć z wełny.

#### WYJĄTKOWE STROJE NA WYJĄTKOWE OKAZJE

(podręcznik, s. 43)

Uczniowie w parach analizują fotografię przedstawiającą dzieci w strojach kaszubskich. Odczytują, jak się nazywają i jaki mają kolor poszczególne elementy strojów. Następnie dzieci wspólnie rozmawiają na temat tradycyjnych strojów ludowych, symbolicznego znaczenia haftowanych ozdób i własnych wrażeń estetycznych.

#### WIRTUALNA PODRÓŻ NA KASZUBY

Dzieci na papierowej mapie lub na tablicy multimedialnej zaznaczają Kaszuby oraz drogę prowadzącą do tego regionu z miejscowości, w której mieszkają. Sprawdzają też, jakie duże miasta znajdują się na Kaszubach, nad jakim morzem leżą Kaszuby, do jakiego kraju sąsiadującego z Polską jest z nich najbliżej. Nauczyciel zapoznaje uczniów z brzmieniem języka kaszubskiego, prezentuje litery alfabetu kaszubskiego, opowiada o tradycyjnych potrawach regionu itp. Następnie na podstawie własnych doświadczeń, tradycji kulturowych w swoich rodzinach oraz zebranych wiadomości uczniowie wymieniają się spostrzeżeniami na temat różnic między tradycjami i zwyczajami wielkanocnymi w miastach i na wsi.

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 40–41

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: GALERIA POLSKI – KASZUBY  
E-KSIAŻKA DLA DZIECI W JĘZYKU KASZUBSKIM

Na koniec dzieci z pomocą nauczyciela zapisują kilka zdań na temat kaszubskich zwyczajów w edytorze tekstu, stosując w tekście pogrubienie i zmianę koloru czcionki.

#### HAFTOWANA MAPA NASZEJ KLASY

Uczniowie rozmawiają o tym, jakie cechy ma ich klasa, wskazują te, które odróżniają ją od innych grup w szkole, zastanawiają się, jakie cechy i/lub wydarzenia sprawiają, że czują się jedną grupą, co ich łączy. Następnie dzieci ustalają, jakie kolory i wzory mogłyby symbolizować te cechy, projektują wzór haftu swojej klasy i odtwarzają go pisakami na dużym, białym płótnie (np. na prześcieradle). W miarę możliwości można zaproponować dzieciom, żeby poprosiły o pomoc w wyszyciu klasowego obrazu swoje rodziny.

#### Praca domowa

Nauczyciel prosi, aby każdy uczeń przyniósł na kolejne zajęcia swoją ulubioną książkę, a także ulubioną baśń Hansa Christiana Andersena (jeśli dzieci mają je w domowych bibliotekach).

## Kto pracuje nad tym, by powstała książka?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- wyszukuje w tekście potrzebne informacje i korzysta z zasobów biblioteki szkolnej;
- rozszerza zasób słownictwa poprzez kontakt z dziełami literatury dla dzieci;
- pisze z pamięci, uzupełnia tekst o brakujące informacje;
- współpracuje z rówieśnikami podczas tworzenia książki;
- berze udział w rozmowie na temat sytuacji osób z niepełnosprawnością i zastanawia się, jak może im pomagać.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- przygotowujemy klasową wystawę książek dla dzieci, poznajemy autorów i tytuły książek;
- uwadźnie czytamy tekst w podręczniku i szukamy informacji o Hansie Christianie Andersenie;
- wspólnie układamy treść baśni;
- tworzymy klasową książkę;
- dowiadujemy się, jak można przygotować książkę, aby mogły z niej korzystać osoby słabowidzące;
- rozmawiamy o tym, jak możemy pomagać osobom z niepełnosprawnością.

### Spotkanie z Andersenem

Drugiego kwietnia obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci. Byliśmy ciekawi, dlaczego właśnie wtedy. Sprawdziliśmy, że jest to data urodzin Hansa Christiana Andersena, znanego autora baśni. Postanowiliśmy się dowiedzieć, dlaczego zaczął je pisać.



Przyszły pisarz urodził się w biednej rodzinie w Danii. Bajki znalazł w opowieściach babci i z książek, które czytał mu tata. Na podstawie tytułów i ilustracji na afiszach teatralnych wymyślał własne baśnie. Często bawił się w teatr, pisał sztuki i dużo czytał. Pomimo trudności przez całe życie podążał za marzeniami. Został autorem pięknych baśni, które znane są do dziś.

**Hans Christian Andersen**

- Wypożyczcie z biblioteki różne baśnie Hansa Christiana Andersena. Które z nich znacie? Które chcielibyście polecić do przeczytania koleżankom i kolegom?
- Obejrzyjcie, jak zostały zilustrowane baśnie. Kto wykonał ilustracje?
- Dzieci z klasy 2a przygotowały książeczkę dotykową dla dzieci niedowidzących i niewidomych. Przeczytajcie, w jaki sposób można zrobić taką książeczkę.

### Jak zrobić książeczkę dotykową?

**Przygotujecie:**

- drewniane patyczki do lodów,
- dwustronną taśmę samoprzylepną,
- klej wikol,
- nożyczki,
- kartki z bloku technicznego,
- kawałki materiału,
- wałkę,
- ziarenko grochu,
- małą lalczkę,
- złoty papier.

- Drewniane patyczki przyklejcie klejem na kartkę z bloku technicznego.
- Z materiałów wytnijcie trzy prostokąty i oklejcie je z każdego brzegu dwustronną taśmą samoprzylepną. Na środku prostokątów połóżcie wałkę, a następnie złożcie każdy na pół i przyciśnijcie, aby taśma się skleila.
- Ułóżcie poduszeczki na patyczkach. Możecie je przymocować za pomocą dwustronnej taśmy samoprzylepnej lub przykleić klejem.
- Obok poduszczyk przyklejcie ziarenko grochu.
- Na poduszczykach przyklejcie małą lalczkę i naklejcie jej koronę wyciętą ze złotego papieru.

W podobny sposób wykonajcie inne ilustracje do książeczki. Kartki z ilustracjami możecie złączyć za pomocą dwustronnej taśmy samoprzylepnej lub zszyć zszywaczem do papieru.

44 SPOTKANIE Z ANDERSEMEM
45

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### POZNAJEMY KSIĄŻKI DLA DZIECI

Dzieci wspólnie z nauczycielem przygotowują wystawę książek, które uczniowie przynieśli z domów. Nauczyciel powinien uzupełnić wystawę o książki Hansa Christiana Andersena. Uczniowie dzielą się informacjami na temat swoich ulubionych bajek i książek. Nauczyciel sprawdza, czy dzieci znają autorów przyniesionych książek. Prosi, aby zapoznali się z nazwiskami autorów zgromadzonych publikacji. Jeśli to możliwe, dzieci wspólnie z nauczycielem mogą wybrać się do biblioteki, aby tam pooglądać różne książki dziecięce i poznać nazwiska autorów piszących głównie dla dzieci.

Nauczyciel prosi, aby dzieci posegregowały przyniesione książki według własnych pomysłów (np. ze względu na autorów). Zwraca szczególną uwagę na postać Hansa Christiana Andersena i na jego baśnie dla dzieci.

Dzieci z pomocą nauczyciela ustalają, w jaki sposób mogą zdobyć informację na temat autorów książek i bajek, a szczególnie o Hansie Christianie Andersenie.

#### TROPICIELE WIEDZY (podręcznik, s. 44–45)

Uczniowie w podręczniku, dostępnych książkach oraz w internecie szukają informacji o Hansie Christianie Andersenie. Zapoznają się z jego biografią. Szczególną uwagę dzieci zwracają na baśni. Wspólnie słuchają wybranych przez nauczyciela fragmentów dzieł pisarza.

Warto wskazać uczniom strony internetowe, na których są

umieszczone pliki z nagranymi tekstami baśni, oraz pomóc im odtworzyć nagranie tak, aby później mogli samodzielnie je otworzyć i wysłuchać także w domu.

#### KSIĄŻKI DLA WSZYSTKICH

Uczniowie dzielą się pomysłami na to, w jaki sposób osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać z książek (książki mówione, książki dotykowe, publikacje w alfabecie Braille'a itd.). Nauczyciel prosi dzieci, żeby zastanowiły się i porozmawiały, jak można wspierać osoby niepełnosprawne.

#### MOŻE SAMI SPRÓBUJEMY?

Dzieci wraz z nauczycielem określają, czym charakteryzują się baśnie, w jaki sposób przedstawia się ich treść, jakie postacie mogą się w nich pojawiać. Potem wspólnie wypisują kilka cech tego gatunku literackiego. Nauczyciel proponuje dzieciom wymyślenie, opracowanie i wydanie baśni w formie książki.

#### PODZIELMY ZADANIA

Uczniowie rozmawiają o tym, z czego składa się książka i co jest potrzebne, żeby mogła powstać. Dzieci wspólnie zapisują w widocznym miejscu klasy, jakie zadania mają do wykonania, aby wspólnie opracować i wydać klasową książkę – pt. „Baśń”.

#### Propozycje zadań do wykonania:

- wspólne opracowanie tekstu;

- zapropowanie tytułu;
- zebranie i opracowanie krótkich informacji o autorach;
- przygotowanie ilustracji;
- przygotowanie okładki;
- nagranie baśni na dyktafon lub w programie komputerowym tak, by była dostępna dla osób niewidomych.

Dzieci tworzą grupy zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i możliwościami. Ustalają, w jaki sposób będą wykonywać poszczególne zadania, jak będą prosić innych o pomoc, gdy napotkają trudności.

#### TRENING CZYNI MISTRZA

Uczniowie siadają w kole. Nauczyciel prosi, aby spróbowali ułożyć baśń, wypowiadając po kolei po jednym zdaniu z zachowaniem związków przyczynowo-skutkowych. Przewodzący przypomina dzieciom cechy baśni.

Układanie baśni może rozpocząć nauczyciel, wprowadzając opis niezwykłego, magicznego, cudownego świata.

#### JAK TO ZROBIĆ?

Dzieci na podstawie pomysłów zaproponowanych w zabawie, informacji zebranych w czasie zajęć, własnych doświadczeń z lektury baśni i według opracowanego planu działania wykonują książeczkę pt. „Baśń”. Nauczyciel czuwa nad właściwym rozdzieleniem prac i ich wykonywaniem przez dzieci. Warto pewne elementy klasowej książki, np. ilustracje, zlecić uczniom do wykonania w domu.

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 44–47

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 54



#### ZASOBY:

SCHOLARIS: [HANS CHRISTIAN ANDERSEN I JEGO BAŚNIOWY ŚWIAT](#)

#### CHWILA NA REFLEKSJĘ

Uczniowie siedzą w kręgu. W widocznym miejscu w klasie zapisane są fragmenty zdań, spośród których uczniowie mogą wybrać jedno lub kilka i dokończyć je według własnego pomysłu. Zdania ułożone przez nauczyciela mogą być pomocne w podsumowaniu zajęć.

#### Przykłady:

- „Podczas pracy nad książką nauczyłam się/nauczyłem się...”
  - „Praca autora książek jest...”
  - „Hans Christian Andersen był...”
  - „Znam następujące baśnie Hansa Christiana Andersena...”
  - „Znam następujące nazwiska autorów książek dla dzieci...”
- Uczniowie wykonują zadania z [karty pracy nr 54](#).

#### WYŚCIGI RZĘDÓW

- z książką na głowie;
- podawanie książki z rąk do rąk w rzędzie;
- wyścigi kaczątek (w przysiadzie).

## Jakie mądrości kryją się w baśni o brzydkim kaczątku?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- słucha baśni i wypowiada się na jej temat;
- wyszukuje w tekście nowe słowa, wyrażenia i zwroty i notuje je w postaci mapy mentalnej;
- określa czas, miejsce akcji i bohaterów czytanego utworu;
- stara się nazwać emocje, które mu towarzyszyły w czasie słuchania utworu;
- tworzy teatr cieni;
- ocenia zachowanie bohaterów baśni;
- poznaje zasady bezpiecznej zabawy nad wodą;
- wykonuje ilustrację do baśni w prostym edytorze grafiki.

### AKTYWNOŚCI UCZNIĄ:

- słuchamy baśni i rozmawiamy na jej temat;
- staramy się określić, jakie emocje towarzyszyły nam w trakcie słuchania baśni;
- szukamy w tekście nowych słów, zapisujemy je za pomocą mapy myśli;
- wymyślamy w grupach i przedstawiamy teatr cieni;
- oceniamy zachowanie bohaterów baśni i zastanawiamy się, czy taka historia może spotkać człowieka;
- poznajemy zasady bezpiecznej zabawy nad wodą.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### SŁUCHAĆ Z OTWARTYMI USZAMI (podręcznik, s. 46–49)

Nauczyciel czyta na głos tekst baśni *Brzydkie kaczątko* Hansa Christiana Andersena z podręcznika. Uczniowie mają za zadanie słuchać w skupieniu i wypisywać na kartce lub w zeszytach bohaterów baśni. Po zakończeniu pracy dzieci przez kilka chwil samodzielnie przeglądają tekst i przyglądają się ilustracjom. Następnie wraz z nauczycielem wypowiadają się na temat swoich wrażeń związanych z tekstem i ilustracjami. Porównują z koleżankami i kolegami, ilu bohaterów opowiadania udało im się wypisać.

#### MAPA SŁÓW (podręcznik, s. 46–49)

Uczniowie samodzielnie czytają baśń ponownie i wypisują z tekstu wyrazy, wyrażenia i zwroty, które są dla nich ciekawe albo nowe i niezrozumiałe (np. „znużenie”, „pochyłość”, „przybysze”, „ptactwo”, „deszcz łał strumieniami”, „dostojne”, „uwięził jak w kleszczach”, „wdzięcznym ruchem”). Warto zachęcić uczniów, aby zanotowali je w taki sposób, by do każdego z nich można było coś dopisać (np. w formie mapy mentalnej).

#### CO DWIE (TRZY, CZTERY...) GŁOWY, TO NIE JEDNA

Dzieci dobierają się w kilkusobowe zespoły. Zadaniem każdej grupy jest pomóc wszystkim swoim członkom w wyjaśnieniu wyrazów, wyrażeń i zwrotów, które są dla nich niezrozumiałe. Dzieci prezentują sobie swoje notatki, mapy myśli i na ich podstawie przygotowują opisy.

Hans Christian Andersen

## Brzydkie kaczątko

Prześlicznie i cudownie było na wsi. Na pochyłości wzgórz jasne słońce oświetlało stary zamek otoczony murem i szeroką wstęgą wolno płynącej wody. Z muru zwisały się pnące rośliny, a wielkie liście lopianu schylały się aż do wody. Pod jednym z takich liści młoda kaczka zrobiła gniazdo i siedziała na jajach.

Pewnego dnia skorupki jaj zaczęły pękać. Co chwila wysuwały się z nich główki piskląt, oznajmiające cienkim głosikiem, że żyją.

– Pip, pip! – wołały wszystkie.

– Kwa, kwa! – odpowiadała im poważnie matka.

– Czy już wszystkie wyszłyście ze skorupki? – zapytała, wstając. – Jeszcze nie! Największe ani

myśli pęknąć.

I siedziała kaczka cierpliwie, aż pękło i wielkie jajo. Pisknęło bardzo duże i brzydkie!

– Pewnie indyche – orzekła jedna z kaczek.

Nazajutrz była prześliczna pogoda. Kaczka

z całą rodziną wybrała się do kąpiel. Plusk!...

I skoczyła do wody.

– Kwa, kwa! – zawołała i dzieci zaczęły kolejno za nią skakać. Brzydkie kaczątko pływało z innymi.

– To nie indyche – rzekła do siebie kaczka. – Umie pływać.

Inne kaczki przypatrywały się nowym przybyszom.

– Ładne masz dzieci – rzekła stara kaczka. – Można ci

pozazdrościć. To duże tylko jakoś ci się nie udało.

Kaczki je biły, kury je dziobały, nawet dziewczyna, która dawała

jeść ptactwu, odrzucała je nogą.



SPIS TREŚCI

Brzydkiemu kaczątku było tak źle i smutno, że postanowiło uciec.

W drodze zaskoczyła je okropna burza. Pioruny biły, deszcz łał strumieniami, a wichur miotał biednym pisklęciem jak listkiem. Gdzie się schronić? Brzydkie kaczątko upadało ze znużenia, kiedy ujrzało wreszcie małą chatkę. W chatce mieszkała stara kobieta z kotem i kurą.

Ale i tutaj nie traktowano brzydkiego kaczątka dobrze.

– Nie rozumiecie mnie – rzekło kaczątko.

46 BRZYDKIE KACZĄTKO



47

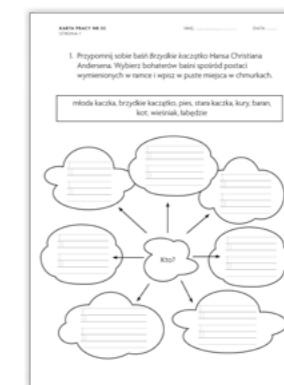
### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 46–49

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 55



#### ZASOBY:

SCHOLARIS: **BRZYDKIE KACZĄTKO**. Ekran interaktywny **BRZYDKIE KACZĄTKO POJAWIA SIĘ NA ŚWIECIE**. Animacja **PROGRAMY DO PROGRAMOWANIA**

#### LITERATURA:

Harmin M., (2013), *Duch klasy: jak motywować uczniów do nauki?*, Warszawa: CEO, Civitas.

#### WAGONIKI WIOZĄCE OPOWIEŚĆ (podręcznik, s. 46–49)

Uczniowie ustalają wspólnie czas, miejsce akcji i bohaterów *Brzydkiego kaczątka*. Następnie każde dziecko na podstawie rozmowy, samodzielnego poszukiwania informacji w tekście wykonuje zadania w **karcie pracy nr 55**. Po zakończeniu pracy indywidualnej uczniowie porównują efekty swoich działań, pomagają sobie korygować ewentualne błędy.

#### WACHLARZ EMOCJI

Dzieci rozmawiają o odczuciach i emocjach, jakie wzbudziła w nich baśń, zastanawiają się, czy zmieniały się one w czasie poznawania kolejnych wydarzeń z życia kaczątka. Mówią o tym, jakie emocje budziły w nich poszczególne bohaterowie baśni.

Nauczyciel rysuje na tablicy kilka okręgów. Uczniowie proponują oznaczenia różnych stanów emocjonalnych, rysują je wewnątrz okręgów (powstają buźki uśmiechnięte, smutne, zdenerwowane). Jeśli dzieci nie będą potrafiły opowiedzieć o swoich odczuciach, wskażą odpowiedni rysunek.

#### TEATR CIENI

Uczniowie z pomocą nauczyciela przygotowują z grubych kartonów sylwety postaci bohaterów omawianej baśni i mocują je do dość długich patyków. Następnie w możliwie ciemnym pomieszczeniu (np. na korytarzu przy szatni, w klasie z roletami w oknach) przygotowują scenę do teatru

cieni (mogą wykorzystać prześcieradła lub duże płótno, stojaki, np. na mapy, i latarki). Warto zachęcić dzieci do przeprowadzania doświadczeń i obserwacji, jak powstaje cień, jak zmienia się jego wielkość, wyrazistość konturów i kształt w zależności od tego, w jakim miejscu i w jakiej odległości od sylwety wyciętej z kartonu umieści się latarkę. Dzieci pracują w grupach, razem wymyślają dialogi i fabułę prezentujące losy brzydkiego kaczątka. Następnie prezentują swoje przedstawienia w teatrze cieni.

#### GDYBYM MOGŁA/MÓGŁ PORADZIĆ KACZKOM, KOTU I KURZE...

Dzieci rozmawiają na temat zachowania i postaw bohaterów baśni *Brzydkie kaczątko*, próbują ocenić (i uargumentować swoją ocenę) zachowanie zwierząt, które brzydkie kaczątko spotkało na swojej drodze. Dzieci starają się wymyślić rady dla zwierząt, jak mogłyby zachować się wobec kaczątka, by go nie krzywdzić, ale pomóc mu w trudnej sytuacji.

#### RADY NA BEZPIECZNE WĘDRÓWKI (podręcznik, s. 46–49)

Uczniowie na podstawie fragmentu baśni mówiący o wydarzeniu nad stawem oraz własnych doświadczeniach wymieniają się informacjami na temat tego, gdzie i jak można bezpiecznie bawić się nad wodą, a jakie miejsca są niebezpieczne. W kilkusobowych zespołach wykonują obrazkowy kodeks ilustrujący zasady bezpiecznej zabawy nad wodą.

#### ROK Z ŻYCIA KACZĄTKA, KTÓRE STAŁO SIĘ ŁĄBĘDZIEM

Dzieci z pomocą nauczyciela wykonują na kartonie, tablicy multimedialnej lub np. w prostym programie do programowania rysunek/diagram (np. w formie koła) przedstawiający cztery następujące po sobie pory roku. Następnie omawiają ilustrację, opisując, jak zmieniano się kaczątko w kolejnych porach roku – począwszy od jajka, wyklucia się szarego pisklęcia po postać białego łabędzia.

## Jak wyrazić emocje?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- opowiada o swoich wyobrażeniach w czasie słuchania muzyki;
- rozmawia z rówieśnikami, szuka pomysłu na wyrażenie uczuć;
- słucha wiersza *Sztuka* Natalii Usenko, wskazuje pomysły na wyrażanie uczuć;
- przejawia wrażliwość estetyczną, rozumie przekaz wiersza;
- wyszukuje w tekście najważniejszy dla niego fragment;
- czyta krytycznie, wskazuje brakujące informacje w zaproszeniu;
- pisze zaproszenie we współpracy z rówieśnikami;
- rozumuje indukcyjnie – wskazuje związki między pojęciami.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- odwołujemy się do swojej wyobraźni podczas słuchania muzyki;
- opowiadamy o swoich uczuciach;
- szukamy pomysłu na wyrażanie różnych uczuć;
- zastanawiamy się, czy sztuka jest dobrym pomysłem na wyrażanie uczuć;
- znajdujemy własny sposób na wyrażenie siebie;
- piszemy zaproszenie na wystawę.

Natalia Usenko  
**Sztuka**

Kiedy stanie się coś niezwykłego – coś zachwyci nas nagle czy zrani, wielką radość i wielkie nieszczęście czasem trudno przekazać słowami...

I okaże się nagle, że smutek dużo łatwiej jest nam namalować. Albo szczęście ogromne wytańczyć – taniec bywa łatwiejszy niż słowa. Każde zdjęcie opowie historię i to samo potrafi muzyka, a zrozumie ją każdy na świecie, choćby nie znał twojego języka!

O miłości wiersz można napisać. A o strachu wyrzeźbić coś raczej?

Każdy z nas robi to po swojemu. Każdy robi to całkiem inaczej.

Bo od tego, kochani, jest SZTUKA, żeby każdy w niej ścieżki swej szukał i powiedział o wszystkim, co czuje właśnie tak – jak mu serce dyktuje!

SPIS TREŚCI



1. Co jest „trudno przekazać słowami”? W jaki inny sposób można opowiedzieć o radości i smutku?
2. Z czym kojarzy wam się sztuka? Jak myślicie, dlaczego ludzie tworzą sztukę? Porozmawiajcie o tym.
3. Przedstawcie różne emocje za pomocą słów, ruchu, obrazów lub dźwięków.

50 SZTUKA
51

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### CO MOŻNA ZOBACZYĆ, MAJĄC ZAMKNIĘTE OCZY?

Nauczyciel prosi uczniów, żeby ułożyli się wygodnie na dywanie lub wykładzinie i zamknęli oczy. Następnie włącza nagranie z muzyką klasyczną (fragment lub fragmenty), np. *Lot trzmiela* Nikołaja Rimskiego-Korsakowa, *W grocie Króla Gór* Edwarda Griega, *Tanec kurcząt w skorupkach* Modesta Musorgskiego, *Mazurek D-dur op. 33 nr 2* Fryderyka Chopina czy *Słoń* z cyklu *Karnawał zwierząt* Camille'a Saint-Saënsa. Nauczyciel daje dzieciom zadanie, aby słuchając muzyki, przeniosły się w świat wyobraźni. Po wysłuchaniu utworu (lub utworów) dzieci opowiadają, co zobaczyły oczami wyobraźni, czy uczestniczyły w jakichś wydarzeniach, jak się czuły.

#### POWIEDZ MI, JAK BARDZO JESTEŚ WESOŁA/WESOŁY, SMUTNA/SMUTNY

Uczniowie przypominają sobie sytuacje, w których byli bardzo weseli lub przeciwnie – smutni. Nauczyciel prosi, aby spróbowali opisać te uczucia. Zwraca jednak uwagę, żeby dzieci nie opowiadały o okolicznościach, tylko skupiły się jedynie na odczuwanych emocjach. Ćwiczenie to ma na celu pokazać, jak trudno jest przekazać uczucia za pomocą słów. Uczniowie zastanawiają się, co mogłoby im ułatwić to zadanie.

Każdy uczeń zapisuje na karteczce samoprzylepnej swój pomysł na wyrażenie nastroju. Nauczyciel na środku arkusza papieru pakowego zapisuje pytanie: Jak przedstawić na-

strój? Chętne dziecko może narysować obok pytania piktoqram obrazujący odpowiedź na pytanie. Po zapisaniu swoich pomysłów na karteczkach dzieci nakleją je na arkusz, tworząc promyczki (takie same lub podobne pomysły układają w jeden promyczek). Następnie uczniowie analizują zapisy. Wskazują najpopularniejsze oraz najoryginalniejsze sposoby na wyrażenie siebie. Powstały „bank pomysłów” nauczyciel wiesza na ścianie. Niektóre propozycje mogą być wykorzystane przez dzieci w czasie kolejnych ćwiczeń.

#### PO CO NAM SZTUKA? (podręcznik, s. 50–51)

Uczniowie słuchają wiersza *Sztuka* Natalii Usenko. Potem tworzą pary i wspólnie zapisują pomysły na wyrażenie emocji wskazane przez autorkę. Na koniec porównują swoje pomysły spisane w poprzednim ćwiczeniu z tymi zaprezentowanymi w wierszu.

#### PRZEDSTAW MI SWOJE UCZUCIA (podręcznik, s. 50–51)

Dzieci zastanawiają się, które zdanie w wierszu *Sztuka* Natalii Usenko jest dla nich najważniejsze. Jeśli uda im się takie wyodrębnić, czytają je i argumentują swój wybór. Potem uczniowie kolejno próbują przedstawić gestem, miną, ruchem jedno z uczuć zapisanych na kartce przez nauczyciela, np. smutek, radość, żal. Dzieci, które się przyglądają, odgadują, jakie uczucie jest prezentowane przez ich koleżankę lub kolegę.

Uczniowie szukają własnego sposobu na wyrażenie uczuć. Wykorzystując materiały plastyczne, płyty, rekwizyty, manifestują wybrane emocje. Na koniec dzieci prezentują swoje pomysły. Każdy z nich jest omawiany na forum klasy.

#### PIĘĆ WAŻNYCH PYTAŃ, CZYLI JAK NAPISAĆ ZAPROSZENIE

Nauczyciel prezentuje uczniom przygotowane przez siebie zaproszenie.

*Zapraszam wszystkie dzieci na występy teatru szkolnego „Małe Dionizje”.*

Uczniowie analizują tekst zaproszenia. Dzięki umiejętności krytycznego czytania sprawdzają, jakich informacji w nim brakuje. Mogą to zrobić, dzieląc kartkę na dwie części. Dzieci pracują w czteroosobowych grupach. Po jednej stronie kartki zapisują to, czego się dowiedziały z tekstu zaproszenia, po drugiej – brakujące informacje. Jeśli dzieci ustalą, jakich elementów brakuje, zadają pytania nauczycielowi, aby uzupełnić o nie tekst. Nauczyciel zapisuje pytania uczniów na tablicy, np.:

- Kiedy odbędzie się występ?
- Gdzie się odbędzie?
- Kto zaprasza na występ?

W kolejnym kroku nauczyciel prosi uczniów, żeby powiedzieli, co zapisali w kolumnie zawierającej informacje za-

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

*Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 50–51*

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: [GALERIA ZDJĘĆ: DYSCYPLINY SZTUKI](#)

#### LITERATURA:

De Bono E., (2010), *Dziecko w szkole kreatywnego myślenia*, tłum. Magda Witkowska, Gliwice: Helion.

warte w zaproszeniu i sformułowali odpowiednie pytania:

- Kto został zaproszony?
- Czego dotyczy zaproszenie?

Nauczyciel zapisuje te pytania na tablicy.

Na podstawie wszystkich zapisanych przez nauczyciela pytań uczniowie wnioskuje, jakie elementy są konieczne do napisania zaproszenia (na jakie pytania trzeba odpowiedzieć, pisząc zaproszenie).

Dzięki tym wiadomościom zespoły modyfikują zaproszenie na występy teatru szkolnego, uzupełniając go o brakujące dane, a potem prezentują nowy tekst na forum klasy. Grupy porównują między sobą swoje zaproszenia, udzielają sobie informacji zwrotnej.

Na koniec nauczyciel prosi, żeby uczniowie zastanowili się, czy ważna jest kolejność informacji, które muszą pojawić się w zaproszeniu. Zespoły mają za zadanie przepisać we właściwej kolejności pytania z tablicy. Po zakończeniu pracy dzieci odczytują swoje propozycje, porównują wyniki swojej pracy z pozostałymi grupami.

#### ZAPRASZAMY

Uczniowie w grupach piszą zaproszenie na wystawę prac plastycznych. Sami wymyślają tytuł wystawy, termin oraz miejsce, w którym będzie się odbywać. Zapisują treść zaproszenia w edytorze tekstu, wybierają czcionkę, kolory, wklejają obiekt z Clipartu lub z grafiki dostępnej w programie.

## „Zaułek słówek” – wielka litera i cudzysłów

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- czyta tytuły baśni, zwracając uwagę na ich pisownię;
- przypomina zasady ortograficzne dotyczące pisowni wyrazów wielką literą;
- utożsamia się z wybranym bohaterem książki, filmu, argumentuje swój wybór;
- potrafi ocenić bohaterów książek, filmów;
- wymyśla alternatywne tytuły znanych bajek, filmów;
- czyta komiks, stara się zapamiętać szczegóły;
- tworzy komiks na wybrany przez siebie temat;
- wnioskuje, czym jest afisz i jakie informacje zawiera;
- tworzy afisz.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- zgadujemy, jakich tytułów z listy brakuje;
- przypominamy zasady pisowni wyrazów wielką literą;
- wskazujemy postacie z baśni, książek, filmów, którymi chcielibyśmy być, i te, którymi nie chcielibyśmy być;
- wymyślamy inne tytuły znanych bajek, filmów;
- czytamy komiks, zapisujemy wymienione w nim tytuły;
- rysujemy swoje komiksy;
- nagrywamy film na podstawie naszego komiksu;
- tworzymy afisz.



### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### CZY JESTEŚ SPOSTRZEGAWCZA/SPOSTRZEGAWCZY?

Nauczyciel przygotowuje kartki z zapisanymi na nich tytułami baśni (każdy tytuł zapisany jest w cudzysłowie). Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Każdy uczeń ma przygotowany ołówek i kartkę. Nauczyciel układa na środku cztery wybrane przez siebie kartki. Prosi, aby uczniowie przeczytali zapisane na nich tytuły i zwrócili uwagę na ich zapis, a po chwili zamknęli oczy. Nauczyciel zabiera wówczas jedną z kartek. Zadaniem dzieci jest odgadnięcie, który tytuł baśni „zniknął”, i zapisanie go na swojej kartce. Po wykonaniu tego polecenia uczniowie wymieniają się kartkami z osobą siedzącą po prawej stronie, a ta sprawdza poprawność odpowiedzi, patrząc na wzór demonstrowany przez nauczyciela. Następnie uczniowie wybrani przez losowanie komentują poprawność wykonania ćwiczenia, zwracając uwagę na wielką literę, użycie cudzysłowu, poprawność ortograficzną. Nauczyciel utrudnia dzieciom zadanie, zwiększając liczbę kartek z zapisanymi tytułami. Uczniowie ponownie starają się odgadnąć i poprawnie zapisać tytuł, zwracając uwagę na cudzysłów, wielką literę i poprawność ortograficzną.

#### SPRAWDZAMY SIEBIE

Uczniowie w parach zapisują na osobnych kartkach wszystkie znane im zasady pisowni wyrazów wielką literą. Na tablicy, posługując się metodą uszeregowania promyczkowego, umieszczają swoje propozycje we właściwych miejscach. Dzięki temu wnioskuje, którą zasadę pisowni wyrazów wiel-

ką literą pamiętają najlepiej, a którą najslabiej. Komentują i oceniają swoje umiejętności.

#### GDYBYM BYŁA/GDYBYM BYŁ...

Dzieci siedzą w kręgu. Każde z nich utożsamia się z wybranym bohaterem znanego filmu, książki, baśni. Uczniowie mają za zadanie dokończyć zdania rozpoczęte przez nauczyciela:

- Gdybym była/był bohaterką/bohaterem książki, byłabym/byłbym (np. Kubusiem Puchatkiem, bo podoba mi się jego roztargnienie).
- Gdybym była/był bohaterką/bohaterem baśni, byłabym/byłbym (np. słowikiem z baśni Andersena, bo śpiewem uratowałabym/uratowałbym życie człowiekowi).
- Gdybym miała/miał być bohaterką/bohaterem książki, nie chciałabym/nie chciałbym być (np. Cudaczkiem-Wyśmięwaczkiem, bo ten skrzak lubi, gdy dzieci są kapryśne).
- Gdybym miała/miał być bohaterką/bohaterem baśni, nie chciałabym/nie chciałbym być (np. władcą z baśni „Nowe szaty cesarza”, gdyż byłabym/byłbym pusta/pusty i pyszna/pyszny).

#### ALTERNATYWNE TYTUŁY

Dzieci zapisują na kartkach tytuły znanych bajek, filmów, książek. Przyczepiają je do ściany na korytarzu, tworząc galerię tytułów. Gdy wszystkie kartki zostaną zawieszane, uczniowie spacerują wzdłuż ściany, wybierają dowolny

tytuł i tworzą do niego tytuł alternatywny. Nie musi być on związany z treścią, nie może też stanowić „przeróbki” tytułu oryginalnego. Powinien opierać się na dostrzeżeniu innego sensu, dotyczyć innego problemu (np. *Kopciuszek* – „O dwóch zazdrosnych siostrach”, *Pinokio* – „O miłości ojcowskiej”).

#### ATRAKcje „FILMOWEJ WIOSNY” (podręcznik, s. 52–53)

Uczniowie czytają komiks zamieszczony w podręczniku. Starają się zapamiętać atrakcje proponowane przez kino Przygoda. Dzieci zamykają książki, w parach zapisują propozycje, które udało im się zapamiętać, i obliczają, ile tytułów filmów podały. Porównują swoje wyniki z innymi parami. Następnie dzieci otwierają książki i sprawdzają poprawność zapisów.

#### RYSUJEMY KOMIKS

Uczniowie tworzą czteroosobowe grupy. Wspólnie ustalają tematykę swojego komiksu, wymyślają jego tytuł, omawiają zakres działań każdego dziecka. Podczas pracy dbają o logiczne następstwo scen, uzupełniają swoje rysunki wypowiedziami postaci. Następnie zespoły prezentują swoje komiksy na forum klasy (komiksy można potem zeskanować i zamieścić w gazetce szkolnej).

Na koniec uczniowie przygotowują na podstawie swoich komiksów scenki i je prezentują. Nauczyciel nagrywa film.

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 52–53

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: [CALINECZKA](#). Ekran interaktywny

#### LITERATURA:

Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.

#### CO KRYJE AFISZ

Nauczyciel prezentuje uczniom różne afisze (może skorzystać ze zdjęć zamieszczonych w internecie). Dzieci analizują zawarte na nich informacje, tworząc listę elementów składających się na wzorcowy afisz. W utworzonych wcześniej zespołach wykonują afisz reklamujący film nagrany przez nauczyciela.

Przed przystąpieniem do pracy dzieci wspólnie ustalają kryteria sukcesu, np.:

- Podamy tytuł filmu.
- Zapiszemy datę, godzinę oraz miejsce premiery.
- Zamieścimy imiona i nazwiska aktorów.
- Podamy informację o wstępie wolnym na seans.
- Na afiszu zamieścimy rysunek.
- Zadbamy o estetykę wykonania pracy oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną tekstu.

Afisz można też wykonać na komputerze z wykorzystaniem dostępnych programów graficznych. Gotowe afisze uczniowie rozwieszają w szkole.

#### ĆWICZENIA RÓWNOWAŻNE

Dzieci chodzą po wyznaczonej linii oraz po odwróconej ławeczce. Do zabaw można wykorzystać również dyski sensoryczne lub półjeże.

## O mnichu Gwidonie, co nadał nazwy dźwiękom

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- odgaduje za pomocą dotyku nazwę ukrytego instrumentu, opisuje jego wygląd rówieśnikom;
- czyta opowiadanie *O mnichu Gwidonie, co nadał nazwy dźwiękom* Justyny Bednarek;
- gra na dzwoneczkach i śpiewa gamę C-dur;
- czyta rymowaną ułatwiającą zapamiętanie nazw kolejnych dźwięków;
- odnajduje w tekście wszystkie rodzaje znaków przestankowych, nazywa je;
- razem z koleżanką lub kolegą układa dialog, używa pauz dialogowych;
- bawi się przy muzyce.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- bierzemy udział w zabawie muzycznej;
- staramy się zapamiętać rytm i powtórzyć go;
- odgadujemy zawartość „tajemniczego worka”;
- czytamy tekst o historii nazwania dźwięków;
- gramy na dzwoneczkach i śpiewamy gamę;
- układamy dialog, poprawnie zapisujemy myślniki;
- dowiadujemy się, co to jest fonogestyka;
- bawimy się przy muzyce.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### POWTÓRZ RYTM

Uczniowie siedzą w kręgu. Nauczyciel prezentuje dowolny rytm, który na określony znak dzieci powtarzają. Prowadzący rozpoczyna od łatwych, krótkich kłaśnień, tupnięć nogą. Następnie utrudnia rytm. W kolejnym kroku poszczególni uczniowie mogą prezentować swoje rytmy, które powtarzają pozostałe dzieci. Mogą klaskać, pstrykać palcami, uderzać dłońmi o uda.

#### WYOBRAŹ SOBIE...

Dzieci kładą się na dywanie, zamykają oczy. Nauczyciel włącza fragmenty muzyki niosącej z sobą wyraźne zabarwienie emocjonalne. Mówi, że stanowi ona tło określonych scen filmowych, i prosi uczniów, żeby wyobrazili sobie, że są bohaterami filmu i uczestniczą w poszczególnych scenach (sceny muszą współgrać z charakterem ścieżki dźwiękowej). Po zakończeniu ćwiczenia dzieci opowiadają o swoich wyobrażeniach.

#### CO KRYJE WOREK?

Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Dla każdej z nich przygotowuje nieprzezroczystą torbę, w której znajdują się różne instrumenty muzyczne. Zespoły muszą odgadnąć, jakie instrumenty ukryte są w torbie, jedynie za pomocą dotyku. Uczniowie mogą podać nazwę instrumentu lub go opisać, tworząc zagadkę dla członków swojej grupy.



*Justyna Bednarek*  
**O mnichu Gwidonie,  
co nadał nazwy dźwiękom**

Ludzie nadają nazwy wszystkiemu, co ich otacza. Jeśli badacze odkryją nową gwiazdę albo bakterię, zaraz ją nazywają, żeby mogli wymieniać na jej temat opinie.

Nie inaczej jest w świecie muzyki – każdy dźwięk zapisany na pięciolinii po kluczu wiolinowym ma nazwę, by muzycy wiedzieli, co mają grać lub śpiewać. Dźwięki nazywają się: **do, re, mi, fa, sol, la, si, i** znowu **do**.

Dzięki temu jeden skrzypek może powiedzieć do drugiego:  
– Ale fałszuje twoje **sol**!  
– Bo to nie jest **sol**, tylko **la** – odpowiada mu drugi i obaj wiedzą, o co chodzi.

Dawniej jednak dźwięki nie miały nazw. Przeszkadzało to pewnemu mnichowi, który nazywał się Gwidon. Żył on prawie tysiąc lat temu we Włoszech i uczył dzieci śpiewu. Lubił to zajęcie, tyle że miał kłopot, bo jak powiedzieć: „Ale fałszywie śpiewasz to **sol**” – kiedy słowo **sol** nie istnieje?

Myslał, co z tym zrobić, aż wreszcie wpadł na pomysł, by dźwięki ponazywać. Na ich nazwy wybrał pierwsze sylaby kolejnych wersów Hymnu do Świętego Jana. Znane dziś nazwy dźwięków to początki łacińskich słów.

SPIS TREŚCI



Nie od razu wszystkie nazwy brzmiały tak jak dzisiaj. Z biegiem lat trochę się zmieniły. Nie wiemy dokładnie, w jaki sposób Gwidon wpadł na pomysł nadania nazw dźwiękom. Od czego jednak jest wyobraźnia! Wyobraźmy sobie zatem, że pewnego dnia na jego oknie przysiadł szpak. Miał ochotę na pająkę chleba, która została mnichowi z kolacji. Gwidon chciał przegonić ptaka, ale wtedy jego wzrok padł na obraz przedstawiający Świętego Jana, który groźnie marszczył brwi... Dobroduszny Gwidon zrozumiał przytyk. A potem zaśmiał się i zaśpiewał. Możemy sobie nawet wyobrazić, że piosenka (gdyby nie była po łacinie) brzmiała tak:

**DO**-bry Janie, na śniadanie  
**RE**-sztkę chleba tylko mam.  
**MI**-mo wszystko dam ja ptaszkom,  
**FA**-solówkę zjem zaś sam.

**SOL**-ną wrzucę do niej szczyptę.  
**LA**-to idzie, śpiewa szpak,  
**SI**-si-sir – wtóruje pliszka.  
**DO**-brze, Janie, żyć mi tak!

słowa: Justyna Bednarek  
muzyka: Julia Marcell

Jeśli nauczycie się tej piosenki, to zapamiętacie nazwy kolejnych dźwięków. Zupelnie tak jak uczniowie mnicha Gwidona prawie tysiąc lat temu...



do re mi fa sol la si do

54 | O MNICHU GWIDONIE...

55

#### HISTORIA NAZW DŹWIĘKÓW (podręcznik, s. 54–55)

Nauczyciel wymienia wybrane wyrazy zaczerpnięte z opowiadania *O mnichu Gwidonie, co nadał nazwy dźwiękom* Justyny Bednarek. Prosi dzieci, aby spróbowały się domyślić, czego dotyczy opowiadanie, z którego pochodzą te słowa. **Proponowane wyrazy:** nazwy, świat muzyki, fałszować, mnich, pomysł, sol.

Uczniowie przewidują tematykę opowiadania, a następnie czytają tekst i sprawdzają trafność swoich przypuszczeń. Dzieci w grupach przygotowują i zapisują cztery pytania, na które odpowiedź można znaleźć w opowiadaniu. Gdy wszystkie zespoły wykonają zadanie, przekazują kartkę ze swoimi pytaniami innej drużynie. Dzieci odpowiadają na pytania pisemnie, korzystając z informacji uzyskanych z tekstu. Oddają kartkę autorom pytań, którzy oceniają pracę, przyznając punkty za poprawne odpowiedzi.

#### GRAMY I ŚPIEWAMY (podręcznik, s. 55)

Uczniowie grają gamę na dzwoneczkach (nauczyciel wskazuje płytkę z dźwiękiem „do” i wyjaśnia, że gamę tworzy osiem kolejnych dźwięków – płytek na dzwoneczkach). Gdy dzieci zapoznają się z kolejnymi dźwiękami, śpiewają gamę, korzystając z zapisu w podręczniku. Potem śpiewają gamę z własnym akompaniamentem.

#### SPOSÓB NA ZAPAMIĘTANIE DŹWIĘKÓW

##### (podręcznik, s. 54–55)

Dzieci czytają tekst opowiadania *O mnichu Gwidonie, co nadał nazwy dźwiękom* Justyny Bednarek. Rymowaną czytają dwukrotnie. Następnie nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy. Najpierw jedna grupa czyta rymowaną, a druga wygrywa na dzwoneczkach kolejne dźwięki gamy, potem odwrotnie. Uczniowie próbują znaleźć swój sposób na zapamiętanie kolejnych dźwięków gamy. Układają w swoich zespołach zdania, w których kolejne wyrazy rozpoczynają się od nazw dźwięków, np.: Dobroczynny Remigiusz miał fantastycznego solidnego labradora i siwego dobermana.

#### ILE MUZYKI JEST W TELEWIZJI?

Nauczyciel przygotowuje programy różnych stacji telewizyjnych. Dzieci w grupach starają się znaleźć w nich wszystkie programy muzyczne. Zaznaczają je i określają, w jakich godzinach trwa ich emisja (np. *Jaka to melodia?* od 18.30 do 19.20, *Aplauz, aplauz!* od 14.30 do 15.15). Obliczają długość trwania programu.

#### JAK ZAPISAĆ ROZMOWĘ? (podręcznik, s. 54–55)

Dzieci wypisują z tekstu opowiadania *O mnichu Gwidonie, co nadał nazwy dźwiękom* Justyny Bednarek wszystkie znaki przestankowe. Rozmawiają o znaczeniu każdego z nich, nazywają je i opisują w zabawny sposób (np. pytajnik to zawinięta nad piłką gąsienica, wielokropek to główka

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 54–55

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: **SKOMPONUJ WŁASNĄ MELODIĘ**

#### LITERATURA:

Kopik A., Zatorska M., (2010), *Wielorakie podróże – edukacja dla dziecka*, Kielce: Europejska Agencja Rozwoju.

trzech szpaków, kropka to kwiat słonecznika, myślnik to leżący chudzielec). Zespoły prezentują efekty swojej pracy. Uczniowie na podstawie analizy zapisu tekstu wnioskujeją, kiedy stawia się myślniki przy zapisie wypowiedzi bohaterów, np.:

- każdą wypowiedź bohatera zaczynamy od myślnika – pauzy dialogowej – i zapisujemy w nowej linii;
- po myślniku piszemy dopowiedzenia narratora, będące komentarzem do wypowiedzi bohatera.

Dzieci w parach wymyślają dialogi. Ich tematyka powinna być związana z muzyką (np. wywiad z piosenkarzem, rozmowa krytyków muzycznych, wymiana wrażeń po koncercie). Dzieci spisują swoje dialogi, dbając o poprawny zapis pauz dialogowych. Na zakończenie prezentują efekty pracy.

#### JAK POKAZAĆ DŹWIĘK DŁONIA?

Nauczyciel prezentuje dzieciom informacje dotyczące fonogestyki. Dzieci analizują rysunki przedstawiające gesty reprezentujące określone dźwięki gamy. Razem z nauczycielem pokazują dłońmi kolejne dźwięki (podręcznik, polecenie 2, s. 55).

#### ZABAWY PRZY MUZYCE

Z wykorzystaniem metody ruchowej ekspresji twórczej Rudolfa Labana – patrz: Kopik A., Zatorska M. (NAWIGACJA).

## Co jest sztuką, a co nią nie jest?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- wskazuje wiele rozwiązań jednej sytuacji, rozmawia o tym z rówieśnikami;
- poznaje wygląd i znaczenie różnych herbów;
- zna swoje mocne strony i potrafi je zaprezentować;
- rozumie, że ma wpływ na rozwój swoich zdolności w dążeniu do sukcesu;
- słucha opowiadania, korzysta z usłyszanych informacji;
- wskazuje miejsca w najbliższej okolicy, w których można podziwiać dzieła sztuki;
- nawiguje po stronach internetowych teatrów, muzeów, odbywa wirtualną podróż;
- bierze udział w zabawach parateatralnych.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- wymyślamy wiele rozwiązań jednej sytuacji;
- projektujemy własny herb;
- uważnie słuchamy opowiadania i wypowiadamy się na temat wybranych fragmentów;
- rozmawiamy o miejscach w naszej okolicy, w których możemy podziwiać dzieła sztuki;
- nawigujemy po stronach internetowych teatrów, muzeów, odbywamy wirtualny spacer;
- przedstawiamy, gramy, śpiewamy, wykonujemy sztuki cyrkowe.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### WYJAŚNIJ SYTUACJĘ

Nauczyciel przedstawia uczniom sytuację:

Na wystawie malarstwa współczesnego znajduje się portret. Stoi przed nim kilka osób. Cztery z nich z podziwem patrzą na obraz, a piąta śmieje się w głos. Dlaczego? Nauczyciel prosi uczniów o wymyślenie kilku interpretacji opowiedzianej historyjki. Dzieci kolejno przedstawiają swoje pomysły.

Konieczność wykroczenia poza „pierwszą prawidłową odpowiedź” skłania do zerwania z rutynowym myśleniem. Zmusza do poszukiwania wielu rozwiązań, oddalenia się od przyjętych założeń. Ćwiczenie to pozwala dostrzec nowe możliwości i sprzyja zerwaniu ze sztywnym postrzeganiem świata (rozwój myślenia lateralnego).

#### MÓJ HERB

Uczniowie zastanawiają się, co to jest herb i jakie zawiera informacje. Nauczyciel opowiada o herbach rycerskich, szlacheckich, rodowych. Pokazuje uczniom rysunki przedstawiające różne herby. Dzieci starają się odczytać ich przekaz. Nauczyciel rozdaje uczniom kartki z narysowanymi konturami herbu. Prosi uczniów o narysowanie w jego wnętrzu symbolu, który będzie określał ich mocne strony. Po zakończeniu pracy chętni uczniowie prezentują i omawiają swój rysunek, np.: „Potrafię doskonale...”, „Jestem mistrzynią/mistrzem w...”, „Znakomicie radzę sobie z...”. Dzieci

Roksana Jędrzejewska-Wróbel

## Jak daleko do tej sztuki?

– Pojedźmy wszyscy! Taka rodzinna wycieczka – zaproponował tata, kiedy okazało się, że babcia musi jechać w podróż służbową.

Babcia jest scenografem i często jeździ do Łodzi ze swoimi projektami, ale Franek jeszcze nigdy tam nie był. Dlatego uznał, że wycieczka do nieznanego miasta to całkiem fajny pomysł. Ale teraz już nie był tego taki pewny. Najpierw mama chciała odwiedzić Szkołę Filmową, w której studiowała, potem dziadek uparł się na oglądanie Palmiarni Ogrodu Botanicznego, a teraz pędzili jakąś strasznie długą ulicą, żeby zdążyć na wystawę w Muzeum Sztuki Współczesnej, którą chcieli zobaczyć wszyscy – i rodzice, i babcia z dziadkiem. Wszyscy oprócz Franka i Izy.

– Daleko jeszcze do tej sztuki? Nogi mnie bolą – jęknął Franek, siadając na ławeczce obok jakiegoś pana.

Pan też był chyba zmęczony, bo w ogóle się nie ruszał, nie a nic.

Ale zaraz! Dlaczego Iza łapie pana za kapelusz, a tata robi jej zdjęcia? Franek nagle orientuje się,

że pan w kapeluszu wraz z ławeczką to rzeźba.

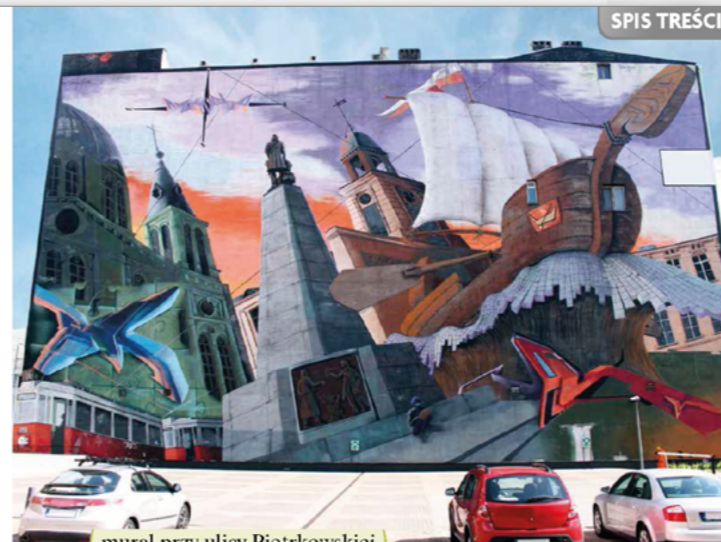
A on na tej rzeźbie usiadł!

– To Julian Tuwim, poeta, mieszkał kiedyś w Łodzi – śmieje się dziadek.



Ławeczka Tuwima

56 JAK DALEKO DO TEJ SZTUKI?



mural przy ulicy Piotrkowskiej

– Tak jak Artur Rubinstein<sup>1</sup>, słynny pianista – dodaje mama, pokazując stojący niedaleko ogromny skrzydlaty fortepian.

Może to dzięki temu fortepianowi Franek też nagle czuje się, jakby dostał skrzydeł. Zmęczenie znika. Maszeruje przez Piotrkowską, rozglądając się uważnie dookoła. Ile tu ciekawych rzeczy! Ze ściany budynku wypływa ogromna łódź z żaglem, a obok niej wyjeżdża tramwaj.

– Wygląda jak prawdziwy obraz – woła zachwycona Iza.

– Bo to jest prawdziwy obraz, tylko namalowany na murze, dlatego nazywa się mural – mówi tata, fotografując kolorową Łódź.

<sup>1</sup> czytaj: rubinsztajn.

57

zawieszają swoje prace na tablicy, tworząc „Klasową galerię mistrzów”.

#### ARTYSTA – MOGĘ NIM BYĆ

Dzieci zastanawiają się w parach nad odpowiedzią na pytanie „Co to znaczy być artystą?”. Swoimi przemyśleniami dzielą się z klasą.

Nauczyciel prowokuje uczniów do dyskusji dotyczącej codziennych czynności swoich bliskich, do określenia, czy te działania noszą znamiona sztuki (np. opowiadanie bajek przez rodziców, gotowanie, hodowla kwiatów). Celem ćwiczenia jest uświadomienie dzieciom, że artystą może być każdy i także one powołane są do sztuki. Dzieci zajmują wygodne miejsce, zamykają oczy i wyobrażają sobie siebie jako artystów. Opowiadają koleżankom i kolegom, jakie obrazy zobaczyły.

#### JAK DALEKO DO TEJ SZTUKI? (podręcznik, s. 56–59)

Nauczyciel stara się wzbudzić w dzieciach ciekawość tekstem *Jak daleko do tej sztuki?* Roksany Jędrzejewskiej-Wróbel. Prosi je, żeby spróbowały zorientować się, czego może dotyczyć czytanka. Dzieci oglądają zdjęcia, czytają tytuł i podpisy pod zdjęciami. Następnie prowadzący zachęca uczniów, aby korzystając z wiedzy, którą już posiadają, wypowiedziały się na temat sztuki.

Pyta też, jakie informacje chciałyby uzyskać po lekturze tekstu.

#### CO MNIE SZCZEGÓLNIIE ZAINTERESOWAŁO?

(podręcznik, s. 56–59)

Nauczyciel czyta tekst *Jak daleko do tej sztuki?* Roksany Jędrzejewskiej-Wróbel. Następnie kładzie na podłodze duży arkusz papieru i poleca dzieciom zapisanie informacji, które je najbardziej zaintrygowały w opowiadaniu lub są odpowiedzią na ich pytania. Każde dziecko podpisuje się poniżej swojego wpisu, odczytuje zapisane myśli innej osoby i je referuje, np.: „Kasię zainteresował teatr uliczny”, „Janek zastanawia się, co to jest Palmiarnia”, „Franio zwrócił uwagę na sztukę malowaną na murach”.

Uczniowie z pomocą nauczyciela szukają w internecie informacji o miejscach, o których dowiedzieli się z tekstu (Szkoła Filmowa, Palmiarnia Ogrodu Botanicznego, Muzeum Sztuki Współczesnej, łódzkie murale). Sprawdzają też, kim był Julian Tuwim i Artur Rubinstein. Nauczyciel odczytuje wybrany utwór Juliana Tuwima, prezentuje fragmenty filmu z koncertu Artura Rubinsteina.

#### ZRÓBMY SOBIE PRZEDSTAWIENIE

Nauczyciel proponuje dzieciom podział na trzy grupy. Pierwszy zespół przygotowuje krótką scenkę teatralną na temat „Rodzina w podróży”.

Drugi – występ zespołu muzycznego, kapeli (góralskiej, ludowej, weselnej).

Trzecia grupa wymyśla krótkie przedstawienie teatru ulicznego (cyrk).

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 56–59

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: [TEATRY ULICZNE](#)

#### LITERATURA:

Von Oech R., (2009), *Kreatywność: możesz być bardziej twórczy!*, Łódź: Galaktyka.

Pacewicz A., Pacewicz P., Czetwertyńska G., Puciłowska M., Sterna D., Konarzewska M., Jaworski K., (2014), *Czytamy i odkrywamy*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.

#### WIRTUALNA WIZYTA W TEATRZE LUB MUZEUM

Uczniowie przeglądają różne plakaty i programy teatralne (także w wersji papierowej). Czytają fragmenty recenzji teatralnych zamieszczonych na stronach internetowych różnych teatrów. Nawigują po tych stronach, np. na stronie krakowskiego teatru Groteska uczniowie mogą odbyć wirtualny spacer po teatrze, zajrzeć do zakładki „Dzieci”.

#### TWORZYMURAL

Nauczyciel przykleja na ścianę korytarza kilka arkuszy papieru pakowego. Uczniowie projektują i tworzą wspólny mural. Pracę plastyczną wielkoformatową można również wykonać farbami plakatowymi na folii rozciągniętej pomiędzy dwoma drzewami.

#### KIEDY GRAFFITI JEST SZTUKĄ, A KIEDY WANDALIZMEM?

Dzieci wspólnie rozmawiają na temat obrazów namalowanych na ścianach budynków lub murach w ich miejscowości. Wskazują te, które można zaliczyć do sztuki, oraz te, które sztuką nie są.

#### ARTYSTA MALARZ

Uczniowie dobierają się w pary. Jedna osoba jest malarzem, druga pozuje do obrazu. Malarz ustawia modelkę lub modela w pozycji, jaką chciałby namalować. Na sygnał artysty modelka/model zastyga w bezruchu. Następnie dzieci zamieniają się rolami.

## Przyroda w malarstwie

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- poszukuje podobieństw między kolorem a obiektem, tworząc porównania;
- potrafi wyrazić swoje uczucia związane z oglądaniem dzieł sztuki;
- prowadzi proste obserwacje dotyczące mieszania barw;
- opisuje reprodukcje obrazów zamieszczonych w podręczniku;
- słucha uważnie opisów nauczyciela, próbuje utożsamić się z wybranym kolorem;
- tworzy abstrakcyjny obraz wyrażający jego temperament i upodobania;
- wykonuje plakat dowolną techniką plastyczną na temat piękna przyrody.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- sprawdzamy swój refleks, grając w kolory;
- podajemy swoje skojarzenia związane z różnymi kolorami;
- eksperymentujemy z kolorami, tworzymy barwy pochodne;
- poznajemy barwy ciepłe i zimne;
- opisujemy reprodukcje obrazów zamieszczonych w podręczniku;
- wskazujemy nasze odczucia, odnosząc się do zmysłu wzroku, węchu i słuchu;
- malujemy abstrakcyjne obrazy.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### GRA W KOLORY

Uczniowie przypominają sobie zasadę gry w kolory. Dzieci stają w kole. Rzucają piłkę do wybranej osoby, podając jednocześnie nazwę koloru. Umawiają się, że nie wolno im złapać piłki, gdy zostanie wypowiedziana nazwa koloru czerwonego i czarnego. Osoba, która złapie piłkę w takiej sytuacji, odpada z gry.

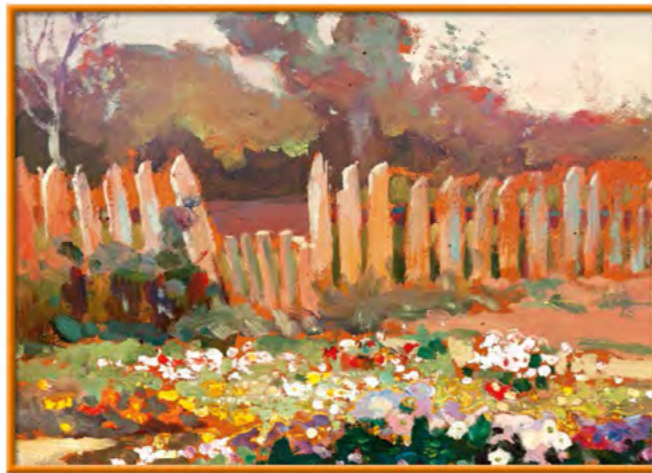
#### WYMIEN SZCZEGÓŁY

Dzieci siedzą w kręgu. Chętna osoba wychodzi na środek, a pozostali uczestnicy starają się zapamiętać jak najwięcej szczegółów dotyczących jej wyglądu (np. kolor oczu, spodni, koszulki, skarpet, gumki do włosów). Po upływie wyznaczonego czasu dziecko ukrywa się za parawanem. Uczniowie w parach zapisują na kartkach jak najwięcej zapamiętanych szczegółów związanych z kolorami. Dziecko wraca, a pozostali uczniowie sprawdzają swoje odpowiedzi. Para, która wymieniła najwięcej cech, wchodzi za parawan. Pozostali uczniowie muszą zapamiętać i wymienić jak najwięcej szczegółów związanych z kolorami zwycięskiej dwójki.

#### KOLORY UKRYTE W WYKREŚLANCE

Nauczyciel przygotowuje dzieciom wykreślanke. W tym celu dzieli kartkę na kratki (np. 10 na 10). W liniach poziomych, w dowolnym miejscu, zapisuje nazwy kolorów (zielony, błękitny, granatowy). Pozostałe wolne kratki wypełnia przypadkowymi literami. Zadaniem uczniów jest odnalezienie

## Przyroda w malarstwie



Jan Stanisławski  
Ogród wiejski



Barwy ciepłe

Barwy zimne



Julian Fałat  
Zachód słońca nad mokradłami

1. Przyjrzyjcie się obrazom. Opiszcie, co przedstawiają.
2. Wyobraźcie sobie, że znaleźliście się wewnątrz tych obrazów. Co jeszcze możecie zobaczyć? Co usłyszeć? Co poczuć?
3. Jakich barw użyli malarze do namalowania pejzaży? O których barwach można powiedzieć, że są ciepłe, a o których – zimne?
4. Wyjdźcie na spacer. Namalujcie własne pejzaże. Nadajcie im tytuły. Przygotujcie galerię obrazów.

5. Obejrzyjcie albumy ze zdjęciami krajobrazów i obrazami przedstawiającymi przyrodę. Które miejsca chcielibyście odwiedzić? Opowiedzcie sobie w parach, dlaczego.
6. Porozmawiajcie o tym, jak przyroda zachęca do tworzenia sztuki.



#### NOWE SŁOWO

Obraz przedstawiający krajobraz to **pejzaż**.



nie nazw kolorów i wyeksponowanie ich poprzez zakreślenie rozwiązań lub wykreślenie zbędnych liter.

Ćwiczenie to mogą również przygotować dzieci, korzystając z programu Word. Wstawiają tabelę, wpisują nazwy kolorów, a pozostałe okienka wypełniają dowolnymi literami.

#### CO TO SĄ BARWY POCHODNE I JAK POWSTAJĄ

Nauczyciel proponuje dzieciom zabawę kolorami. Potrzebne będą płaskie butelki i farby w barwach podstawowych. Dzieci są podzielone na grupy. Każda z nich przygotowuje po trzy butelki wypełnione wodą. Do każdej dodaje odrobiny farby (żółtej, czerwonej i niebieskiej). Uczniowie trzymają po dwie butelki w taki sposób, aby ich części zachodziły jedna na drugą. Obserwują pod światło, co stało się po nałożeniu dwóch kolorów podstawowych. Sprawdzają też inne konfiguracje. Wyciągają wnioski.

Podobne doświadczenie można przeprowadzić w zaciemnionym pomieszczeniu. Należy ustawić dwie butelki (jedną za drugą) i podświetlić je światłem z latarki. Podobne eksperymenty dzieci mogą wykonywać na papierze, mieszając kolory podstawowe farb plakatowych.

#### BARWY CIEPŁE, BARWY ZIMNE (podręcznik, s. 61)

W klasie znajdują się powycinane paski kolorowej bibuły. Dzieci intuicyjnie próbują podzielić kolory na dwie grupy. Oglądają rysunki zamieszczone w podręczniku, przedstawiające barwy ciepłe i barwy zimne. Porównują zestawienie

barw z zestawem utworzonym przez siebie. Rozmawiają o skojarzeniach związanych z barwami ciepłymi i zimnymi, np.: „Barwy ciepłe kojarzą mi się z ogniem”, „Barwy zimne kojarzą mi się z lodem”.

#### PRZYRODA W MALARSTWIE (podręcznik, s. 60–61)

Uczniowie oglądają reprodukcje obrazów zamieszczonych w podręczniku. Opisują, co one przedstawiają. Dzieci starają się wyobrazić sobie, że znajdują się wewnątrz obrazów. Na trzech kartkach zapisują swoje odczucia. Jedno z nich odnosi się do zmysłu wzroku, drugie do zmysłu węchu, trzecie do zmysłu słuchu. Uczniowie układają swoje kartki na podłodze wokół pytań: Co widzę? Co czuję? Co słyszę? Na koniec dzieci analizują zapisy zamieszczone na kartkach koleżanek i kolegów.

#### JA JAKO KOLOR

Nauczyciel prezentuje dzieciom dwa obrazy (np. *Kurka wodna* Józefa Chełmońskiego i *Rybacy brodzący po wodzie* Leona Wyczółkowskiego). Jeden stanowi kompozycję z bogatą gamą barwną, drugi jest dziełem monochromatycznym. Uczniowie rozmawiają w parach o uczuciach towarzyszących im podczas oglądania obydwu dzieł. Następnie nauczyciel zapoznaje dzieci z przykładami malarstwa abstrakcyjnego. Prowokuje ich do rozważań na temat treści, kolorystyki, przekazu. W czasie oglądania obrazu abstrakcyjnego dzieci dostrzegają brak konkretnych obiektów.

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 60–61

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: **OBRAZ – PUZZLE**

#### LITERATURA:

Drygas E., (2014), *Gotowe scenariusze lekcji aktywizujących, czyli jak odkleić dziecko od krzeselka i przywrócić mu wyobraźnię*, Poznań: Publicat.

Kopik A., Zatorska M., (2010), *Wielorakie podróże – edukacja dla dziecka*, Kielce: Europejska Agencja Rozwoju.

#### ZABAWA RELAKSACYJNA

Dzieci przyjmują wygodną pozycję (mogą położyć się na dywanie), starają się nie naruszać przestrzeni swoich koleżanek i kolegów. Wsłuchują się w opowiadanie nauczyciela.

**Obraz 1:** Jest środek lata. Gorące słońce rozgrzewa ci twarz. Wokół falują złote łany pszenicy, nad którymi latają motyle. Większość z nich to cytrynki. Jeden z nich przysiadł na twojej żółtej koszulce.

**Obraz 2:** Jesteś nad jeziorem. Błękit nieba odbija się w spokojnej toni wody. Tu i ówdzie dostrzegasz niebieskie żagle pływających łódek. Błękitne skrzydła ważek muskają cię po plecach. Niespodziewany podmuch wiatru zrywa z twojej głowy turkusowy kapelusz.

**Obraz 3:** Razem z rodzicami rozpaliliście ognisko. Jego płomień sięgają wysoko. Nad ogniem unosi się mnóstwo złotych iskier. Śpiewacie wesoło, a po waszych twarzach błyszczą złote refleksy ognia.

Nauczyciel prosi, aby dzieci wybrały sobie jedno miejsce, w którym chciałyby się znaleźć. Następnie uczniowie tworzą abstrakcyjne obrazy, wykorzystując wybrane barwy. Rozwieszają prace na ścianie, tworząc własną galerię sztuki abstrakcyjnej.

#### ILE PIĘKNA JEST WOKÓŁ

Dzieci wykonują – dowolną techniką plastyczną – plakat na temat piękna przyrody.



## Czy świat można poznać tylko oczami?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- aktywnie uczestniczy w zabawie parateatralnej;
- samodzielnie formułuje pytania i wnioski na podstawie opowiadania *Skąd wiesz?* Roksany Jędrzejewskiej-Wróbel;
- wyszukuje w tekście potrzebne informacje i zapisuje je według podanego polecenia;
- wskazuje głównych bohaterów opowiadania;
- przestrzega zasad kaligrafii;
- rozpoznaje produkty, korzystając z różnych zmysłów;
- wyszukuje w internecie informacje o najbliższych szkołach i ośrodkach dla osób słabowidzących.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- bierzemy udział w zabawie parateatralnej;
- układamy pytania do opowiadania i odpowiadamy na nie;
- wyszukujemy w tekście potrzebne informacje i zapisujemy je;
- rysujemy przedmiot na podstawie opisu rówieśnika;
- rozpoznajemy produkty i rośliny za pomocą różnych zmysłów.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### CO TO ZA RZEŹBA?

Uczniowie pracują w kilkuosobowych zespołach. Dzieci mają za zadanie układać rzeźby ze swoich ciał. Jedna osoba z każdej grupy ma związane oczy i nie bierze udziału w tworzeniu rzeźby. Pozostali członkowie wymyślają rzeźbę w taki sposób, aby każde dziecko zostało włączone jako jej część. Następnie osoba z związanymi oczami próbuje poznać ustawienia dzieci za pomocą dotyku. Opowiada o tym, „co widzi” – nazywa rzeźbę.

#### PRZECZYTAJ I SPRAWDŹ, CO WYCZYTALI INNI

(podręcznik, s. 62–63)

Dzieci słuchają opowiadania *Skąd wiesz?* Roksany Jędrzejewskiej-Wróbel czytane przez nauczyciela. Następnie, korzystając z tekstu, układają po dwa pytania dotyczące jego treści i zapisują je na małych karteczkach. Wymieniają się pytaniami między sobą, szukają na nie odpowiedzi w tekście czytanki, a następnie zapisują je w zeszytach.

#### WAŻNE USTALENIA NA TEMAT OPOWIADANIA

(podręcznik, s. 62–63)

Nauczyciel prezentuje uczniom dość dużą, prostą ilustrację przedstawiającą dom składający się z trzech elementów: fundamentu/piwnicy, piętra, dachu. Na dachu prowadzący wpisuje pytania: Co i kto?, na piętrze – Gdzie i kiedy?, na fundamencie – Co się działo? Następnie nauczyciel umieszcza przygotowaną planszę na tablicy. Wszyscy

Roksana Jędrzejewska-Wróbel

## Skąd wiesz?

Ala jest niezadowolona. Rodzice, zamiast jechać na żagle, uparli się, żeby odwiedzić jakiegoś kuzyna, którego Ala w ogóle nie zna. Kuzyn ma na imię Bartek i jest w wieku Ali.

- Nie chcę jechać. Trzeba się będzie nim opiekować, prowadzić za rękę.
- Skąd wiesz? – pyta mama.
- No jak to? Przecież sama mówiłaś, że on jest niewidomy. A jak się nie widzi, to nic nie można samemu zrobić. – Ala jest zaskoczona, że musi tłumaczyć мамie takie proste sprawy.
- A kiedy wysiadają pod ośrodkiem dla niewidomych, jest zaskoczona jeszcze bardziej. Po pierwsze – po boisku jeżdżą dzieci na rowerach. Niewidome! Po drugie – te dzieci wcale nie mają ciemnych okularów. Po trzecie tablica, pod którą czekają na kuzyna, wygląda dokładnie tak samo, jak tablica w jej szkole.
- Mają tu kółko teatralne? Naukę gry na perkusji? Kurs tańca? Konkurs piosenek?! – dziwi się Ala, kiedy podchodzi do nich Bartek.
- Jest trochę zmęczony, bo właśnie skończył trening dżudo, ale to nie szkodzi, w ogrodzie odpocznie. Bo za ośrodkiem jest ogród.
- Najpierw pokażę wam tulipany – mówi Bartek.
- Skąd wiesz, jak do nich trafić? – pyta Ala, bo ogród jest duży, ale Bartek idzie pewnie chrząszczącą żwirową ścieżką.
- To proste, tulipany rosną obok fontanny. A fontannę słychać z daleka – mówi Bartek.
- Ala nie słyszy, ale po chwili zza drzew rzeczywiście wylania się mała fontanna, a Bartek kuca już przy pierzastych tulipanach.



SPIS TREŚCI

- Białe to moje ulubione – mówi.
- Skąd wiesz, że są białe? – pyta Ala.
- Tak czuję – odpowiada Bartek i prowadzi ich dalej, prosto pod kwitnący krzew.
- A to forsycja. – Bartek dotyka żółtych drobnych kwiatków.
- Skąd wiesz? – pyta Ala.
- Bo ma kwiatki podobne do dzwoneczków – odpowiada Bartek.
- Ali nigdy wcześniej nie przyszyłoby do głowy, żeby głaskać miękkie liście, dotykać policzkiem szorstkiej kory drzew albo wachać wilgotną ziemię. A teraz idzie z zamkniętymi oczami za Bartkiem i głaszcząc, dotyka i wacha! I nawet wkłada do ust kwiat wiśni, żeby poczuć, jak bardzo jest delikatny. Rodzice robią to samo i nagle świat wydaje się im wszystkim o wiele, wiele bogatszy.
- Następnym razem zaprowadzę was do biblioteki dźwięków – mówi Bartek, dotykając na pożegnanie twarzy Ali.
- O nie! Następnym razem pojedziesz z nami na żagle – woła Ala.
- Poczujesz, jak smakuje wiatr!

1. Opowiedzcie o miejscu, w którym dzieje się akcja opowiadania.
2. Skąd wiemy, jak wygląda świat? W jaki sposób go poznajemy?
3. Sprawdźcie, jak odczuwa się przyrodę z zamkniętymi oczami. Dobierzcie się w pary. Jedna osoba będzie oprowadzać po parku lub placu szkolnym drugą osobę, która ma na oczach opaskę. Potem zamieńcie się rolami. Opowiedzcie o waszych odczuciach.

62 SKĄD WIESZ?



63

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 62–63

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 56



#### ZASOBY:

SCHOLARIS: ZMYŚŁ  
ZMYŚŁ  
ZMYŚŁ

#### LITERATURA:

Duszyńska G., Kowal L., Krop I., Przybylska-Matula B., Skiba E., (2001), *Drama w kształceniu zintegrowanym*, Płock: Korepetytor.  
Witerska K., (2011), *Drama. Techniki, strategię, scenariusze*, Warszawa: Difin.

#### SCENARIUSZE:

„Jak zostać mistrzem opowiadania?”

uczniowie omawiają treść opowiadania, a wybrane dzieci uzupełniają kolejne informacje zapisane w poszczególnych częściach domu. W ten sposób powstaje graficzny obraz czasu, miejsca i bohaterów opowiadania oraz przebieg wydarzeń w opowiadaniu.

#### POZNAJMY SIĘ

Uczniowie szukają informacji na temat tego, czy w najbliższej okolicy jest szkoła dla uczniów słabowidzących, fundacja zajmująca się wspieraniem osób z niepełnosprawnością lub inna tego typu organizacja/institucja. Wraz z nauczycielem zastanawiają się, w jaki sposób ich klasa/szkoła może współpracować z tą placówką. Warto skorzystać z internetowych platform kontaktu szkół i placówek edukacyjnych w Polsce i na świecie i za ich pośrednictwem zaproponować poznanie się oraz współpracę.

#### JAKA TO LITERA?

Dzieci pracują w parach. Jedno dziecko siada tyłem do drugiego. Osoba z pary pisze palcem na plecach koleżanki lub kolegi wybraną przez siebie literę. Zadaniem osoby siedzącej tyłem jest odgadnięcie, jaka to litera. Następnie dzieci zamieniają się rolami. Litery można także wyciąć z materiałów o różnych fakturach i nakleić na karton. Dzieci próbują odgadnąć literę za pomocą zmysłu dotyku.

#### OPISZ MI, A JA NARYSUJĘ

Czterech wybranych uczniów kolejno losuje jeden przedmiot (np. długopis, telefon, klucz) z worka przygotowanego przez nauczyciela. Następnie dzieci te opisują przedmiot, rozpoznając go tylko za pomocą zmysłu dotyku, a pozostali uczniowie próbują go narysować według wskazówek. Uczeń, który opisuje przedmiot, nie podaje jego nazwy, nawet jeśli odgadnie, co wylosował. Po zakończeniu ćwiczenia warto zaproponować dzieciom rozmowę o tym, co może ułatwiać, a co utrudniać osobom słabowidzącym poznawanie świata i funkcjonowanie na co dzień.

#### POZNAJEMY PRODUKTY WIELOZMYŚŁOWO

Nauczyciel przygotowuje kilka zmiksowanych produktów, np. jabłko, czosnek, biały ser, rybę. Produkty powinny mieć zapach i smak. Prowadzący umieszcza je w małych miseczkach. Uczniowie nabierają łyżeczką próbki produktów do zbadania za pomocą wybranego przez siebie zmysłu. Obok każdego produktu leży karta obserwacji. Uczniowie samodzielnie zapisują swoje spostrzeżenia. Następnie wspólnie podsumowują wyniki pracy.

#### POZNAJ MNIE PO ZAPACHU

Nauczyciel wraz z uczniami przygotowuje próbki różnych zapachów: perfum, produktów spożywczych, środków myjących, kwiatów itp. Nasączają małe waciki substancjami płynnymi (kwiaty lub produkty spożywcze pozostają w ca-

łości). Następnie wspólnie umieszczają produkty i waciki w jednakowych pojemniczkach z małymi otworkami, a na spodzie pojemniczków umieszczają nazwę produktu, z którego pochodzi dany zapach. Potem próbują odgadnąć za pomocą zmysłu węchu, jaki produkt wydziela określony zapach. Na koniec uczniowie sprawdzają swoje przypuszczenia.

#### BADACZE PRZYRODY

Uczniowie prowadzą w terenie obserwacje przyrodnicze wybranych roślin. Zwracają uwagę na to, jakimi zmysłami poznają otoczenie, z jakich zmysłów korzystają najczęściej i które zmysły dostarczają im najwięcej informacji. Nauczyciel zachęca dzieci do delikatnego dotykania roślin, wachania, pocierania dłońmi. Przebieg badań dzieci zapisują według instrukcji na karcie obserwacji w [karcie pracy nr 56](#).



## Co mógłby nam zaszemrać strumyk, a o czym mogłyby zaszumieć drzewa?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- zapoznaje się z formą zapisywania i znaczeniem tekstów pobocznych w sztukach teatralnych;
- rozszerza zasób słownictwa między innymi o wyrażenia dźwiękonaśladowcze;
- czyta tekst z podziałem na role, uwzględniając interpunkcję i intonację;
- dzieli wyrazy na sylaby oraz rozumie pojęcie „sylaba”;
- uczestniczy w zabawie parateatralnej;
- opisuje życie w lesie i tworzy folder na komputerze z fotografiami fauny i/lub flory lasu;
- wyszukuje w internecie i drukuje obrazek lub fotografię.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- bawimy się wspólnie, by sprawdzić, co szemrze, a co stuka;
- czytamy z podziałem na role;
- wypowiadamy różne zdania; wcielamy się w rolę dzięcioła, płynącej wody, smutnego człowieka;
- odgrywamy scenki na podstawie przeczytanego tekstu inscenizacji;
- przenosimy fotografie z aparatu i wklejamy je do pliku;
- wykonujemy plakat przedstawiający różnorodność roślin i zwierząt w lesie.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### W BUDCIE SUFLERA

Nauczyciel wybiera spośród uczniów dwóch, trzech suflerów, pozostałe dzieci są aktorami (w czasie zabawy dzieci wymieniają się rolami aktorów i suflerów). Suflerzy siedzą za parawanem, pudełkiem albo inną zasłoną. Aktorzy krążą w ciszy po klasie (scenie), nasłuchują, jakie polecenia podają suflerzy, i wykonują je. Suflerzy przekazują aktorom różne zadania, np.: tupnij nogą, zaszeleść, klaśnij w dłonie – aktorzy mówią tylko wyrażenia dźwiękonaśladowcze, np. szur szur. Gdy aktorzy wykonują polecenia prawidłowo, suflerzy dzwonią dzwonkiem lub np. uderzają w bębenek, aby dać sygnał dzieciom, że właściwie skorzystały z podpowiedzi. Warto zachęcić aktorów, żeby spróbowali pokazać dany dźwięk (np. kap, kap, stuk, stuk) ruchem i mimiką. Po kilku podpowiedziach suflerów następuje zmiana ról – kolejne dzieci wcielają się w role suflerów.

#### CO CZYTAĆ, A CO NIE? (podręcznik, s. 64–67)

Uczniowie wspólnie z nauczycielem przeglądają tekst *Ścieżka pod górkę* Agnieszki Frączek, zapoznają się z tytułem i strukturą tekstu, rodzajami użytych czcionek, przypisem na dole strony itp. Rozmawiają na temat różnic pomiędzy inscenizacją a innymi formami wypowiedzi, które poznali wcześniej (np. opowiadanie).

#### KTO PRACUJE PRZY INSCENIZACJI? (podręcznik, s. 64–67)

Dzieci czytają tekst *Ścieżka pod górkę* Agnieszki Frączek



Agnieszka Frączek

## Ścieżka pod górkę

### Dziecko 1

Za uliczką, za podwórkiem, biegnie ścieżka, hen, pod górkę.

### Dziecko 2

Może do niej dołączymy i też w górę popędzimy?

### Ścieżka

Chodźcie, to wam coś pokażę! (po kilku krokach) O, widzicie? W tamtym jarze<sup>1</sup> po ostatniej, wielkiej burzy z traw strumyczek się wynurzył.

### Dziecko 3

I coś chyba szemrze z cicha?

### Dziecko 4

Bąǳcie ciszej, bo nie słychać!

### Strumyk

Szyyy... podleję cię, sosenko, ale ty mnie ocięń pręciko, bo inaczej wyschnę znów.

### Sosna

Z przyjemnością!

### Strumyk

Uf, uf, uf!

<sup>1</sup>jar – wąska, głęboka dolina o stromych zboczach.

### Wszyscy

(chórem)

Ptak i drzewo, krzak i owad, biały niedźwiedź, czarna krowa, wiatr, co szumi, byk, co bodzie – każdy miejsce ma w przyrodzie! (rozlega się dźwięk: chrup, chrup, chrup!)

### Dziecko 4

Rety! Ktoś tę sosnę zjada!

### Dziecko 5

Jakichś bestii całe stada!

### Dzięcioł

(z uśmiechem)

To nie bestie, to korniki. I nie się nie martwicie, smyki, nie pozwolę skrzywdzić sosny! (słychać: stuk, stuk, stuk!)

### Dziecko 6

(zdziwione, pytającym tonem)

Dzięcioł bardzo dziś radosny...

### SPIS TREŚCI

### Ścieżka

Ciesz się, bo lecząc drzewa, sam się coraz lepiej miewa. Świetnie mu ta dieta służy! (idź dalej)

### Dziecko 7

O, muchomor! Jaki duży!

### Dziecko 8

Zdepcz go! Szybciej! Depcz, nie zwlekaj, bo on tylko na to czeka, żeby z wprawą otruć kogoś.

## Czy królewska córka gotuje zupę ogórkową na wysokiej górze?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- tworzy notatkę w formie mapy mentalnej;
- tworzy minisłownik ortograficzny;
- układa zdanie z podanych wyrazów;
- opisuje pełnymi zdaniami ilustrację, stosując określenia: „na pierwszym planie”, „na drugim planie”;
- uzupełnia diagram według podanej instrukcji;
- opisuje cechy krajobrazu górskiego;
- zapisuje w edytorze tekstu przepis na zupę ogórkową;
- wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- tworzymy rodziny wyrazów z „ó” i piszemy notatkę w chmurkach;
- opracowujemy kartkę do słownika ortograficznego;
- bawimy się w wyrazy do pary i układamy zdania z podanych wyrazów;
- opisujemy ilustrację;
- zapisujemy podyktowane wyrazy z „ó” i samodzielnie uzupełniamy diagram według instrukcji;
- opisujemy wygląd krajobrazu górskiego;
- zapisujemy na komputerze przepis na zupę ogórkową;
- rozmawiamy o tym, co oznacza równość między ludźmi.



**SPIS TREŚCI**

- Opowiedzcie, co przedstawia ilustracja. Znajdźcie na niej jak najwięcej przedmiotów, ludzi, roślin i zwierząt, które w swoich nazwach mają ó. Zapiszcie te wyrazy, korzystając ze słownika ortograficznego.
- Napiszcie zdanie, w którym użyjecie wyrazu róża jako imienia i nazwy kwiatu.
- Jakie wyrazy tworzą rodzinę wyrazu: król? Zapiszcie je.
- Na osobnych karteczkach napiszcie wyrazy: źródło, kłódka, sójka, córka, płótno, ołówek, Józef, górnik, kłócić się, późno, który, podróż. Wybierzcie kilka z nich i zilustrujcie. Ułóżcie wyrazy w kolejności alfabetycznej.
- Napiszcie odpowiedzi na pytania:  
Gdzie stoi zamek króla i królowej?  
Jakie ptaki fruwały wysoko w górze?  
Jaki kolor ma sukienka królowej?  
Co wróżka trzyma w dłoni?
- Pobawcie się w parach w wymyślanie innych pytań do ilustracji.

68 ZAULEK SŁÓWEK – WYRAZY Z Ó NIEWYMIENNYM 69

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### PODSKOCZ, GDY POJAWI SIĘ „Ó”

Nauczyciel prezentuje uczniom przygotowane przez siebie kartki z zapisanymi wyrazami zawierającymi „u” oraz „ó”, a także z innymi dowolnymi wyrazami (jeden wyraz powinien zajmować mniej więcej połowę kartki formatu A4 ustawionej poziomo). Nauczyciel czyta głośno wyraz, nie pokazując uczniom zapisu w tym czasie. Uczniowie mają za zadanie jak najszybciej ocenić, czy w wyrazie występuje „ó”. Jeśli występuje, dzieci podskakują jak najwyżej. Nauczyciel podnosi wysoko kartkę, a dzieci sprawdzają, czy zareagowały właściwie. Zabawa powinna mieć dynamiczny przebieg.

#### OD MAPY MYŚLI DO PAMIĘCI, OD PAMIĘCI DO NAWYKU (podręcznik, s. 68–69)

Uczniowie dobierają się w pary. Wspólnie szukają w pamięci, w tekście i na ilustracji z podręcznika lub w słowniku ortograficznym wyrazów z „ó”. Każdy z uczniów indywidualnie zapisuje wybrane z koleżanką lub kolegą wyrazy w postaci mapy mentalnej lub w inny sposób odwołujący się do skojarzeń i sposobów zapamiętywania. Po zakończeniu pracy uczniowie porównują swoje notatki/mapy, opowiadają o formie notatki, którą wybrali, dzielą się pomysłami na to, w jaki sposób można ułatwić sobie zapamiętywanie wyrazów z trudnościami ortograficznymi. Następnie pary łączą się w czteroosobowe zespoły i porównują swoje zapisy, pomysły oraz spostrzeżenia. Następnie łączą się w zespoły ośmioosobowe i wspólnie analizują swoje zapisy. Na zakoń-

czenie wszyscy wspólnie rozmawiają o tym, jak powtarzanie pamięciowe, częste czytanie, pisanie oraz korzystanie ze słowników ortograficznych mogą pomóc w ukształtowaniu nawyku poprawnego zapisywania wyrazów z trudnością ortograficzną.

#### KARTKA ZE SŁOWNIKA

Dzieci pracują w zespołach. Wykonują minisłowniki ortograficzne z wyrazami z „ó”. Warto zachęcić dzieci, aby planując i wykonując zadanie, wykorzystały doświadczenia i spostrzeżenia z poprzednich ćwiczeń oraz swoje wcześniejsze doświadczenia na temat tego, co ułatwia im uczenie się poprawnego zapisywania wyrazów z trudnością ortograficzną. Prace wykonane przez poszczególne zespoły warto połączyć w jeden klasowy słownik/rozdział słownika ortograficznego.

#### TRENING CZYNI MISTRZA (podręcznik, s. 68–69)

Uczniowie mają wyobrazić sobie, że przenoszą się do królestwa przedstawionego na ilustracji w podręczniku. Nauczyciel przygotowuje w kilku miejscach klasy stanowiska z zadaniami do wykonania przez dzieci. Uczniowie wybierają zadania spośród kilku grup przedstawionych poniżej.

- Dworskie rozrywki – praca z **kartą pracy nr 57**.
- Komnata królewskiego skryby – uczniowie piszą z pamięci zdania zaproponowane w podręczniku i/lub opisują w kilku zdaniach ilustrację z podręcznika.

- Krykiet wyrazowy – uczniowie dobierają się w pary, układają w kolejności alfabetycznej wyrazy z „ó” zaproponowane w podręczniku, układają zdania z podanymi wyrazami, wykonują wspólną ilustrację – pole do gry w krykieta, na którym kolejne stacje są obrazkami do wyrazów zaproponowanych w ćwiczeniu.
- Dworskie ploteczki – uczniowie dobierają się w pary, nawzajem dyktują sobie po jednym zdaniu z wyrazami z „ó”.

#### SĄSIEDZKA POMOC (podręcznik, s. 68–69)

Uczniowie rozmawiają o tym, jakie relacje mogą występować między postaciami przedstawionymi na ilustracji w podręczniku, jak król, królowa i wróżka mogą pomagać sobie nawzajem. Dzieci dzielą się swoim zdaniem na temat tego, co to znaczy utrzymywać dobre relacje w sąsiedztwie, jak same mogą pomagać sąsiadom. Nauczyciel proponuje uczniom, aby wspólnie wymyślili i ułożyli przepis na sąsiedzka zupę ogórkową, a potem zapisali go w edytorze tekstu. Jeśli nauczyciel i dzieci mają założone konto poczty elektronicznej, warto pomóc uczniom w wysyłaniu sobie nawzajem wiadomości z przepisem na zupę. Warto również zaproponować rozmowę o tym, jak nowoczesne technologie i komunikatory mogą pomagać w utrzymywaniu relacji z innymi ludźmi, co może oznaczać to, że dzięki nowoczesnym technologiom świat się kurczy i ludzie z innych, odległych miejsc mogą być dla nas jak bliscy sąsiedzi. Przy tej okazji nauczyciel może również zwrócić uwagę na to, że

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 68–69

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 57



#### LITERATURA:

Stasica J., (2004), 160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III. Język polski, Kraków: Impuls.

#### SCENARIUSZE:

„Jak porozumiewają się ludzie?”

ludzie mają równe prawa i powinności wobec innych bez względu na to, gdzie się urodzili i skąd pochodzą.

#### GÓRY, GÓRY I GÓRSKIE KRAJOBRAZY

Dzieci szukają w internecie ilustracji lub fotografii przedstawiających krajobraz górski. Warto zachęcić dzieci, aby w miarę możliwości przyniosły fotografie z rodzinnych wycieczek w góry. Uczniowie tworzą folder na komputerze, z pomocą nauczyciela nadają mu nazwę i zapisują znalezione w internecie fotografie i ilustracje. Nauczyciel rozmawia z dziećmi o tym, w jaki sposób zgodnie z prawem i etycznie można korzystać z zasobów internetu (np. nie wolno podawać, że jest się autorem zdjęcia, gdy pochodzi ono z internetu). Na podstawie znalezionych ilustracji i wiadomości uczniowie wymieniają elementy krajobrazu, rośliny i zwierzęta, które można spotkać tylko lub głównie w górach.

## Jakie są źródła energii?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- stara się wyjaśnić, czym jest energia;
- rozmawia na temat znaczenia ochrony przyrody;
- współpracuje przy zbieraniu informacji na temat zagrożeń dla przyrody i praktyk sprzyjających ochronie przyrody;
- tworzy na komputerze ilustrację i hasła promujące odnawialne źródła energii;
- zapisuje tekst hasła na szczyt energetyczny;
- układa scenariusz krótkiego filmu zachęcającego do racjonalnego i ekologicznego korzystania ze źródeł energii;
- prowadzi proste doświadczenia przyrodnicze i formułuje wnioski na ich podstawie;
- bierze udział w burzy mózgów na temat tego, jak może realnie wpływać na ochronę przyrody;
- dba o prawidłową postawę, siedząc w ławce.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- rozmawiamy o tym, jak można chronić przyrodę, korzystając z „jej energii”, i jak my na co dzień możemy dbać o środowisko;
- szukamy informacji i dyskutujemy na temat różnych źródeł energii;
- wykonujemy plakat pt. „Energia natury”;
- tworzymy scenariusz filmu reklamującego oszczędzanie energii.

### Jakie są źródła energii?

Od dawna ludzie wytwarzają energię elektryczną przez spalanie węgla, gazu i ropy naftowej. Od pewnego czasu poszukuje się również innych możliwości wytwarzania energii, na przykład przez wykorzystanie siły wiatru, wody i energii Słońca.

1. Dowiedźcie się, jakie zagrożenia dla przyrody mogą powodować elektrownie wodne i wiatrowe, a jakie elektrownie spalające węgiel, ropę naftową lub gaz.



elektrownia wodna

elektrownie wiatrowe

2. Spróbujcie zbudować w klasie model elektrowni wodnej. Co będzie wam potrzebne do zbudowania tego modelu?

SPIS TREŚCI



Na dachach budynków umieszcza się kolektory słoneczne. Dzięki nim można ogrzewać wodę.

Trociny, słomę i inne resztki roślin wykorzystuje się między innymi do ogrzewania domów.



Są miejsca, gdzie pod ziemią znajdują się zasoby gorącej wody. Wykorzystuje się ją do ogrzewania domów i mieszkań.



3. Sprawdźcie, gdzie w Polsce znajdują się gorące wody podziemne i do czego wykorzystuje się te źródła ciepła.

4. Przygotujcie dwie jednakowe plastikowe butelki napełnione taką samą ilością zimnej wody. Jedną butelkę owińcie ciemną folią. Postawcie butelki w nasłonecznionym miejscu. Po kilku godzinach zmierzcie temperaturę wody w butelkach. Co zaobserwowaliście? O czym to świadczy?

5. Sprawdźcie, jakie źródła energii wykorzystuje się w waszej okolicy. Jaki jest ich wpływ na przyrodę?

6. Co jest największym zagrożeniem dla przyrody w waszej okolicy?

70 JAKIE SĄ ŹRÓDŁA ENERGII?
71

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### ENERGIA I CIEPŁO

Uczniowie mają za zadanie sprawdzić, w jaki sposób wprawianie w ruch (poruszanie, pocieranie) różnych przedmiotów może wywołać ciepło. Dzieci sprawdzają za pomocą zmysłu dotyku, czy i w jakim stopniu ruch sprawi, że przedmioty będą cieplejsze, albo czy rozgrzeją się ich dłonie, czy zrobi im się cieplej, gdy wykonają kilka dynamicznych ćwiczeń fizycznych. Na podstawie obserwacji z ćwiczenia i wiadomości z wcześniejszych zajęć, np. o tym, jak ludzie dochodzili do wynalezienia lampy i energii elektrycznej, uczniowie rozmawiają o tym, czym jest energia.

#### WAŻ SKOJARZEŃ (podręcznik, s. 70–71)

Uczniowie czytają cicho, samodzielnie tekst zapisany w ramce w podręczniku (s. 70). Każdy z uczniów na podstawie obserwacji i doświadczeń z poprzedniego ćwiczenia, wniosków z rozmowy oraz wiadomości z podręcznika ma za zadanie zastanowić się, czym jest energia i zapisać jednym słowem na małej kartce swoją definicję tego pojęcia (może być to także skojarzenie związane z energią). Dzieci kolejno odczytują swoje zapiski, a następnie układają z kartek – na tablicy lub w innym widocznym miejscu – węża skojarzeń, tworząc w ten sposób wspólną definicję energii.

#### ŹRÓDŁA ENERGII

Nauczyciel przygotowuje różne ilustracje, przedstawiające np. człowieka, samochód, wentylator, lampkę elektryczną,

statek parowy, jacht, pociąg, kalkulator. Zapisuje na karteczkach nazwy różnych źródeł energii, np.: wiatr, woda, pokarm, słońce, węgiel, drewno, ropa naftowa, gaz, prąd elektryczny. Uczniowie najpierw zastanawiają się, co sprawia, że ludzie i maszyny poruszają się, a rzeczy świecą, chłodzą itd. Następnie przyporządkowują nazwy różnych źródeł energii do poszczególnych ilustracji. Należy zwrócić uwagę na to, że jedno źródło energii można przyporządkować wielu odbiorcom i odwrotnie.

#### WIATR

Nauczyciel przygotowuje miskę, którą napełnia wodą. Dzieci umieszczają w niej małą łódkę, np. wykonaną z gazety. Wszyscy uczniowie dmuchają w jej kierunku. Zastanawiają się, co sprawia, że łódka się porusza.

#### WODA

Nauczyciel przygotowuje mały wiatraczek, który umieszcza na patyku tuż nad wodą w misce. Wybrane dziecko polewa delikatnie skrzydła wiatraczka, wprawiając je w ruch. Wszyscy wspólnie wyciągają wnioski na temat tego, co porusza skrzydła wiatraczka.

#### SŁOŃCE (podręcznik, s. 71, polecenie 4)

Nauczyciel przygotowuje dwie jednakowe butelki. Dzieci napełniają je taką samą ilością zimnej wody, a następnie jedną z nich owijają folią aluminiową. Obie butelki wystawiają

na działanie promieni słonecznych. Po kilku godzinach uczniowie sprawdzają, jaka jest temperatura wody w obu butelkach.

#### ENERGIA – WAŻNA WSPÓLNA SPRAWA

Uczniowie współpracują w czteroosobowych zespołach. Zastanawiają się, co wiedzą na temat źródeł energii, co sądzą o potrzebie ochrony przyrody i jakie znają sposoby korzystania ze źródeł energii, aby chronić przyrodę. Dzieci rozmawiają o tym, dlaczego szukanie źródeł energii przyjaznych dla środowiska i korzystanie z nich jest ważne dla wszystkich ludzi.

Nauczyciel rozdaje dzieciom arkusze papieru. Dzieci dzielą je na cztery równe części. W grupach wykonują plakat pt. „Energia natury”. Starają się uwzględnić następujące elementy:

- Jakie znamy źródła energii i z jakich źródeł korzystamy?
- Co wiemy na temat źródeł energii, które są przyjazne dla środowiska naturalnego i zdrowia człowieka?
- Do czego na co dzień potrzebna jest ludziom energia?
- Jak wyglądałoby urządzenie domów i funkcjonowanie różnych zakładów przemysłowych, gdyby nie było nowych sposobów na wytwarzanie energii?
- Jakie elementy ukształtowania terenu w okolicy czy regionie można wykorzystać do wytwarzania energii?

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 70–73

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: [ANIMACJA NA TEMAT ENERGII SŁONECZNEJ \(dla uczniów szczególnie zainteresowanych tematem\)](#)  
[ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII – SCENARIUSZE LEKCJI](#)

#### LITERATURA:

Krzyżewska J., (1998), *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej Część I*, Suwałki: AU Omega.

#### SZCZYT EKOLOGICZNY

Dzieci prezentują, jakie informacje i ciekawe wiadomości udało im się zebrać. Rozmawiają o tym, co sądzą o potrzebie dbania o środowisko naturalne. Przedstawiają innym wiadomości i wnioski ze swojej pracy.

#### ZACHĘCAMY

Uczniowie projektują i zapisują w edytorze tekstu hasła promujące odnawialne źródła energii. Wykorzystują auto-kształty i podstawowe narzędzia do formatowania tekstu. Uczniowie mogą wykonać ilustrację, np. wiatraka, elektrowni wodnej, panelu słonecznego.

#### PROPOZYCJE NA ROZGRZEWKĘ DLA UCZESTNIKÓW SZCZYTU

Dzieci przygotowują i zapisują propozycje działań, które mogą podjąć uczestnicy szczytu ekologicznego, aby promować racjonalne korzystanie ze źródeł energii.

#### Przykładowe pomysły:

- wymyślenie fabuły filmu i jego wspólna realizacja;
- zorganizowanie imprezy środowiskowej z konkursem plastycznym i/lub literackim;
- wymyślenie i zorganizowanie happeningu;
- wymyślenie konkursu na prototyp maszyny wytwarzającej ekoenergie;
- założenie i prowadzenie rubryki poświęconej ekoenergii w szkolnej „Gazecie Przyjaznej”.

## Jaki potencjał kryje w sobie plastikowa butelka?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- bierze udział w zabawie rozwijającej myślenie;
- bierze udział w zabawie ruchowej parateatralnej;
- wie, jak można okazywać zaangażowanie i szacunek dla swojej społeczności na co dzień;
- wykonuje doświadczenie przyrodnicze;
- podejmuje działania na rzecz ochrony środowiska;
- współpracuje z rówieśnikami przy nagraniu filmu.

### AKTYWNOŚCI UCZNIĄ:

- czytamy tekst opowiadania i poznajemy nowe słowa;
- piszemy czytelnie i estetycznie oraz wystrzegamy się błędów ortograficznych;
- dzielimy się swoimi spostrzeżeniami na temat ekologii;
- sprawdzamy, jak znaki interpunkcyjne podpowiadają nam, w jaki sposób przeczytać tekst;
- rozmawiamy o tym, co ma wspólnego okazywanie szacunku innym ze śmieceniem i sprzątaniami;
- planujemy doświadczenie przyrodnicze, zapisujemy obserwacje i wnioski;
- wymyślamy i nagrywamy film.



### Plastikowa butelka

Dziś byliśmy całą grupą w parku i zauważyliśmy tam porzucane plastikowe butelki. Nawet koleżanka mojego brata wyrzuciła taką butelkę na trawnik. Nikt nie zwracał na to uwagi, mimo że w parku było dużo ludzi. „Trzeba podnieść” – pomyślałam. Nawet zrobiłam kilka kroków w kierunku butelki, ale wycofałam się. Jakoś było mi głupio. – Nie mam ochoty sprzątać po innych – powiedziałam do Tomka. Podeszliśmy do naszej wychowawczynie. – Proszę pani, co można zrobić, aby w naszym parku nikt nie wyrzucał śmieci na trawę? – Myślę, że to dobry pomysł na temat do dyskusji – powiedziała pani. – Zróbmy burzę mózgow i spróbujmy wymyślić jakiś sposób. Tomek stwierdził, że powinniśmy posłużyć się argumentami<sup>1</sup>.

72 PLASTIKOWA BUTELKA



### SPIS TREŚCI

- Takiej osobie można powiedzieć, że plastikowa butelka rozkłada się w ziemi około 500 lat.
- Ile? – wybaluszyliśmy oczy ze zdziwienia.
- Tak, tak, nie przesłyszeliście się. Rozłoży się po pięciuset latach – potwierdziła pani.
- Ale to chyba nie jest dobry pomysł, aby zwracać uwagę komuś tak na głos, przy wszystkich... – włączyła się Gabrysia.
- Właśnie! – zawołał Patryk. – Może taka osoba wcale nie posłucha, tylko wyśmiejemy albo zrobi coś jeszcze gorszego...
- A może spróbujmy wymyślić jakąś akcję informacyjną? – zaproponowała Łucja.
- Świetny pomysł! – przyznaliśmy i zabraliśmy się do pracy.

<sup>1</sup>argument – coś, co potwierdza słuszność czyjegoś zdania.



Plastikowe butelki można wykorzystać na wiele sposobów. Można z nich zrobić różne ozdoby, rzeźby, doniczki na rośliny, zbudować z nich szklarnię, a nawet dom.



słoń z plastikowych butelek

1. Podzielcie się na grupy i zastanówcie się, co można zrobić, żeby zachęcić dzieci i dorosłych do dbania o najbliższe środowisko.
2. Przeprowadźcie doświadczenie. Zakopcie w ziemi kilka przedmiotów: plastikową i szklaną butelkę, torebkę foliową, obierki z jabłka lub ziemniaków, kartkę papieru. Po kilku miesiącach odgarnijcie ziemię i sprawdźcie, w jakim stanie są zakopane przez was przedmioty. Zróbcie zdjęcia na początku i po zakończeniu doświadczenia. Porównajcie je.
3. Zaproponujcie, do czego jeszcze można wykorzystać plastikowe butelki.

73

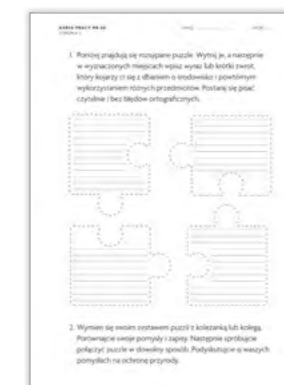
### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 72–73

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 58



#### ZASOBY:

SCHOLARIS: ZANIM WYRZUCISZ, PAMIĘTAJ!  
ZUZIA – EKOŁOŻKA

#### LITERATURA:

Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### LIST W BUTELCE

Każdy z uczniów ma plastikową butelkę. Zapisuje na kartce nazwę jednego, wybranego przez siebie przedmiotu, zwija kartkę w rulon i wsuwa go do butelki. Następnie dzieci wrzucają wszystkie butelki do jednego worka, po czym kolejno je losują. Uczniowie siadają w kręgu, wyobrażają sobie, że są na bezludnej wyspie i mają ze sobą tylko dwa przedmioty: plastikową butelkę oraz przedmiot, którego nazwa jest zapisana na kartce. Dzieci zastanawiają się, w jaki sposób mogą wykorzystać te dwa przedmioty, by urządzić się na wyspie. Każdy z uczniów kolejno rozwija „list” z butelki i opowiada o swoim pomysle. Następnie uczniowie siedzący obok siebie dobierają się w czteroosobowe zespoły, sprawdzają, jakie przedmioty oprócz czterech butelek ma ich grupa i ustalają, jak je wykorzystają, aby urządzić się na wyspie. Zespoły prezentują swoje pomysły pozostałym uczniom.

#### CZYTANIE NA CZAS (podręcznik, s. 72–73)

Uczniowie z dwóch połączonych ze sobą butelek tworzą zegar wodny do odmierzenia czasu. Aby wykonać zegar, należy w szybkę butelek włożyć trochę plasteliny lub zakleić je częściowo taśmą klejącą. Następnie należy połączyć butelki tak, by mogła przelewać się między nimi woda. Skonstruowane zegary posłużą od odmierzenia czasu, jaki uczniowie przeznaczą na ciche czytanie tekstu z podręcznika. Dzieci cicho, w skupieniu, czytają tekst *Plastikowa butelka*.

Po lekturze rozmawiają o tym, jaki problem mieli bohaterowie opowiadania, oraz w jaki sposób postanowili włączyć się do walki z zaśmiecaniem wspólnej przestrzeni, a przez to zanieczyszczeniem środowiska naturalnego.

#### JESTEM KROPKĄ, PRZECINKIEM, PYTAJNIKIEM

W worku znajdują się przygotowane przez nauczyciela sylwety – zapisane na kartkach znaki: znak zapytania, kropka i wykrzyknik (w zależności od zainteresowania treściami językowymi w danej grupie do zabawy warto wprowadzić też inne znaki interpunkcyjne). Uczniowie kolejno losują sylwety i sprawdzają, jaki znak wylosowali. Następnie za pomocą ekspresji ruchowej, słownej i mimiki prezentują go koleżankom i kolegom. Zadaniem dzieci jest odgadnąć, jaki znak został przedstawiony. W kolejnym etapie zabawy dzieci samodzielnie układają i wypowiadają zdania z określonym znakiem interpunkcyjnym. Zadaniem pozostałych dzieci jest odgadnięcie, jakiego rodzaju zdanie zostało wypowiedziane.

#### CZYTANIE NA GŁOS... I CZY WARTO MIEĆ SWÓJ GŁOS?

(podręcznik, s. 72–73)

Uczniowie czytają tekst *Plastikowa butelka* na głos, z podziałem na role i zwracając uwagę na znaki interpunkcyjne oraz intonację. W czasie czytania i słuchania opowiadania dzieci zwracają uwagę na to, jaki sposób na prezentowanie własnego zdania znalazły dzieci z opowiadania. Po przeczy-

taniu opowiadania uczniowie rozmawiają o tym, w jaki sposób można wypowiadać, prezentować swoje zdanie. Własnymi słowami wyjaśniają znaczenie słowa „argument”, po czym czytają definicję podaną w podręczniku.

#### PUZZLE Z POMYSŁAMI

Dzieci na podstawie rozmowy, pomysłów prezentowanych w ćwiczeniu „List w butelce” oraz w podręczniku wykonują zadania z **karty pracy nr 58**.

#### MOIM ZDANIEM... TAKI MAM ARGUMENT...

Uczniowie rozmawiają o tym, czy ważne jest zaangażowanie w dbanie o przestrzeń wspólną. Zastanawiają się, czy parki, ulice i np. szkoła to przestrzeń niczyja, czy należąca do wszystkich. Czy w takiej wspólnej/niczyjej przestrzeni każdy może robić, co chce? Na podstawie własnych doświadczeń oraz doświadczeń dzieci z opowiadania *Plastikowa butelka* (podręcznik, s. 72–73) każdy z uczniów stara się sformułować przynajmniej jeden argument.

#### SPRAWDZAMY

Dzieci przygotowują kilka różnych odpadów: plastikową butelkę, skórkę po bananie, zwykłą torebkę foliową i torebkę ulegającą biodegradacji, szkło, chusteczki do nosa, papier. Następnie uczniowie wybierają miejsce w szkolnym ogrodzie, gdzie będą mogli je zakopać. Przygotowują tyczki lub długie patyki z wydrukowanymi kartkami, na których

## Jak można wykorzystać śmieci?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- wymyśla sposoby wykorzystania odpadów;
- korzysta ze słowników, poszukując definicji słowa „recykling”;
- dba o kulturę wypowiedzenia się oraz staranność artykułowania głosek;
- wie, w jaki sposób segregować odpady;
- czyta tekst dotyczący recyklingu;
- odróżnia rodzaje zdań, układa zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- zapoznaje się z trybem „Programowanie – Nowicjusz” w programie Baltie.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- podajemy pomysły na wykorzystanie odpadów i zastanawiamy się, który z nich jest możliwy do realizacji;
- zastanawiamy się, co znaczy słowo „recykling”, szukamy odpowiedzi w słownikach;
- segregujemy różne odpady i surowce wtórne;
- analizujemy rysunki w podręczniku i czytamy ciekawostki dotyczące recyklingu;
- utrwalamy wiadomości na temat zdań oznajmujących, pytających i rozkazujących;
- budujemy wieże z surowców wtórnych;
- uczymy się programować w programie Baltie.

### Jak można wykorzystać śmieci?

- Zastanówcie się, dlaczego należy segregować śmieci.
- Sprawdźcie, jak w waszym regionie oznacza się pojemniki na odpady. Co można wrzucać do poszczególnych pojemników, a czego nie?
- Zbierajcie nakrętki z plastikowych butelek. Dowiedźcie się, komu i w jakim celu można je przekazać.
- Podzielcie się na kilkusobowe grupy. Przygotujcie pytania dotyczące wiedzy o recyklingu. Zorganizujcie konkurs. Do udziału zaproszcie koleżanki i kolegów z innych klas.

SPIS TREŚCI

35 plastikowych butelek wystarczy, aby wyprodukować bluzę z polaru.

Stos makulatury, który ma wysokość siedmioletniego dziecka, pozwala uratować sześciometrowe drzewo.

Dzięki przetopieniu jednej aluminiowej puszki oszczędzamy energię potrzebną do zasilania telewizora przez 3 godziny.

Przetopiona szklana butelka pozwala na oszczędzenie energii, która wystarcza do oświetlenia pokoju przez 4 godziny.

**NOWE SŁOWO**  
Zbieranie i powtórne przetwarzanie zużytych przedmiotów lub odpadów to **recykling**. Tak wygląda znak recyklingu.

74 JAK MOŻNA WYKORZYSTAĆ ŚMIECI?

75

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### RÓŻNE FUNKCJE PRZEDMIOTÓW

Uczniowie zapisują na kartkach nazwy przedmiotów. Wrzucają kartki do pudełka. Nauczyciel miesza wszystkie kartki. Dzieci kolejno losują wyrazy, odczytują je i podają kilka propozycji wykorzystania danego przedmiotu (poza jego funkcją podstawową). Aby sprowokować dzieci z całej klasy do poszukiwania oryginalnych, niebanalnych i zaskakujących pomysłów, można poprosić, aby wszyscy zabierali głos po losowaniu.

#### FABRYKA POMYSŁÓW

Nauczyciel stwarza sytuację problemową, zadając pytanie: Jak można wykorzystać śmieci? Uczniowie w wyznaczonym czasie zapisują swoje pomysły. Kartki przyczepiają masą mocującą do ściany na korytarzu w taki sposób, aby podobne propozycje stanowiły odrębne zbiory. Dzieci analizują pomysły swoich koleżanek i kolegów. Jeśli któryś z pomysłów wydaje się niejasny lub intrygujący, uczniowie proszą jego autora o wyjaśnienie lub rozszerzenie swojej myśli.

#### RECYKLING – TRUDNE SŁOWO (podręcznik, s. 74–75)

Uczniowie w parach zastanawiają się nad znaczeniem słowa „recykling”, wspólnie snują pomysły dotyczące stworzenia jego definicji.

Nauczyciel pyta uczniów, w jaki sposób można zweryfikować ich przewidywania związane z wyjaśnieniem pojęcia.

Wspólnie wybierają słownik i szukają właściwego hasła. Przy tej okazji dzieci przypominają sobie, w jaki sposób uszeregowane są słowa w słownikach i encyklopediach. Wspólnie powtarzają kolejne litery alfabetu. Odczytują również definicję słowa „recykling” podaną w podręczniku i zapisują ją w zeszytach.

#### TRENING MYŚLENIA

Uczniowie pracują w kilkusobowych zespołach. Przygotowują odpowiedzi na polecenia i pytania nauczyciela:

- Zapisać wszystkie znane wam fakty dotyczące recyklingu.
- Czego jeszcze chcielibyście się dowiedzieć na temat recyklingu?
- Wybierzcie najciekawsze pytanie z poprzedniego punktu. Korzystając z dostępnych źródeł, spróbujcie na nie odpowiedzieć.

#### POSEGREGUJ

Nauczyciel przygotowuje pojemniki oznaczone kolorami odpowiadającymi kolorom worków/pojemników do segregacji odpadów (żółty, niebieski, czerwony, zielony, brązowy). Dzieci przypominają sobie, jaki rodzaj odpadów wrzuca się do każdego z nich. Zadaniem dzieci jest umieszczenie przygotowanych przez nauczyciela ilustracji przedstawiających różne przedmioty lub rzeczywistych surowców wtórnych w odpowiednich pojemnikach. Aby ułatwić realizację tego zadania, można wyświetlić na tablicy multimedialnej

zdjęcia pojemników do segregacji odpadów wraz z oznaczeniami.

#### CO MOŻNA ZROBIĆ Z ODPADÓW, CZYLI O PRZETWARZANIU SUROWCÓW WTÓRNYCH (podręcznik, s. 74–75)

Uczniowie oglądają rysunki zamieszczone w podręczniku oraz czytają informacje dotyczące przetwarzania surowców wtórnych. Starają się zapamiętać co najmniej jeden przykład.

Potem dzieci siadają w kręgu, kolejno kończą rozpoczęte zdania (np. zapisane na tablicy lub wydrukowane i powieszony w klasie jako stały element):

- „Dziś odkryłam/odkryłem...”
- „Szczególnie zainteresowało mnie...”
- „Chciałabym/chciałbym dowiedzieć się więcej o...”
- „Zaskoczyło mnie...”

#### POWIEDZ, ZAPYTAJ, KRZYKNIJ

Nauczyciel wypowiada trzy zdania różnego rodzaju dotyczące recyklingu. Potem zapisuje je na tablicy, nie używając znaków przestankowych. Prosi dzieci o uzupełnienie i skomentowanie zapisu. W ten sposób uczniowie przypominają sobie wiadomości dotyczące zdań oznajmujących, pytających i rozkazujących.

Następnie dzieci przygotowują karty: jedną z narysowaną kropką, drugą ze znakiem zapytania, trzecią z wykrzyknikiem. Uczniowie wymyślają zdanie nawiązujące do tematy-

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 74–75

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: **WIEM, JAK SEGREGOWAĆ ŚMIECI! RECYKLING ODZYSKIWANIE ODPADÓW (MAKULATURA)**

#### LITERATURA:

Czaja-Chudyba I., Went W., (2009), *Twórczo odkrywam świat. Program rozwijania twórczego myślenia uczniów edukacji wczesnoszkolnej*, Nowy Sącz: MCDN.  
Sternberg R.J., (2003), *Jak nauczyć dzieci myślenia*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

## Dlaczego Ziemia potrzebuje swojego święta?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- opisuje zwierzęta i rośliny przedstawione na zdjęciach;
- myśli hipotetycznie, opisuje konsekwencje niemożliwej sytuacji;
- tworzy logiczną historię, wykorzystując nagłówki z gazet;
- rozwiązuje zagadnienie metodą metaplanu;
- układa zagadki przyrodnicze; rozwiązuje je;
- czyta informacje na temat zwierzęcych i roślinnych rekordzistów, podaje fakty związane z przeczytanymi tekstami;
- korzysta ze zbiorów bibliotecznych, szukając ciekawych informacji o roślinach i zwierzętach.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- opisujemy zdjęcia swoim koleżankom i kolegom w taki sposób, aby nasz opis stanowił zagadkę;
- rozwiązujemy zagadki;
- zastanawiamy się, co by było, gdyby Ziemia przemówiła;
- wybieramy nagłówki z gazet przyrodniczych i układamy z nich interesującą historię;
- szukamy recepty na zdrowe środowisko;
- szukamy informacji o rekordzistach wśród zwierząt i roślin;
- szukamy w książkach przyrodniczych interesujących informacji o zwierzętach i roślinach.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### ZGADNIJ, O CZYM MÓWIĘ

Nauczyciel przygotowuje zdjęcia przedstawiające różne zwierzęta i rośliny. Rozdaje je dzieciom w taki sposób, aby każde dziecko widziało tylko zdjęcie, które otrzymuje. Uczniowie ustawiają się w dwóch równoległych kółach zwrócone do siebie przodem, żeby móc utworzyć pary. Osoby ustawione w kole wewnętrznym opisują swoje zdjęcia, a dzieci z koła zewnętrznego próbują odgadnąć, co się na nich znajduje. Gdy uda im się to zrobić, uczniowie zamieniają się rolami. Gdy wszystkie pary wykonają zadanie, dzieci z koła zewnętrznego przesuwają się w prawo w taki sposób, aby utworzyć parę z kolejnym dzieckiem. Nowe dwójki uczniów opisują swoje zdjęcia. Zadanie to można urozmaicić poprzez wymianę zdjęć między uczniami.

#### CO BY BYŁO, GDYBY... CZYLI ROZUMOWANIE

##### HIPOTETYCZNE

Nauczyciel zapisuje na tablicy pytanie kluczowe: Co by było, gdyby Ziemia przemówiła? Uczniowie siadają w kręgu. Nauczyciel wręcza pierwszemu dziecku symboliczny przedmiot związany z Ziemią. Dziecko wypowiada się i przekazuje przedmiot koleżance lub koledze, przekazując w ten sposób prawo do wypowiedzi.

##### HISTORIA Z NAGŁÓWKÓW

Uczniowie w grupach przeglądają nagłówki w dowolnej gazecie przyrodniczej. Wycinają i układają obok siebie jak



**22 kwietnia**  
**Dzień Ziemi**

**Gazeta Przyjazna**  
Czasopismo klasy 2 Numer 12

**KĄCIK ZAGADEK** Agnieszki Frączek

Wszędzie go pełno, lecz mało waży i choć cię właśnie muska po twarzy, nie uda ci się go zauważyć.

Kapie, płynie lub chlupocze, pluska, szmerze lub bulgocze.

Jedne muczą, inne gdczą, jeszcze inne trąbić raczą lub wywodzą skoczne trele. I od razu jest weselej!

Arbuz, burak, cis, dmuchawiec, eukaliptus, fiołek w trawie, groszek, hiacynt, imbir, jodła, koper, lipa, łopian, modrak, narcyz, osiet i paprotki, rabarbar i stokrotki, tuja, ulęgalka, wrzos, zboża, które szumią w głos, kiedy deszczuk je omywa... Jak to wszystko się nazywa?

**SĄ TAKIE DNI W KALENDARZU**

- Dzień Drzewa
- Światowy Dzień Wody
- Światowy Dzień Zwierząt
- Święto Polskiej Niezapominajki
- Światowy Dzień Ptaków

**KLUB CIEKAWYCH**

Zebrałiśmy ciekawostki o „rekordzistach” w świecie roślin i zwierząt naszej planety:

- 1 Najszybciej latają sokoly wędrownie.
- 2 Największymi zwierzętami są płetwale błękitne.
- 3 Najszybszymi zwierzętami lądowymi są gepardy.
- 4 Największymi kwiatami w świecie roślin są raflezje Arnolda.
- 5 Wśród ryb największe są rekiny wielorybie.
- 6 Najwyższymi drzewami są sekwoje.

Zachęcamy do wyszukiwania podobnych informacji. Możecie je zapisywać i w dowolny sposób ilustrować. Ze zgromadzonych materiałów można przygotować albumy, wystawę ciekawostek lub plakaty.

**KONKURSY**

Ogłaszamy ogólnoszkolny konkurs w trzech kategoriach:

- Klasowy zakątek zieleni.
- Projekty ekoznaków.
- List od Ziemi.

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 76–77

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: [SPOTKANIE NIE Z TEJ ZIEMI](#)

#### LITERATURA:

De Bono E., (2010), *Dziecko w szkole kreatywnego myślenia*, tłum. Magda Witkowska, Gliwice: Helion.

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Impuls.

największą liczbę nagłówków w taki sposób, aby tworzyły logiczną historię. Historia powinna mieć sens. Im więcej nagłówków uda się dzieciom połączyć, tym dłuższą historię będzie można ułożyć.

#### CZY ZIEMIA POTRZEBUJE SWOJEGO ŚWIĘTA?

Każde dziecko samo stara się znaleźć odpowiedź na pytanie: Czy Ziemia potrzebuje swojego święta? Następnie dzieci dobierają się w pary i dzielą się swoimi przemyśleniami z koleżanką lub kolegą. Pary łączą się w czwórki i dochodzą do wspólnych wniosków. Prawdopodobnie uczniowie uznają, że święto takie jak Dzień Ziemi jest potrzebne, dlatego przy tej okazji można zastanowić się głębiej nad tym, jak można pomóc Ziemi, i spróbować rozwiązać ten problem metodą metaplanu.

Metoda metaplanu jest metodą twórczego rozwiązywania problemów. Realizuje się ją w grupach, dlatego uczy współpracy, dając jednocześnie możliwość wyrażenia własnych poglądów przez każdego ucznia oraz porównania swojego stanowiska z sądami innych osób. Dogłębne przyjrzenie się danemu problemowi pozwala uzyskać szeroki obraz, wzbudza zainteresowanie oraz mobilizuje do pracy. Graficzna forma zapisu dyskusji skłania do formułowania zwięzłych, uporządkowanych myśli.

Warto przeprowadzić ten sposób dyskusji, tworząc jeden wspólny plakat, będący graficznym zapisem dyskusji.

Uczniowie zapisują swoje przemyślenia na kolorowych kartkach. Aby plakat był przejrzysty, warto użyć kartek w czterech kolorach.

- Kolor 1 – odpowiedzi na pytanie: Jak jest?
- Kolor 2 – odpowiedzi na pytanie: Jak powinno być?
- Kolor 3 – odpowiedzi na pytanie: Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?
- Kolor 4 – odpowiedzi na pytanie: Co możemy zrobić, aby było lepiej?

#### Etapy pracy:

- Nauczyciel formułuje zagadnienie (najlepiej w formie zdania pytającego lub problemu do rozwiązania), np. Jak możemy pomóc Ziemi? Zapisuje go w górnej części (lub na środku) dużego arkusza papieru. Wyznacza na papierze cztery pola, rysując krzyż. W każdym polu wpisuje kolejne pytania:
  - Jak jest?
  - Jak powinno być?
  - Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?
  - Co zrobić, aby było lepiej?
- Uczniowie udzielają odpowiedzi na pytania, używając hasel, słów kluczy lub krótkich zdań. Zapisują je na kartkach w odpowiednim kolorze. Dzieci przyklejają swoje propozycje na właściwe obszary arkusza.
- Uczniowie analizują swoje przemyślenia. Podsumowują swoją pracę.

#### ZAGADKI! TO LUBIMY! (podręcznik, s. 76)

Uczniowie rozwiązują zagadki zamieszczone w podręczniku. W parach układają swoje przyrodnicze zagadki dla koleżanek i kolegów.

#### A TO CIEKAWE! (podręcznik, s. 77)

Dzieci czytają informacje zamieszczone w „Gazecie Przyjaznej” na temat rekordzistów w świecie roślin i zwierząt. Następnie zamykają książki i zapisują dwa zapamiętane fakty do zeszytów. Dzieci zastanawiają się, jakie inne rekordy chciałyby poznać i w jakich źródłach mogłyby znaleźć informacje na interesujący je temat.

#### NASZE WNIOSKI

Nauczyciel, wykorzystując metodę zdań podsumowujących, skłania dzieci do samodzielnego wyciągnięcia wniosków z lekcji, podsumowania i oceny zajęć.

- „Dziś nauczyłam się/nauczyłem się, że...”
- „Zrozumiałam/zrozumiałem, że...”
- „Przypomniałam sobie/przypomniałem sobie, że...”
- „Zaskoczyło mnie, że...”
- „Dziś osiągnęłam/osiągnąłem założony cel, gdyż...”
- „Chciałabym/chciałbym jeszcze popracować nad...”

## Jak zbudowana jest roślina?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- obserwuje rośliny i prowadzi doświadczenia przyrodnicze;
- poszukuje informacji w dostępnych źródłach;
- przeprowadza obserwacje, prezentuje ich wyniki i formułuje wnioski;
- tworzy mapę myśli związaną ze swoimi obserwacjami;
- nazywa rośliny i dostrzega podobieństwa i różnice w budowie roślin;
- wyróżnia poszczególne części rośliny;
- czyta instrukcję i korzysta z informacji;
- tworzy karty do klasowego atlasu roślin;
- bierze udział w grach terenowych.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- formułujemy pytania, na które będziemy szukać odpowiedzi w czasie wycieczki;
- obserwujemy rośliny i gromadzimy dokumentację;
- tworzymy mapę myśli;
- szukamy różnic i podobieństw między roślinami;
- podsumowujemy obserwacje hodowli fasoli;
- poznajemy części rośliny na podstawie budowy pomidora;
- szukamy przepisu i przygotowujemy koktajl z pomidorów;
- zakładamy klasowy album roślin;
- bawimy się w terenie.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### PRZED WYJŚCIEM

Nauczyciel podaje cel wycieczki: poszukiwanie wiosennych roślin.

Uczniowie zastanawiają się nad szczegółowymi zagadnieniami, które chcieliby zaobserwować w czasie wycieczki, np.: Jakie rośliny już kwitną, jakie mają tylko pąki, a jakie dopiero kielkują? Jaki wpływ na rośliny ma miejsce, w którym rosną? Czy korzenie wszystkich roślin są takie same? Które rośliny już przekwitły?

Dzieci dzielą się na grupy, każda z nich będzie dokonywała osobnej obserwacji. Gromadzą potrzebne przybory do prowadzenia obserwacji i dokumentowania spostrzeżeń w czasie wycieczki (lornetki, aparaty fotograficzne, lupy oraz długopisy i notesy).

#### W CZASIE WYCIECZKI

Uczniowie w czasie wycieczki tworzą dokumentację fotograficzną, gromadzą okazy roślin, robią notatki, wykonują schematyczne rysunki.

**Uwaga:** Nauczyciel czuwa, aby dzieci nie zrywały roślin chronionych.

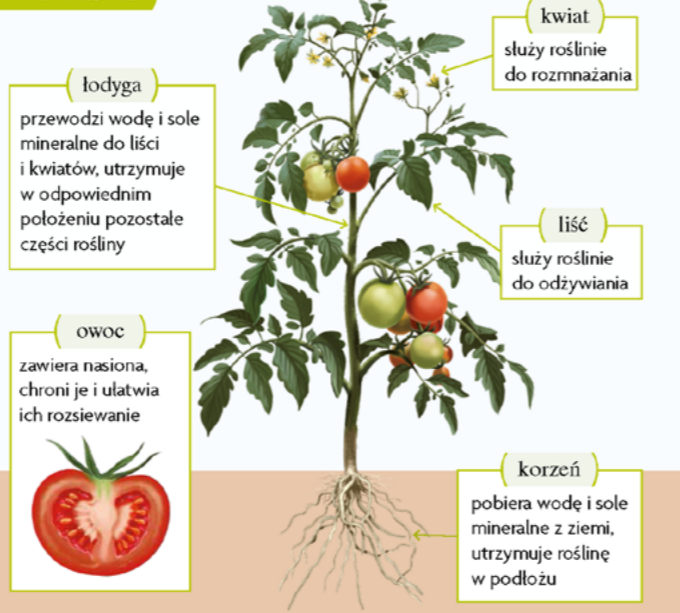
#### PO POWROTCIE

Po powrocie z wycieczki uczniowie weryfikują swoje spostrzeżenia, szukają informacji w materiałach dostępnych w klasie (albumy, książki przyrodnicze, atlasy, przewodniki, czasopisma przyrodnicze). Prezentują wyniki swoich obser-

## Jak zbudowana jest roślina?

1. Wyjdźcie na spacer i poszukajcie wiosennych roślin. Weźcie aparat fotograficzny. Zróbcie zdjęcia zauważonym roślinom i po powrocie znajdźcie ich nazwy w atlasach roślin lub w innych źródłach.
2. Nazwijcie części rośliny, która przedstawiona została na ilustracji. Które z nich rosną nad ziemią, a które w ziemi?

### POMIDOR



78 JAK ZBUDOWANA JEST ROŚLINA?

wacji – pokazują rysunki, fotografie, okazy roślin, omawiają notatki i wyciągają wnioski, odpowiadając na pytania postawione na początku zajęć. Efekty pracy dzieci przyklejają na arkusze papieru pakowego, tworząc mapę myśli.

#### CO ŁĄCZY, A CO DZIELI

Nauczyciel przygotowuje trzy ilustracje rośliny – z częścią nadziemną i podziemną. Jedna z nich przedstawia drzewo, druga – krzew, trzecia – roślinę zielną. Na tej podstawie uczniowie w grupach tworzą listę cech wspólnych i różnic w budowie tych roślin.

#### Przykład:

- Co je łączy? – kolor, są żywymi organizmami, mają korzeń, liście.
- Jakie są różnice? – pień, gałęzie, wielkość rośliny, wielkość korzeni, odporność na złamanie, wygląd liści.

Na zakończenie dzieci formułują wspólne wnioski dotyczące różnic w budowie roślin.

#### HODOWLA FASOLKI

Uczniowie analizują dokumentację zgromadzoną w czasie trzytygodniowej obserwacji hodowli fasolki (**karta pracy nr 59**). Omawiają fazy wzrostu rośliny. Na tej podstawie tworzą uogólnienie dotyczące kolejnych etapów rozwoju rośliny.

### SPIS TREŚCI

3. Jak roślina czerpie i transportuje wodę oraz rozpuszczone w niej substancje? Przeprowadźcie doświadczenie.



**Przygotujcie:** 2 niewielkie liście kapusty, 2 słoiki, 2 łyżki cukru, wodę.  
Napelnijcie słoiki do połowy wodą. Jeden z nich oznaczcie. Wsypcie do niego cukier i zamieszajcie, by się rozpuścił. Do obu słoików włóżcie liść kapusty. Na drugi dzień spróbujcie, jaki smak mają liście.

4. Zaobserwujcie, co się będzie działo z rośliną doniczkową, jeśli przez kilka dni będzie leżała poziomo. Uważajcie, aby z doniczki nie wysypała się ziemia. Na czas podlewania roślinę stawiajcie pionowo.



5. Dowiedźcie się, gdzie znajdują się: lodyga, liście i korzeń w wybranych roślinach, na przykład w czosnku lub cebuli, kapuście, sałacie. Czy lodyga rośliny zawsze jest długa i czy liście zawsze są zielone?

#### DLA CIEKAWYCH

Niepozorna roślina rosiczka okrągłolistna jest mięsożerna. Na jej małych listkach pojawiają się krople słodkawego, lepkiego płynu. Jest to przynęta i pułapka, która wabi owady.



79

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 78–79

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 59



#### ZASOBY:

SCHOLARIS: **BUDOWA ROŚLINY**  
**BUDOWA ROŚLIN**  
**FASOLA**

#### SCENARIUSZE:

„Jak porozumiewają się ludzie?”

#### PODSUMUJMY

##### Krążące pudełko

Nauczyciel prosi uczniów, aby zapisali na karteczkach pytania związane z tematyką zajęć. Wszystkie pytania wkłada do pudełka. Dzieci, siedząc w kręgu, podają sobie kolejno pudełko (np. do momentu wyłączenia muzyki). Dziecko, które trzyma pudełko, losuje pytanie, czyta je na głos i udziela odpowiedzi. Jeśli jej nie zna, podaje pudełko i wylosowaną karteczkę następnemu dziecku.

##### Roślina pod lupą

Nauczyciel przygotowuje rysunki różnych roślin (z korzeniami). Prosi uczniów o podpisanie elementów rośliny.

##### Waż oceny

Nauczyciel ustawia w klasie – w dużej odległości od siebie – dwa krzesła. Jedno z nich symbolizuje głowę węża, drugie – ogon. Dzieci ustawiają się w ten sposób, aby utworzyć tułów węża. Ci uczniowie, którym zajęcia się podobały i wysoko oceniają swój udział w lekcji, szukają miejsca jak najbliżej głowy węża. Ci, którym zajęcia się nie podobały i nisko oceniają swoje zaangażowanie, ustawiają się jak najbliżej ogona. Na koniec dzieci omawiają swoje usytuowanie.

#### ZABAWY W TERENIE

- Pokonywanie naturalnych przeszkód.
- Zabawa w chowanego.
- Marszobiegi.



## Co łączy rzeźbiarza z marzycielem, czyli wyrazy z „rz” niewymiennym

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem, wybiera słowa, które przedstawia za pomocą obrazka;
- zna wagę obietnic, stara się dotrzymywać zobowiązań;
- znajduje w tekstach wyrazy zawierające „rz”, układa z nimi zdania;
- kojarzy związki gramatyczno-logiczne w strukturze zdań;
- przedstawia czynności, wykorzystując ruch, gesty;
- podaje zasady ortograficzne pisowni niektórych wyrazów;
- ćwiczy w programie Baltie pisownię wyrazów z trudnością ortograficzną.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- wykonujemy zabawne kolaże;
- czytamy wiersz *Obiecanki*, ilustrujemy wybrane słowa;
- zastanawiamy się, kiedy nasze zobowiązanie jest obietnicą, a kiedy obiecanką;
- szukamy w tekstach wyrazów z „rz” i układamy z nimi zdania;
- przedstawiamy czynności ruchem i gestem;
- odróżniamy wyrazy odpowiadające na pytania: Kto to jest? Co to jest? Co robi?;
- tworzymy wyrazy, wykorzystując program Baltie.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### ZABAWNY KOLAŻ

Ucniowie wycinają z gazet różne fragmenty zdjęć. Łączą je ze sobą w dowolny sposób tak, aby miały śmieszny wydźwięk. Wymyślają zabawny tytuł. Gotowy kolaż dzieci prezentują koleżankom i kolegom, a potem rozwieszają na tablicy, tworząc „galerię zabawnej twórczości”.

#### OBRAZKI ZAMIAST SŁÓW (podręcznik, s. 80–81)

Ucniowie pracują w zespołach. Każde dziecko czyta cicho wiersz *Obiecanki* Agnieszki Frączek. Następnie dzieci wspólnie wybierają kilka wyrazów, które przedstawią za pomocą rysunków. Rozdzielają między sobą słowa do zobrazowania.

Po wykonaniu zadania przedstawiciele grup kolejno prezentują swój sposób przedstawienia wiersza. Wybrana osoba z grupy czyta utwór. Pomija jednak wyrazy, które dzieci postanowiły przedstawić za pomocą rysunków. Pozostałe dzieci z zespołu uważnie śledzą tekst – kiedy usłyszą wyraz, który zilustrowały, pokazują przygotowane przez siebie prace.

#### OBIEKNICE REALNE I NIEREALNE

Ucniowie tworzą listę różnych obietnic. Każdy z pomysłów zapisują na osobnej kartce. Potem łączą się w grupy i zastanawiają się, które z wymyślonych przez nich obietnic są realne, a które – nierealne.

Nauczyciel dzieli tablicę na dwie części. Na jednej z nich

1. Przeczytajcie wiersz. Co obiecał owcom baran? Opowiedzcie, która obiecanka została przedstawiona na ilustracji.



**Obiecanki**

Obiecywał raz baran owieczkom, że posieje im kluski nad rzeczką, że posadzi im w rządkach kotlety, wśród jarzębin wysieje omlety, a gdy skończy – zapewniał z uśmiechem – to zasadzi im tort pod orzechem.

Obiecywał kwitnące rzodkiewki i porzeczki wielkości konewki, gadające rzeczowo pietruszki, a na wierzbie – warzywa i... gruszki!

Agnieszka Frączek

2. Namalujcie ilustracje do innych fragmentów wiersza.

3. Porozmawiajcie o tym, co to znaczy „obiecować gruszki na wierzbie”.

4. Wymyślcie własne „obiecanki”. Postarajcie się, aby były śmieszne. Napiszcie je, a potem przeczytajcie koleżankom i kolegom.

5. Odszukajcie w wierszu wyrazy z rz.

SPIS TREŚCI

6. Które z wyrazów zapisanych na listkach odpowiadają na pytania:  
**Co to jest?**                      **Co robi?**  
**Kto to jest?**                      **Co się z nim dzieje?**

Przepiszcie wyrazy na osobnych karteczkach. Zastanówcie się, jak możecie je uporządkować.



7. Odszukajcie wyrazy ukryte w słowach:  
**porzeczki    stchórzył    narzeka    porządek    wyrzuca**

8. Podajcie własne propozycje zilustrowania i zapisania wyrazów w „Słowniczku ciekawych wyrazów”.



80 ZAULEK SŁÓWEK – WYRAZY Z RZ NIEWYMIENNYM
81

zapisuje pytanie: Co mogę zrobić?, na drugiej: Co jest niemożliwe do zrealizowania? Ucniowie, po wcześniejszych ustaleniach, podchodzą do tablicy i przymocowują swoje obietnice lub obiecanki we właściwym miejscu. Pozostałe dzieci w klasie komentują wybór grupy.

#### CO MOGĘ CI OBIECAĆ?

Dzieci przypominają sobie ważne obietnice, które złożyły innym, lub takie, które zostały im złożone. Chętni ucniowie opowiadają o okolicznościach takich sytuacji, o ich konsekwencjach. Rozmawiają również o obietnicach, które nie zostały dotrzymane. Nazywają uczucia, które im wtedy towarzyszyły.

Na koniec dzieci wymyślają jedną obietnicę (ważną z ich punktu widzenia) i składają ją uroczysto koleżance, koledze lub nauczycielowi.

#### UKŁADAMY ZDANIA NA CZAS

Nauczyciel przygotowuje karteczki z zapisanymi wyrazami z „rz” niewymiennym. Ucniowie pracują w kilku grupach (cztero-, pięcioosobowych). Każda z nich losuje pięć wyrazów i układa zdania, które zawierają wylosowane słowa z „rz” niewymiennym. Ucniowie muszą zadbać, aby zdania zostały napisane starannie i poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym. Mogą korzystać ze słowników ortograficznych. Nauczyciel określa czas wykonania pracy, a następnie sprawdza poprawność zapisów.

#### PODAJ SKOJARZENIE

Ucniowie wymieniają się pomiędzy grupami karteczkami z poprzedniego ćwiczenia. Zadaniem każdego zespołu jest teraz podanie kilku skojarzeń (zagadek) do wylosowanych wyrazów np.: rzeka – płynie, źródło, brzeg; korzeń – drzewo, burak, ząb. Nauczyciel sprawdza poprawność skojarzeń. Następnie przedstawiciele grup prezentują listę swoich skojarzeń na forum klasy. Grupa, która pierwsza poda właściwy wyraz z „rz” niewymiennym, zabiera kartonik z danym wyrazem. Wygrywa zespół, który zbierze najwięcej kartoników z wyrazami z „rz”. W odgadywaniu danych skojarzeń nie bierze udziału grupa, która je wymyśliła.

#### KTO CO ROBI?

Nauczyciel dzieli klasę na kilka grup. Każda z nich otrzymuje temat scenki, którą ma przedstawić za pomocą pantomimy, np.: prace w ogrodzie, gry na placu zabaw, zajęcia w świetlicy szkolnej, przygotowanie posiłku. Członkowie każdego zespołu ustalają listę czynności, które zaprezentują klasie. Każde z dzieci wybiera sobie jedną z nich. Gdy ucniowie są gotowi, prezentują swoje pomysły, a reszta klasy uważnie obserwuje przedstawiane czynności. Na hasło nauczyciela: Stop-klatka! ucniowie zastygają w bezruchu. Nauczyciel zadaje pytanie: Co robi? Ucniowie oglądający prezentację grup wymieniają czynności, np.: Prace w ogrodzie – podlewa, kosi, sadzi, sieje, grabi, ścina. Gry na placu zabaw – gra, kopie, zjeżdża, biega, skacze itd.

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

*Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 80–81*

#### PORADNIK:

Część 2, s. 38–39  
 Część 3, s. 10–11

#### LITERATURA:

Drygas E., (2014), *Gotowe scenariusze lekcji aktywizujących, czyli jak odkleić dziecko od krzeselka i przywrócić mu wyobraźnię*, Poznań: Publicat.  
 Stasica J., (2004), *160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III. Język polski*, Kraków: Impuls.

Kontynuacją ćwiczenia jest wykonanie polecenia 6 z [podręcznika](#) (s. 81).

#### ZŁAP, POMYŚL, POWIEDZ, CZYLI POWTARZAMY I SPRAWDZAMY

Ucniowie stoją w kręgu (jeśli uczniów jest dużo, mogą stworzyć np. trzy kręgi). Jedno z dzieci trzyma piłkę. Mówi wyraz zawierający trudność ortograficzną (np. wyraz z „rz”, „ż”), daje pozostałym dzieciom chwilę na zastanowienie się, po czym rzuca piłkę do wybranej osoby, której zadanie polega na przeliterowaniu wyrazu i podaniu zasady ortograficznej uzasadniającej jego pisownię. Potem uczeń ten mówi następny wyraz, rzuca piłkę do kolejnej osoby, a ta udziela odpowiedzi.

#### ZABAWY KSZTAŁTUJĄCE DOKŁADNOŚĆ RZUTÓW

Ucniowie rzucają małą piłką lub woreczkiem gimnastycznym do celów statycznych i ruchomych w pozycji stojącej, marszu i truchcie.

#### PRACA Z PROGRAMEM BALTIE

Dzieci ćwiczą w programie Baltie pisownię wyrazów z trudnością ortograficzną („rz” niewymienne) – stosują skrócony zapis powtarzania rozkazu, przesuują rozkazy w programie.

## Do czego roślinie potrzebne są kwiaty i nasiona?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- rozumie hipotetycznie;
- prowadzi celową obserwację przyrody podczas wycieczki;
- przeprowadza proste doświadczenia przyrodnicze;
- prezentuje wyniki swoich obserwacji;
- czyta ze zrozumieniem tekst popularnonaukowy;
- formułuje wnioski dotyczące zapylania kwiatów;
- przeprowadza zabawy badawcze związane ze sposobem rozsiewania się roślin;
- tworzy artykuł do gazety przyrodniczej;
- przygotowuje karty do gry memory;
- biega na krótkich dystansach.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- poznajemy budowę kwiatu;
- prowadzimy obserwację roślin i zwierząt na łące;
- wspólnie realizujemy przydzielone zadania;
- prezentujemy wyniki obserwacji innym dzieciom;
- dowiadujemy się, dlaczego kwiaty są kolorowe i pachnące;
- przeprowadzamy doświadczenia związane ze sposobem rozsiewania się roślin;
- piszemy artykuł do gazety dotyczący naszych obserwacji;
- przygotowujemy roślinne memory.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### CO JEST UKRYTE WE WNĘTRZU KWIATU?

(podręcznik, s. 82–83)

Uczniowie analizują zdjęcie kwiatu zamieszczone w podręczniku (s. 82). Dobierają się w czteroosobowe grupy. Każda z nich otrzymuje jeden tulipan. Dzieci rozdzielają go na poszczególne części. W ten sposób otrzymują łodygę, liście, płatki, słupek i pręciki. Strzepują pyłek na białą kartkę, oglądają go pod lupą. Dzieci nazywają poszczególne części rośliny, wykorzystując wcześniej zdobyte informacje. Snują hipotezy na temat znaczenia każdego elementu, które zweryfikują w dalszej części zajęć.

#### KWIETNIOWE OBSERWACJE

Nauczyciel proponuje dzieciom wycieczkę na łąkę. Informuje o celu wycieczki – jest nią obserwacja kwiatów i owadów w środowisku naturalnym. Dzieci zabierają ze sobą lupy, aparaty fotograficzne, notesy i długopisy. Przed wyruszeniem na wycieczkę nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy. Przedstawiciele zespołów losują kartki, na których zapisane są nazwy kwiatów. Każdy kwiat ma inną barwę, która wskazuje, jakie będą kolory grup – jaskier (grupa żółtych), rumianek (grupa białych), niezapominajka (grupa niebieskich), fiołek (grupa fioletowych). Jeśli uczniowie nie wiedzą, jaką barwę ma dany kwiat, poszukują przedstawiających go ilustracji w zgromadzonych książkach przyrodniczych. Zadaniem każdej drużyny podczas wycieczki jest odnale-

## Do czego roślinie potrzebne są kwiaty i nasiona?

Wydźcie na spacer na łąkę lub do parku. Przyjrzyjcie się kwiatom, wybierzcie kilka z nich i opiszcie, jak wyglądają. Są duże czy drobne? Czy pachną? Jaki mają kolor? Czy przylatują do nich owady?

1. Zawieńcie dojrzały kwiat cięty, na przykład kwiat tulipana, w papier. Po 2–3 godzinach delikatnie rozwińcie opakowanie. Co się na nim pojawiło?



2. Rozłóżcie kwiat i obejrzyjcie, jak jest zbudowany.

Kwiaty wabią swoim pięknym zapachem i kolorami owady i ptaki. Te zjadają słodki nektar. Przy okazji „brudzą się” pyłkiem wytwarzanym przez pręciki i przenoszą go z jednego kwiatu na drugi. Kiedy pyłek z jednego kwiatu zetknie się ze słupkiem innego, dochodzi do zapylenia. Słupek stopniowo zmienia się w owoc wypełniony nasionami: jednym (na przykład śliwka) lub wieloma (na przykład pomidor).



#### DLA CIEKAWYCH

Fruczak gołąbek to motyl, który pobiera nektar z kwiatu specjalną ssawką, zawieszając w powietrzu podobnie jak koliber.



82 DO CZEGO ROŚLINIE POTRZEBNE SĄ KWIATY I NASIONA?

Niektóre rośliny, na przykład leszczyna i pokrzywa, nie mają pięknych, pachnących kwiatów. Pylek tych roślin jest przenoszony przez wiatr.



Z nasion, które znajdują się w owocach, powstają nowe rośliny. W rozsiewaniu nasion pomagają roślinom wiatr, woda i zwierzęta.



Nasiona mniszka są przenoszone przez wiatr. Koszyczki lopianu przyczepiają się do sierści zwierząt. Wiatr i woda przenoszą nasiona olchy, które wypadają z szyszek.

3. Przekrońcie dowolny owoc, na przykład jabłko, i opiszcie, jak jest zbudowany.
4. Wymieńcie owoce i warzywa, które zjadamy z nasionami.
5. Poszukajcie informacji o roślinach, które mają jadalne kwiaty.
6. Wytłumaczcie, do czego potrzebne są roślinie kwiaty, a do czego nasiona.

83

### SPIS TREŚCI

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 82–83

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 60



#### LITERATURA:

Nęcka E., Orzechowski J., Stabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: GWP.

zienie kwiatów w barwach odpowiadających kolorowi grupy, zrobienie zdjęcia lub rysunku, nazwanie kwiatów (o ile nazwa jest dzieciom znana), określenie zapachu, policzenie płatków, sprawdzenie ich kształtu.

Warto również zaproponować dzieciom wsłuchanie się w odgłosy łąki. W sprzyjających warunkach dzieci kładą się na trawie i przysłuchują odgłosom wydawanym przez owady i ptaki. Próbuje nazwać owady i ptaki. Obserwują, na których kwiatkach gromadzi się najwięcej owadów.

Po powrocie z wycieczki kolejne grupy prezentują wyniki swoich obserwacji (pokazują zdjęcia, rysunki wzbogacając opisami), opowiadają o zaobserwowanych w pobliżu roślinach, owadach i zwierzętach.

#### DLACZEGO ŚWIAT ROŚLIN JEST PEŁEN BARW I ZAPACHÓW? (podręcznik, s. 82–83)

Uczniowie czytają informacje zamieszczone w podręczniku (s. 82) na temat funkcji każdej części kwiatu i weryfikują swoje wcześniejsze hipotezy. Dowiadują się również o sposobach wabienia owadów i ptaków.

Następnie dzieci za pomocą pędzelków rozcierają pyłek kwiatu tulipana i sprawdzają, czy da się łatwo przenosić. Na podstawie tego ćwiczenia wysuwają wniosek dotyczący przystosowania kwiatów do tego, aby mogły się rozmnażać.

#### CO LATA, CO PŁYWA, TOCZY SIĘ, A CO SIĘ PRZYZCIEPIA? – zabawy badawcze

Nauczyciel gromadzi w klasie nasiona różnych roślin (m.in. łopianu, klonu, jesionu, jaworu, mniszka lekarskiego, leszczyny, pokrzywy, olchy, kasztanowca, dębu, orzecha, nasiona ukryte w szyszkach).

Uczniowie tworzą grupy. Każda z nich dostaje taki sam zestaw nasion i miskę z wodą. Dzieci sprawdzają, które nasiona łatwo przyczepiają się do ubrania, które unoszą się na wodzie, toczą się. Z pomocą nauczyciela sprawdzają, które z nich mogą unosić się na wietrze (nauczyciel używa do tego strumienia z suszarki do włosów). Swoje obserwacje dzieci zapisują w **karcie pracy nr 60**.

#### PISZEMY ARTYKUŁY DO GAZETY

Uczniowie dzielą się na cztery zespoły. Każdy z nich wybiera sobie zakres pracy.

#### Przykłady zadań:

- Reportaż z wycieczki.
- Ilustracje.
- Sposoby rozsiewania się roślin.
- Ciekawostki (sposoby roślin na wabienie owadów – kolor i zapach).

Każda z grup przy wsparciu nauczyciela tworzy odrębne kryteria sukcesu. Nauczyciel czuwa nad realizacją zadań.

Po zakończeniu pracy uczniowie prezentują efekty swoich działań. Klasa udziela informacji zwrotnej metodą konstruk-

tywnej krytyki – najpierw dzieci wskazują dwie zalety pracy, potem podają jej jedną wadę. Zdania, które uczniowie będą formułować, powinny mieć następującą formę, np.: „Co by tu zrobić, żeby następnym razem uniknąć błędów ortograficznych?”

#### ROŚLINNE MEMORY

Dzieci w parach przygotowują karty do gry memory. Jedno dziecko wkleja tabelę do dokumentu tekstowego. Wypełnia ją rysunkami roślin. Każdy rysunek musi być sformatowany do odpowiedniej wielkości. Druga osoba z pary rysuje tabelę, do której wpisuje nazwy roślin wybranych przez koleżankę lub kolegę. Po wydrukowaniu i pocięciu karty są gotowe do zabawy. Gra polega na dobieraniu w pary nazwy i właściwego obrazka.

#### CO ZAPAMIĘTAŁAŚ/ZAPAMIĘTAŁEŚ?

Nauczyciel zadaje pytania całej klasie, np. Jak rośliny wabią owady? Daje uczniom czas na zastanowienie się nad odpowiedzią i zanotowanie jej w zeszytach. Po umówionym czasie jeden uczeń czyta swoją odpowiedź. Metoda ta mobilizuje do pracy wszystkie dzieci.

#### ZABAWY NA ŁĄCE

Biegi terenowe na krótkich dystansach.



## Gdzie kupuje się meble do domu dla owadów?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- omawia rolę owadów w zapylaniu;
- wykonuje projekt przyszłolnego domu dla owadów;
- układa i zapisuje tekst ogłoszenia o zbiorce mebli do domu dla owadów;
- planuje i organizuje wycieczkę do pasieki; wyszukuje informacje na temat zawodu pszczelarza;
- zna zagrożenia płynące ze strony roślin i zwierząt;
- wyjaśnia znaczenie owadów dla ludzi i środowiska;
- zapoznaje się z podstawowymi możliwościami programu Scratch, projektuje w nim dom dla owadów.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- poznajemy rolę pszczół w zapylaniu;
- sprawdzamy, co jest potrzebne do urządzenia domu dla owadów;
- układamy i piszemy ogłoszenie o zbiorce mebli do domu dla owadów;
- wspólnie projektujemy dom dla owadów;
- planujemy wycieczkę i rzetelnie wykonujemy nasze obowiązki;
- poznajemy pracę pszczelarza;
- wyjaśniamy znaczenie owadów dla ludzi i środowiska.



## W leśnej pasiece

Wczoraj byliśmy na wycieczce, podczas której poznawaliśmy życie pszczół. Przewodnik wiele nam o nich opowiadał. W trakcie wycieczki zrozumieliśmy, jak bardzo prawdziwe jest powiedzenie: pracowity jak pszczoła. Aby zebrać nektar, z którego powstanie 1 kilogram miodu, pszczoły muszą odwiedzić około 4 milionów kwiatów!

Widzieliśmy różne ule – wydrążone w pniu drzewa i zbudowane z desek. Były wśród nich dawne, sprzed kilkudziesięciu lat, i takie, które teraz można spotkać w wielu pasiekach.



84 W LEŚNEJ PASIECE

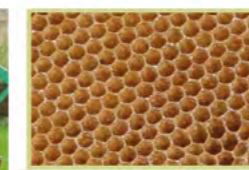


SPIS TREŚCI

Zobaczyliśmy niezwykle ul, który oprócz drewnianej ścianki miał szybę.

Dzięki szybie mogliśmy obejrzeć życie pszczół bez strachu, że nas użądla.

Zauważyliśmy królową, bo była oznaczona zieloną kropką.



Tak wygląda plaster miodu. Mogliśmy go powąchać i posmakować. Każda komórka plastra ma sześć boków i styka się z sąsiednimi komórkami. W nich pszczoły przechowują miód.

85

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### CHODŹ DO DOMU

Uczniowie w parach układają ze swoich ciał rzeźbę przedstawiającą dom. Układając ją, dzieci mają za zadanie ustawić się tak, aby w domu nie było żadnej dziury, czyli muszą się starać połączyć ręce i nogi w taki sposób, by nie było między nimi przerwy. Następnie dwie pary łączą się w czteroosobowe zespoły i również próbują wykonać rzeźbę domu według tych samych zasad. Gdy wszystkim zespołom się uda, dwa zespoły łączą się w ośmioosobowe itd., aż cała klasa ułoży jeden wspólny dom.

#### CO SŁYCHAĆ W PASIECE? (podręcznik, s. 84–85)

Uczniowie czytają tekst *W leśnej pasiece* opowiadający o wycieczce, podczas której dzieci poznawały życie pszczół. W parach rozmawiają o tym, jakie wiadomości można uzyskać z fotografii dołączonych do tekstu. Dzieci sprawdzają, czy w społeczności szkolnej albo lokalnej są osoby, które mogłyby im pomóc w zorganizowaniu wycieczki do pasieki lub spotkania z pszczelarzem. Jeśli jest taka możliwość, uczniowie wspólnie z nauczycielem planują i przygotowują wycieczkę lub spotkanie z pszczelarzem w szkole. Układają i zapisują pytania, które chcą zadać pszczelarzowi, zbierają podstawowe informacje na temat tego zawodu.

#### PROJEKT DOMU DLA OWADÓW

Dzieci z pomocą nauczyciela przeglądają strony internetowe w poszukiwaniu informacji na temat domów dla owa-

dów. Projekt takiego domu można wykonać w prostym programie graficznym lub w programie do programowania, takim jak np. Scratch (NAWIGACJA).

Na podstawie obserwacji i zebranych wiadomości dzieci projektują przyszłolny dom dla owadów – wykonują rysunek, robią listę materiałów, z których go zbudują (np. cegły z dziurami, palety, kawałki drewna, wiązki todyg bambusa). Przygotowują też listę osób, które mogą poprosić o pomoc w zdobyciu materiałów i wybudowaniu domu.

#### OGŁOSZENIE

Dzieci ustalają i zapisują na tablicy, jakie informacje trzeba zamieścić w ogłoszeniu, w jakiej formie trzeba to zrobić i gdzie można publikować ogłoszenia. Każdy z uczniów samodzielnie zapisuje tekst ogłoszenia o zbiorce mebli do domu dla owadów, organizowanej przez klasę drugą. Uczniowie umieszczają swoje ogłoszenia w ustalonych miejscach szkoły. Warto wspólnie z uczniami wykonać na dużym kartonie przykładowe ogłoszenie zawierające wszystkie niezbędne elementy, aby w czasie indywidualnego wykonywania zadania dzieci mogły korzystać z tego wzoru.

#### PLASTER MIODU

Uczniowie zapisują na małych kartkach samoprzylepnych pomysły na to, jakie ich cechy, talenty, umiejętności pomogły innym w osiągnięciu celów zajęć i przydały się w pracy

w grupach (po jednym pomysle na kartce). Nauczyciel może pomóc dzieciom w nazwaniu tych cech. Następnie każdy uczeń przykleja swoje kartki na wspólnym, dużym kartonie. Powstanie wówczas „plaster miodu” – klasowy zestaw cech i talentów, które są pomocne we współpracy.

#### GRUPA ZORGANIZOWANA TAK DOBRZE JAK PASIEKA

Uczniowie siedzą w kręgu. Każde dziecko wypowiada się na temat tego, jakie zadanie w czasie tych zajęć udało mu się wykonać najlepiej, w jaki sposób pomogło w zadaniu/pracy koleżance lub koledze, kto i w jaki sposób pomógł jemu. Dzieci sprawdzają, jakie cele i pytania przygotowane podczas planowania wycieczki lub spotkania udało im się zrealizować.

#### CO BY SIĘ STAŁO, GDYBY WSZYSTKIE PSZCZOŁY WYGINĘŁY?

Dzieci starają się odpowiedzieć na pytanie: Co by się stało, gdyby wszystkie pszczoły wyginęły? Powinny wymienić następujące kwestie: zabrakłoby miodu, kwiatów i kolorowych łąk, odpowiedniej liczby warzyw i owoców. Warto podkreślić, że jeśli wyginą pszczoły, to będzie to także kłeska ludzi.

Dzieci powinny wiedzieć, że pszczoły to bardzo przydatne owady, ponieważ zapylają wiele gatunków roślin, dzięki czemu możliwa jest produkcja żywności. Jeżeli owady te wyginęłyby, ogromna część warzyw i owoców przestałaby ro-

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 84–87

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: [GDZIE ZNAJDIEMY MIÓD?](#)  
[PROGRAMY DO PROGRAMOWANIA](#)

#### LITERATURA:

Sterna D., (2014), *Uczę (się) w szkole*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Vopel W.K., (2003), *Jak pobudzić kreatywność grupy? Propozycje ćwiczeń i zabaw*, Kielce: Jedność.

#### SCENARIUSZE:

„Jesienna wycieczka”

snąć. Zabrakłoby przez to pożywienia nie tylko dla ludzi, ale również dla zwierząt. Dlatego o pszczoły należy dbać, a budowanie domku dla pszczół jest bardzo ważnym przedsięwzięciem.

#### KWIATY DLA PSZCZOŁ

Nauczyciel zapoznaje dzieci z nazwami roślin miododajnych i przedstawiającymi je ilustracjami. Wspólnie wysiewają w ogródku szkolnym (lub w innym wybranym miejscu) nasiona roślin miododajnych.

#### ZABAWY RUCHOWE

Nauczyciel rozkłada na podłodze kolorowe kółka, na których umieszcza kulki z plasteliny i mówi, że jest to łąka z kwiatami. W różnych miejscach sali rozkłada zaś szarfy – są to ule. Dzieci wcielają się w rolę pszczół, które będą przynosić nektar do swoich uli. Każda pszczoła musi znaleźć i zająć jeden ul. Na sygnał nauczyciela pszczoły wylatują do pracy, aby zbierać nektar kwiatów. Każda pszczoła musi odwieść co najmniej kilka kwiatów (zabrać małą kawałeczek plasteliny), a następnie polecieć do swojego ula i zostawić tam zdobyty pokarm (plastelinę).

Po pewnym czasie nauczyciel zabiera kilka uli (szarf). W kolejnej rundzie pszczoły będą zajmować nowe ule. Dzieci, dla których zabraknie uli, odpadają z zabawy.

## Co ma wspólnego pszczoła z mrówką?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- odczytuje informacje z rysunku i tekstu;
- uzupełnia tabelę na temat owadów;
- uczestniczy w rozmowie na temat relacji z najbliższymi i potrzebie wywiązywania się ze swoich obowiązków domowych;
- wykonuje plakat zachęcający ludzi do naśladowania owadów;
- wypowiada się na temat znaczenia owadów;
- wymienia cechy charakterystyczne budowy owadów.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- dowiadujemy się nowych informacji o owadach;
- samodzielnie uzupełniamy tabelę według instrukcji;
- rozmawiamy o tym, jak można porównać rodziny mrówek, pszczół i ludzi;
- wykonujemy wspólnie plakat przedstawiający rozwój mrówki;
- sprawdzamy, co owady robią dobrego dla innych i co my możemy zrobić dobrego dla owadów;
- sprawdzamy, jakie cechy trzeba mieć, aby zamieszkać w domu dla owadów.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### BERŁO ZA REFLEKS

Dzieci siedzą w parach przy stoliku, naprzeciwko siebie. Pośrodku stołu stoi berło (lub ustalony przedmiot). Każdy z uczniów trzyma plik kart z zapisanymi nazwami zwierząt (jeden wyraz na jednej karcie). Karty mogą zostać przygotowane przez nauczyciela lub przez samych uczniów. Każdy z graczy w parze ma taki sam zestaw ok. 30 kart. Przed przystąpieniem do gry uczniowie mieszają swoje karty. Gracze trzymają plik kart napisami do dołu i wykładają na stolik naprzemiennie po jednej karcie napisem do góry. Odczytują napis. Jeśli na stolik została wyłożona karta z nazwą owada, uczniowie chwytają berło stojące na środku według zasady, kto pierwszy. Osoba, która wcześniej chwyci berło, zabiera kartę z nazwą owada, a berło kładzie z powrotem na środku stołu. Wygrywa dziecko, które więcej razy jako pierwsze chwyci berło i nie pomyli się. Gdy na stolik wykładane są karty z nazwami zwierząt innego rodzaju, gracze zostawiają je na środku i wykładają kolejne karty.

#### INTUICJA CZY WIEDZA?

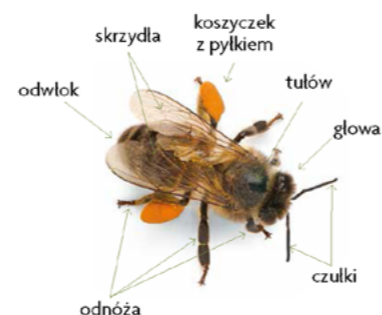
Uczniowie wymieniają nazwy owadów, które pojawiły się w grze „Berło za refleks”. Dzieli się z koleżankami i kolegami swoimi pomysłami i spostrzeżeniami dotyczącymi tego, w jaki sposób odróżniają, czy dane zwierzę jest owadem, czy nie, skąd mają wiadomości na ten temat. Dzieci starają się ustalić, jakie cechy powodują, że zwierzę zaliczane jest do owadów. Wspólnie zapisują te cechy na tablicy.

## Owady – pszczoły i mrówki

1. Czego dzieci dowiedziały się podczas wycieczki do leśniej pasieki? Przeczytajcie informacje na tej stronie. Co jeszcze was interesuje?

W ulu mieszkają:		
królowa matka	pszczoły robotnice	trutnie
		
Skląda dziennie około 3 tysięcy jaj. Z nich wylęgają się larwy, które przeobrażają się w pszczoły.	Robotnice wykonują różne prace. Niektóre zbierają nektar i pyłki kwiatowe, inne zajmują się karmieniem larw, wydzielaniem wosku, budową plastrów, jeszcze inne pilnowaniem ula przed pszczołami z innych rodzin oraz intruzami.	Zadaniem trutni jest dostarczenie królowej nasienia potrzebnego do powstania jaj. Dzieje się to w trakcie lotu godowego.

Owady są najliczniejszą grupą zwierząt na naszej planecie. Można je spotkać zarówno na łądzie, jak i w wodzie. Do tej bardzo różnorodnej grupy zwierząt należą między innymi pszczoły i mrówki.



### Jak zmienia się mrówka w ciągu życia?



### CHCECIE WIEDZIEĆ WIĘCEJ?

Mszyce wypijają soki roślin, a potem wydalają cukry, które w postaci słodkich kropli pojawiają się na ich odwłokach. Właśnie te krople, zwane spadzią, zbierane są przez mrówki. Spadz jest ich przysmakiem.

2. Obejrzyjcie owady przedstawione na zdjęciach na końcu podręcznika. Dowiedzcie się, jakie inne zwierzęta są owadami.
3. Dowiedzcie się, do czego pszczoły wykorzystują spadź.

### SPIS TREŚCI

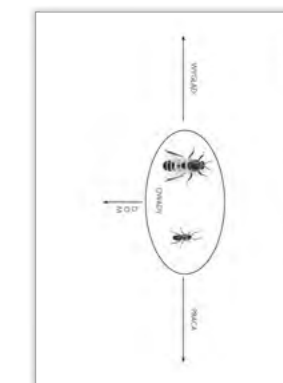
### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 86–87

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 61, karta pracy nr 62



#### CO WIEMY O OWADACH POŻYTECZNYCH?

Nauczyciel zapoznaje dzieci z informacjami na temat pszczół i mrówek. Prezentuje ilustracje przedstawiające te zwierzęta. Dzieci wykonują zadania z **karty pracy nr 61**. Po skończeniu pracy uczniowie porównują swoje tabelę, pomagają sobie nawzajem, jeśli popełnili błędy.

#### TAK JAK PSZCZOŁY

Dzieci dzielą się na czteroosobowe grupy. Nauczyciel daje każdemu dziecku jedną stronę starej gazety, którą ma podzielić na małe kawałki. Uczniowie rozrzucają je na środek dywanu. Każda grupa otrzymuje pojemnik i ustawia go w odległości 2–3 metrów od rozsypanych kawałków gazet. Następnie na sygnał nauczyciela dzieci – pszczoły za pomocą długich słomek do napojów przenoszą (wciągając powietrze) kawałeczki gazet do swoich pojemniczków. Gdy nauczyciel wypowie hasło: deszcz, dzieci – pszczoły odpoczywają. Na kolejny sygnał znów wyruszają do pracy. Po zakończeniu pracy grupy liczą, ile kawałków gazet znajduje się w ich pojemnikach. Następnie za pomocą nowych słomek dzieci piją sok z jednorazowych kubeczków, naśladując pobieranie przez pszczoły nektaru z kwiatów o głębokich kielichach.

#### TAK JAK MRÓWKI

Uczniowie podzieleni są na dwa zespoły, które współpracując w ustalony przez siebie sposób, mają za zadanie prze-

nieść rozsypane na dywanie nasiona grochu z jednego miejsca do drugiego. Dziecko – mrówka nie może przenosić jednocześnie więcej niż jedno nasionko grochu. Przed rozpoczęciem zadania uczniowie w grupach ustalają, w jaki sposób będą przenosić nasiona.

#### KAŻDY WIE, CO MA ROBIĆ

Uczniowie w czterech grupach wykonują ilustracje przedstawiające: jajo, larwę, poczwarkę lub mrówkę. Po zakończeniu pracy umieszczają swoje ilustracje we właściwej kolejności na tablicy. W ten sposób wspólnie tworzą plakat na temat rozwoju mrówki.

#### PRACOWITOŚĆ – CECHA PSZCZOŁ I MRÓWEK

Dzieci pracują w kilkuosobowych zespołach. Wykonują plakat mający zachęcić innych do rzetelnego wywiązywania się ze swoich obowiązków i zobowiązań w rodzinie i/lub w społeczności szkolnej. Plakat ma mówić o ważnych cechach owadów, które ludzie powinni naśladować.

#### RODZINKA OWADÓW W KRÓLESTWIE ZWIERZĄT I ROŚLIN

Uczniowie w kilkuosobowych grupach zastanawiają się, do czego są potrzebne owady innym zwierzętom oraz roślinom. Przedstawiciele zespołów prezentują efekty swojej pracy. Na zakończenie wszyscy rozmawiają o tym, dlaczego ważne są różnorodność w ekosystemie i szanowanie przyrody przez ludzi.

#### LISTA LOKATORÓW

Dzieci pracują w parach. W ustalonym czasie zapisują w punktach na kartce „listę lokatorów domu dla owadów”. Zapisują tyle nazw, ile uda im się wymieni. Po upływie wyznaczonego czasu pary wymieniają się kartkami. Zadaniem uczniów, którzy otrzymali od koleżanek i kolegów listę lokatorów, jest ułożenie nazw w porządku alfabetycznym.

#### SPRAWDŹ, CO WIESZ

Uczniowie zapisują w wybrany przez siebie sposób informacje i wiadomości, które zdobyli w czasie zajęć. Nauczyciel proponuje dzieciom wykorzystanie szablonu mapy mentalnej zamieszczonego w **karcie pracy nr 62**. Po zakończeniu pracy dzieci sprawdzają, jak różnorodne są ich zapisy oraz na co szczególnie zwróciły uwagę podczas lekcji.



## Jak pytać, żeby się dowiedzieć?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- stosuje formy grzecznościowe;
- tworzy plakat na temat mrówek;
- wyszukuje informacje na temat przyrodników;
- wyszukuje w internecie grafikę przedstawiającą mrowisko i nanosi na nią informacje o budowie i życiu mrówek;
- uczestniczy w rozmowie na temat potrzeby dbania o środowisko i niesienia pomocy innym;
- uczestniczy w zabawach ruchowych z elementami czworakowania.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- uważnie słuchamy się nawzajem;
- doskonalimy umiejętność kulturalnej rozmowy z dorosłymi w różnych sytuacjach;
- uczyliśmy się i czerpiemy nowe informacje z tekstów, rysunków, ilustracji i schematów;
- wyszukujemy w tekście potrzebne informacje;
- tworzymy plakat na temat mrówek;
- dowiadujemy się, jaką rolę pełnią mrówki w środowisku;
- współpracujemy i pomagamy sobie w zabawie „Igliwie do mrowiska”;
- umieszczamy poznane wiadomości o życiu mrówek na ilustracji przedstawiającej mrowisko;
- uczymy się, jak należy szukać informacji w internecie.



**Mrówka nie może żyć sama**

O to, co interesowało nas na temat mrówek, zapytaliśmy Adama Wajraka, znanego przyrodnika i przyjaciela roślin i zwierząt.

– Ile mrówek jest na świecie?

– Bardzo dużo, naukowcy odkryli dotychczas aż 11 tysięcy gatunków. Poza tym kolonie mrówek są zwykle bardzo liczne. W jednym gnieździe może być nawet milion mrówek.

– Gdzie mrówki mają swoje domy?

– W naszym kraju mrówki mieszkają w gniazdach. Zwykle są to podziemne komory połączone korytarzami. Ale niektóre mrówki leśne budują też część naziemną: kopiec z igieł, kawałków kory lub szyszek. Kopiec to konstrukcja ciągle rozbudowywana. Mrówki cały czas przynoszą nowy budulec. Kopiec może mieć nawet metr wysokości, a część podziemna może sięgać dwa metry w dół.

– Jak mrówki zakładają gniazdo?

– Najpierw młode królowe odbywają lot godowy, w czasie którego spotykają się z samcami. To jedyny moment, gdy mrówki mają skrzydła. Potem królowe zakładają gniazdo i składają w nim jaja. Z nich wykluwują się pierwsze robotnice. Tak zaczyna powstawać mrówcze społeczeństwo.

**SPIS TREŚCI**

– Co to znaczy, że mrówki to owady społeczne?

– To znaczy, że mrówka może żyć tylko w grupie. Każda ma swoje zadanie. Królowa albo królowe, bo może być ich więcej, znoszą jaja, którymi opiekują się robotnice. Tych ostatnich jest najczęściej i dzielą się rolami. Niektóre opiekują się jajami, a potem larwami, inne zbierają pokarm. Niektóre gatunki mają żołnierzy, których żuwaczki przystosowane są wyłącznie do atakowania wrogów. Żołnierze nie potrafią samodzielnie jeść. Karmią ich robotnice.

– Czy mrówki są pożyteczne?

– Mrówki nie tylko zjadają owady zagrażające drzewom, ale same są ważnym pokarmem dla wielu zwierząt, na przykład dzięciołów i niedźwiedzi. Ponieważ mrówki potrafią gryźć i atakować jadłem z kwasem mrówkowym, wiele zwierząt, na przykład dziki, lubi się wytarzać w mrowisku. Kwas odstrasza pasożyty i ma właściwości grzybobójcze. Ale wy tego nie próbujcie, bo nie macie tak twardej skóry jak dziki i pogryzienie przez mrówkę może być nieprzyjemne.



88 **MRÓWKA NIE MOŻE ŻYĆ SAMA** 89

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 88–89

#### KARTY PRACY:

karta pracy nr 63

1. Przeczytaj odpowiedź Adama Wajraka na pytanie dzieci. Określ, czy zdania zapisane w tabeli są prawdziwe czy fałszywe. Białe pole oznacza miejsce dla nazwy zwierzęcia, a 88–89 odpowiedź zamieść kryzysem w odpowiednim miejscu.

	Prawda	Fałsz
Na świecie żyje aż 11 tysięcy mrówek.		
Mrówki ciągle powiększają swoje kopce.		
Mrówki przynosić części swojego ciała, mają skrzydła.		
Mrówki lubią samotność.		
Dziki tarzać się w mrowisku, aby odstraszyć pasożyty.		
Robotnice mrówek tylko opiekują się jajami.		
Mrówki leśne budują kopiec z igieł, kory lub szyszek.		

#### ZASOBY:

SCHOLARIS: **MRÓWKA MROWISKO TO...**

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### ZGADNIJ, CO TO JEST?

Nauczyciel przygotowuje ilustrację przedstawiającą mrowisko. Przykrywa ją małymi karteczkami z zapisanymi numerkami (mogą to być znaki rzymskie). Dzieci kolejno podają numer karteczki do odstonięcia. Za każdym razem próbują odgadnąć, co znajduje się na ilustracji. Po odstonięciu całego obrazka dzieci nadają mu tytuł.

#### KROWA – MRÓWKA... OWAD!

Nauczyciel przygotowuje karteczki z zapisanymi na nich literami. Na niektórych karteczkach obok litery widnieje słowo „owad” (np. przy literach m, p, o, t, w, k). Każdy z uczniów losuje karteczkę z zapisaną literą. Nauczyciel włącza muzykę. Dzieci poruszają się w rytm muzyki i jednocześnie wymyślają nazwę zwierzęcia, którego nazwa rozpoczyna się na wylosowanej literze. Osoby, które wylosowały karteczkę, na których obok litery jest wpisane słowo „owad”, wymyślają jego nazwę. Kiedy nauczyciel przerywa odtwarzanie muzyki, uczniowie dobierają się dowolnie w pary i podają sobie nawzajem wymyślone nazwy zwierząt. Jeśli obydwie osoby wypowiedzą nazwy owadów, wołają „owady!” i wykonują umówiony gest (np. machają rękami na głowę, kręcą się dwa razy wokół własnej osi). Następnie ponownie losują kartkę z literą i wszyscy powtarzają zabawę.

#### PRZECZYTANE – ZAPREZENTOWANE

(podręcznik, s. 88–89)

Uczniowie zostają podzieleni na cztery zespoły. Wszyscy przez umówiony czas czytają przydzielony fragment tekstu *Mrówka nie może żyć sama* i przyglądają się ilustracji. Starają się zapamiętać jak najwięcej informacji tak, aby przygotować plakat według tematów przydzielonych przez nauczyciela.

#### Przykłady tematów:

- Mrówki (wygląd, liczba gatunków).
- Mrowisko.
- Mrówki – owady społeczne/pożyteczne.

Po upływie czasu wyznaczonego przez nauczyciela dzieci wymieniają się wiadomościami, które przygotowały na temat mrówek. Następnie wszyscy uczniowie szukają informacji o tym, kim jest przyrodnik i na czym polega jego praca. Dzieci korzystają z zasobów biblioteki szkolnej oraz z internetu.

#### KIJ W MROWISKO! – CZYLI GDZIE JEST PRAWDA, A GDZIE FAŁSZ? (podręcznik, s. 88–89)

Uczniowie uważnie czytają tekst *Mrówka nie może żyć sama*, aby móc ocenić prawdziwość zdań z polecenia 1 w **karcie pracy nr 63**. Dzieci wykonują zadanie samodzielnie. Następnie dobierają się w pary, sprawdzają nawzajem poprawność wykonania zadania i wykonują polecenie 2 z **karty pracy nr 63**.

#### ŚWIAT ZWIERZĄT

Dzieci zastanawiają, co może znaczyć powiedzenie „włóż kij w mrowisko”. Rozmawiają o tym, czy obserwacje ze świata przyrody znajdują odbicie w naszym języku. Dzieci i nauczyciel podają inne znane przysłowia związane ze światem zwierząt, np.: „pracować jak mrówka”.

#### SOLIDNE PODSTAWY

Uczniowie wyszukują w internecie grafikę lub fotografię przedstawiającą mrowisko. Z pomocą nauczyciela zapisują ją do pliku i drukują lub odtwarzają na tablicy multimedialnej. Przygotowana grafika będzie podstawą do wykonania własnej notatki. Każdy z uczniów na podstawie zebranych informacji zapisuje na grafice lub fotografii informacje dotyczące budowy mrowiska i życia mrówek. Może to zrobić w formie pisemnej lub graficznej. Warto zachęcić dzieci, żeby na grafice zapisały też pytania i zagadnienia, które szczególnie je zainteresowały.

#### IGLIWIE DO MROWISKA

Dzieci wypowiadają się na temat tego, jakie ich zdaniem cechy mrówek sprawiają, że budują one mrowiska. Warto zachęcić dzieci, żeby wyobraziły sobie, jak to jest być takim małym zwierzęciem jak mrówka i stanąć przed wyzwaniem zbudowania wielkiego, skomplikowanego i dobrze zorganizowanego mrowiska. Nauczyciel proponuje uczniom zabawę, do której dobierają się w czteroosobowe grupy. Dzie-

ci mają wcielić się w role mrówek budujących mrowisko. W różnych miejscach sali lub korytarza są rozłożone patyczki, patyczki. Dzieci – mrówki chodzą na czworakach w różnych kierunkach. Na hasło nauczyciela zbierają patyczki i zanoszą je na wyznaczone dla każdej grupy miejsce. Jednocześnie mogą zabrać tylko jeden patyczek. Po zabawie uczniowie oceniają, która grupa przyniosła najwięcej patyczków – igliwia.

#### GDZIE TY JESTEŚ?

Każdy z uczniów porównuje trzy sposoby uczenia się nowych treści (ilustracje i obrazki, rozmowa i wypowiedzi innych oraz tekst zapisany w podręczniku). Nauczyciel rysuje na tablicy lub tablicy multimedialnej trzy zachodzące na siebie koła w taki sposób, aby miały one części wspólne i rozłączne. Każde z kół symbolizuje jeden ze sposobów uczenia się. Uczniowie kolejno wpisują swoje imiona w koło lub część wspólną kół, które symbolizują najlepsze dla nich sposoby uczenia się. Warto zaproponować dzieciom, żeby porozmawiały ze sobą o innych sposobach uczenia się oraz o tym, co pomaga im zdobywać nowe wiadomości i umiejętności, a co im w tym przeszkadza.

## Warto pomagać, czyli czego uczą nas bajki o zwierzętach?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- próbuje wymyślić fabułę na podstawie ilustracji;
- uczestniczy w zabawie parateatralnej;
- wypowiada się na temat tego, jak odróżnić dobro od zła, stara się wyjaśnić pojęcie „konsekwencja”;
- wymienia co najmniej jedną zasadę bezpiecznego dla ludzi i przyrody poznawania świata natury;
- wykonuje komiks w edytorze grafiki.

### AKTYWNOŚCI UCZNIĄ:

- opowiadamy historię na podstawie ilustracji;
- wymyślamy hasło zachęcające innych do bezinteresownego pomagania;
- rozmawiamy o tym, co skłania ludzi do pomagania innym, i zapisujemy nasze pomysły na wspólnej mapie myśli;
- odgrywamy scenki pokazujące, co mogli czuć bohaterowie opowiadania;
- rozmawiamy o tym, po czym odróżniamy dobro od zła i co to znaczy „konsekwencja”;
- podajemy co najmniej jedną zasadę dobrego, wspólnego istnienia świata przyrody i ludzi;
- tworzymy komiks na komputerze.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### PRZYPUSZCZAM, ŻE... (podręcznik, s. 90–91)

Ucniowie na podstawie ilustracji zamieszczonej w podręczniku wymieniają się w parach pomysłami na to, o czym może opowiadać tekst *Gołąb i mrówka*. Dzielą się swoimi wrażeniami estetycznymi dotyczącymi ilustracji. Warto zachęcić uczniów, żeby zwrócili uwagę na jej kolorystykę, na to, jak zostały na niej przedstawione dwie sceny. Należy zachęcić dzieci do ustalenia, które wydarzenie zdarzyło się wcześniej, co mogły powiedzieć do siebie zwierzęta przedstawione na ilustracji.

#### ZDANIE PO ZDANIU (podręcznik, s. 90–91)

Wybrani ucniowie kolejno czytają fragmenty tekstu *Gołąb i mrówka*, zwracając uwagę na znaki interpunkcyjne i starając się dostosować intonację do czytanego tekstu. Troje wybranych uczniów stoi na środku klasy lub w innym ustalonym miejscu i odgrywa scenkę, ilustrując ruchem, gestem i mimiką tekst czytany przez koleżanki i kolegów. Warto zachęcić uczniów czytających głośno tekst, żeby robili to w taki sposób, jakby chcieli intonacją „podpowiedzieć” aktorom, jak mają grać.

#### CO BY BYŁO, GDYBY...? (podręcznik, s. 90–91)

Ucniowie zapisują samodzielnie na kartkach, w punktach, wydarzenia opisane w opowiadaniu *Gołąb i mrówka*, np.:

- Mrówka miała kłopoty.
- Gołąb pomógł mrówce.

## Gołąb i mrówka

Pewnego dnia gołąb jak zwykle latał nad łąką, lasem i strumieniem. Zazwyczaj nic nie przyciągało jego uwagi. Jednak dziś wydarzyło się coś ważnego. Gdy zniżył lot i spojrzał w dół, zauważył mrówkę, która ześliznęła się z urwistego brzoгу i wpadła do wody. Wystraszona nie potrafiła się wydostać. Gołąb postanowił jej pomóc i szybko pospieszył na ratunek. Z pobliskiego drzewa zerwał dziobem listek i rzucił na wodę.

„Oby tylko upadł blisko mrówki” – pomyślał.

Jego życzenie się spełniło – mrówka zauważyła pomoc.

Czym prędzej wdrapała się na listek i jak na łódce szczęśliwie dopłynęła do brzoгу.

Jakiś czas później gołąb siedział na gałęzi. Nie zauważył chłopca, który celował do niego z procy. Z pewnością chłopak by trafił, gdyby nie mrówka, która, widząc zdarzenie, w ostatniej chwili ugryzła go w nogę. Chłopak syknął z bólu, kamyk chybił celu, a gołąb odleciał cały i zdrowy.

Tak mrówka uratowała swojego nowego przyjaciela – niedawnego wybawcę.

na podstawie bajki Ezopa



#### • Jak wykonać mrówkę z wycłoczek po jajkach?



1. W jaki sposób gołąb pomógł mrówce? Jak mrówka pomogła gołębiowi?
2. Co to znaczy bezinteresowna pomoc? Czy udzielając komuś pomocy, powinniśmy oczekiwać wdzięczności? Uzasadnijcie swoje odpowiedzi.
3. Porozmawiajcie o tym, kiedy i w jaki sposób można pomagać innym.
4. Odgrajcie w parach scenki podziękowań, które mogły sobie nawzajem powiedzieć zwierzęta.

90

GOŁĄB I MRÓWKA



91

- Chłopiec chciał skrzywdzić gołębia.
- Mrówka pomogła gołębiowi.

Następnie dzieci tną kartkę w taki sposób, aby każde zapisane przez nie wydarzenie było na osobnym pasku. Uczniowie zabierają swoje paski i krążąc po klasie, dobierają się dowolnie w pary. W utworzonych parach dzieci losują od siebie po jednym pasku. Mają za zadanie odpowiedzieć na pytanie: Co by było, gdyby wydarzenie zapisane na pasku nie zdarzyło się (np. gołąb nie pomógłby mrówce)? Po skończonej krótkiej rozmowie (wymianie pomysłów) ucniowie podnoszą ręce, żeby zasygnalizować gotowość do zmiany. Dzieci znów krążą po klasie, dobierając się w pary z innymi osobami i powtarzając ćwiczenie. Zadanie trwa tak długo, aż wszyscy ucniowie będą mieli okazję porozmawiać z co najmniej trzema osobami.

#### CO O TYM SĄDZISZ? (podręcznik, s. 90–91)

Ucniowie rozmawiają na temat tego, co to znaczy być bezinteresownym, nieść pomoc innym bezinteresownie, jakie znaczenie ma wzajemne niesienie sobie pomocy i wspieranie się. Na podstawie tekstu opowiadania *Gołąb i mrówka* oraz rozmowy z rówieśnikami dzieci, pracując w kilkusobowych zespołach, układają rymowaną, hasło lub wiersz zachęcający do pomagania sobie nawzajem. Uczniowie zapisują swoje pomysły na kartkach, następnie z pomysłów wszystkich grup tworzą wspólny kolaż złożony

z hasel zachęcających do pomocy innym. Warto zaproponować uczniom, żeby poszukali w czasopiśmie i prasie teksty, hasła związane z pomaganiem sobie i postawą, która kojarzy im się z byciem bezinteresownym, a potem dołączyli je do wspólnego, klasowego kolażu.

#### TEATR NA BIS (podręcznik, s. 90–91)

Ucniowie rozmawiają o tym, jakie emocje mogły towarzyszyć bohaterom opowiadania *Gołąb i mrówka*. Dzieci mają za zadanie spróbować podać jak najwięcej określeń emocji. Następnie w trzysobowych zespołach odgrywają scenki, w których tylko za pomocą mimiki, gestu i ruchu przedstawiają wydarzenia z opowiadania w taki sposób, by ukazać emocje, które towarzyszyły bohaterom.

#### KONSEKWENCJE

Ucniowie pracują w czteroosobowych grupach. Rozmawiają o tym, jak odróżnić zachowanie niewłaściwe/złe od właściwego/dobrego. Warto zachęcić dzieci, żeby zastanowiły się i porozmawiały w grupach, jakie znaczenie w osądzeniu zachowania ma to, jak reagują na nie inni ludzie, jakie są skutki tego zachowania i dlaczego ktoś zachował się w dany sposób. Przedstawiciel grupy prezentuje wnioski z rozmowy na forum klasy. Na podstawie pomysłów dzieci wszyscy rozmawiają o tym, co pomaga nam orientować się i oceniać, czy jakieś zachowanie jest dobre, czy złe.

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 90–91

#### LITERATURA:

Wohrl R., Mayer W., (2008), *Wspaniałe gry i zabawy dla dzieci i młodzieży*, Kielce: Jedność.

## Jak humor może pomóc w nauce ortografii?

### CELE OPERACYJNE

#### Uczeń:

- rozumie sens utrwalania informacji i zapisywania wiadomości w sposób nieliniowy;
- tworzy rymowaną lub zdanie mające ułatwić mu zapamiętanie zasad pisowni wyrazów z „ż” niewymiennym;
- tworzy obrazkowy słownik ortograficzny z wyrazami z „ż” niewymiennym;
- dba o kulturę wypowiedzania się;
- tworzy karty do gry, uczestniczy w grze, wskazując, które wyrazy zapisuje się przez „ż”, a które przez „rz”;
- zapisuje zdania na komputerze.

### AKTYWNOŚCI UCZNIWA:

- słuchamy się nawzajem i dzielimy swoimi pomysłami;
- sprawdzamy, jaki sposób notowania i uczenia się jest dla nas najlepszy;
- tworzymy zabawne rymowanki, zdania i rysunki, by zapamiętać zasady ortograficzne;
- tworzymy obrazkowy słownik ortograficzny;
- tworzymy karty do gry i przestrzegamy ustalonych zasad;
- utrwalamy wyrazy z „ż” niewymiennym.

### POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

#### ŻABA? ŻÓŁTY? ŻYRAFA?

W czasie zabawy każdy z uczniów powinien mieć dostęp do słownika ortograficznego. Uczniowie losują przygotowane przez nauczyciela kartoniki z zapisanymi sylabami: „za”, „ze”, „żo”, „żu”, „ży”, „zo”. Każdy z uczniów ma jeden kartonik. Zadaniem dzieci jest dobrać się w grupy według wylosowanych przez siebie sylab. Aby dobrać się w pary, uczniowie mają za zadanie zadawać sobie pytanie wyrażone tylko jednym słowem, które zaczyna się na wylosowaną przez nich sylabę. Na przykład uczniowie, którzy wylosowali kartonik z sylabą „żu”, krążą po sali i pytają napotkane osoby: Żuraw? Żurawina? Żurek? itp. Pytane osoby odpowiadają: „tak” lub „nie”. Jeśli spotkały się osoby z taką samą sylabą, od tej pory chodzą razem w poszukiwaniu pozostałych członków grupy. Jeśli dzieci będą miały trudności z ustaleniem, jak zapisuje się dany wyraz, albo z wymyśleniem przykładu, mogą skorzystać ze słownika ortograficznego.

#### DOBRY ZWYCZAJ POMYSŁY POŻYCZAJ

Uczniowie mają za zadanie poszukać w budynku szkoły przedmiotów, których nazwy zapisuje się przez „ż”. Gdy znajdą taki przykład, wracają do klasy i siadają w kole. Na środku sali leży karton (lub kilka sklejonych z sobą kartonów) na tyle duży, aby każdy z uczniów miał do niego dostęp. Zadaniem dzieci jest narysować mapę szkoły, na której umieszczą (w formie symbolu, prostego obrazka) przed-

mioty, w których pisowni występuje „ż”. Warto zachęcić uczniów do korzystania ze słowników ortograficznych w czasie wykonywania zadania.

#### WAŻ ŻARTOWNIŚ (podręcznik, s. 92–93)

Uczniowie czytają komiks i wypowiadają się na temat przedstawionej w nim historyjki. Następnie w kilkusobowych grupach wymyślają krótkie komiksy, rymowanki, historyjki, wierszyki, rebusy, ilustracje itp. z wykorzystaniem wyrazów z „ż” niewymiennym. Zadaniem zespołów jest stworzenie jak największej liczby krótkich prac na osobnych kartkach, z których następnie wszystkie zespoły układają węża i umieszczają go w klasie w kącie humoru lub w innym ustalonym miejscu.

#### KARTKA ZE SŁOWNIKA

Uczniowie w grupach tworzą kolejne kartki do ich klasowego obrazkowego słownika ortograficznego.

#### TERAZ MÓW!

Dzieci tworzą koło. Nauczyciel przygotowuje kartoniki z zapisanymi wyrazami z „ż” niewymiennym. Dzieci losują kartki i przyczepiają je sobie spinaczem w widocznym miejscu, np. na piersi. Następnie nauczyciel powoli, w określonym rytmie, mówi zdanie: „Klask, klask, uff, te-raz mów!”. Wypowiadając słowa, pokazuje gesty: „Klask, klask” – klaszcze dwa razy, „uff” – nabiera powietrze i je wydmuchuje, „te-raz” –

klaszcze dwa razy, „mów” – rozkłada ręce, jakby pokazywał, że nic nie ma. Najpierw nauczyciel uczy dzieci rymowanki i gestów. Następnie po słowie „mów” nauczyciel wypowiada wyraz z „ż” umieszczony na piersi dowolnego dziecka i ponownie wszyscy wypowiadają rymowankę, a na słowo „mów” dziecko, które przed chwilą wywołał nauczyciel, wypowiada wyraz umieszczony na piersi innego dziecka. Zabawa powtarzana jest wielokrotnie, najpierw powoli, następnie rytm można przyspieszać. Dzieci mogą zamieniać się miejscami.

#### UWAŻAJ, POŻAR!

Nauczyciel rozkłada na podłodze tyle kartoników z wyrazami z „ż”, ile jest dzieci. Dzieci swobodnie poruszają się po sali. Na hasło: „Uwaga, pożar niszczy, np. żaglówkę, żelazko”, dzieci muszą szybko stanąć obok kartoników z wyrazami, które nie zostały wymienione. Dwoje dzieci pozostaje bez kartoników. Mają one za zadanie zapisać te dwa wyrazy na dużym kartonie powieszonym na tablicy. Zabawa trwa nadal (bez dwóch kartoników i dwojga dzieci). Nauczyciel podaje kolejne dwa wyrazy, które niszczy pożar. Następuje zmiana uczniów, którzy piszą na tablicy.

#### W JEŻYNY

Każdy z uczniów losuje kartkę z zapisanym „ż” lub „rz”. Dzieci przygotowują karty do gry „W jeżyny” – przecinają kartkę A4 na cztery równe części. Na każdym kartoniku ry-

### NAWIGACJA

#### PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 3, s. 92–93

#### ZASOBY:

Stasica J., (2004), *160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III. Język polski*, Kraków: Impuls.  
Harmin M., (2013), *Duch klasy. Jak motywować uczniów do nauki?*, Warszawa: CEO.

#### SCENARIUSZE:

„Jak porozumiewają się ludzie?”

# BIBLIOGRAFIA

Apanasewicz J., Barszczowska E., inni, (2015), *Edukacja wczesnoszkolna. Scenariusze lekcji z komputerem, tabletem i nie tylko*, Wrocław, Wydawnictwo: Prescom.

De Bono E., (2010), *Dziecko w szkole kreatywnego myślenia*, Gliwice: Helion.

Czaja-Chudyba I., Went W., (2009), *Twórczo odkrywam świat. Program rozwijania twórczego myślenia uczniów edukacji wczesnoszkolnej*, Nowy Sącz: Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Dagiel M., (2011), *Pozwólmy dzieciom bawić się słowami – o doświadczeniach językowych trzecioklasistów*, Warszawa: Centralna Komisja Egzaminacyjna.

Drygas E., (2014), *Gotowe scenariusze lekcji aktywizujących, czyli jak odkleić dziecko od krzeselka i przywrócić mu wyobraźnię*, Poznań: Publicat.

Duszyńska G., Kowal L., Krop I., Przybylska-Matula B., Skiba E., (2001), *Drama w kształceniu zintegrowanym*, Płock: Korepetytor.

Harmin M., (2013), *Duch klasy. Jak motywować uczniów do nauki*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, Civitas.

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Impuls.

Kopik A., Zatorska M., (2010), *Wielorakie podróże – edukacja dla dziecka*, Kielce: Europejska Agencja Rozwoju.

Krzyżewska J., (1998), *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej*. Część I, Suwałki: AU Omega.

Von Oech R., (2009), *Kreatywność: możesz być bardziej twórczy!*, Łódź: Galaktyka.

Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura B., (2012), *Trening twórczości*, Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Pacewicz A., Pacewicz P., inni, (2014), *Czytamy i odkrywamy*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Stasica J., (2004), *160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III. Język polski*, Kraków: Impuls.

Sterna D., (2014), *Uczę (się) w szkole*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Sternberg R.J., (2003), *Jak nauczyć dzieci myślenia*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Witerska K., (2011), *Drama. Techniki, strategie, scenariusze*, Warszawa: Difin.

Wohrl R., Mayer W., (2008), *Wspaniałe gry i zabawy dla dzieci i młodzieży*, Kielce: Jedność.

Vopel W. K., (2003), *Jak pobudzić kreatywność grupy? Propozycje ćwiczeń i zabaw*, Kielce: Jedność.